

Tisdagen den 30 januari

Kl. 13.00–15.53
18.00–22.10

§ 1 Meddelande om frågestund

Förste vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 1 februari kl. 14.00*.

§ 2 Anmälan om faktapromemoria

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2017/18:FPM49 Direktiv om tydliga och förutsägbara arbetsvillkor i EU
KOM(2017) 797 till arbetsmarknadsutskottet

§ 3 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2017/18:MJU8 Jakt och viltvård

Konstitutionsutskottets betänkanden
2017/18:KU38 Offentlighet, sekretess och integritet
2017/18:KU11 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse
2017/18:KU27 Riksdagens arbetsformer
2017/18:KU17 Viss sekretess i mål enligt konkurrensskadelagen
2017/18:KU32 Minoritetsfrågor

§ 4 Svar på interpellation 2017/18:306 om en mänsklig sjukförsäkring

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Jonas Sjöstedt har frågat mig vad jag tänker göra för att skapa en mänsklig sjukförsäkring där sjuka ges ekonomisk trygghet.

När jag tillträdde som socialförsäkringsminister hösten 2014 var utmaningen tydlig. Sjukfrånvaron hade stigit kraftigt sedan 2010, och prognoserna pekade uppåt. Fler blev sjukskrivna, och fler blev sjukskrivna under

längre tid. De sjukskrivnas arbetsförmåga bedömdes i minskande utsträckning, och stödet för återgång i arbete var svagt.

På ett så komplext problem som sjukfrånvaron finns inte en enkel lösning; det handlar om många åtgärder som måste till samtidigt. Ett brett åtgärdsprogram för ökad hälsa och minskad sjukfrånvaro presenterades därför under hösten 2015 och har vidareutvecklats i budgetpropositionerna för både 2017 och 2018. Regeringen har sedan den tillträdde förbättrat den ekonomiska tryggheten i sjukförsäkringen. Vi har ökat möjligheterna till rehabilitering, och vi har förstärkt arbetsmiljöarbetet så att färre blir sjuka av sitt jobb. Men mer behöver göras.

Jag kan konstatera att uppgången av sjukfrånvaron har brutits. Jag kan samtidigt konstatera att åtgärdsprogrammet behöver utvecklas vidare för att vi ska uppnå målet om friskare arbetsplatser och en långsiktigt låg och stabil sjukfrånvaro.

Om du blir sjuk i Sverige ska du kunna lita på en trygg försäkring och snabbt stöd tillbaka till god hälsa och arbete. Du ska förstå vad som händer och hur du kommer tillbaka. Så är det inte för alla i dag, och det är oacceptabelt. Därför gör vi förändringar för en trygg och välfungerande sjukförsäkring.

Regeringen har därför presenterat elva åtgärder för en trygg och välfungerande sjukförsäkring med människan i centrum. Låt mig särskilt nämna några av de åtgärder som regeringen nu vidtar.

Många gånger är det svårt för såväl den försäkrade som den sjukskrivande läkaren och omgivningen att förstå vad som förväntas av den försäkrade och vilka regler och undantag som gäller. Sammantaget riskerar detta att leda till att Försäkringskassans beslut blir svåra att förstå, vilket i förlängningen riskerar legitimiteten för sjukförsäkringen.

Regelverket i sjukförsäkringen ska gå i takt med förändringar i samhället och människors behov. Vi får signaler om att det ibland inte gör det, vilket vi tar på stort allvar. Regeringen kommer därför att tillsätta en utredning som ska analysera tillämpningen av begreppet normalt förekommande arbete och se över vad som ska utgöra särskilda skäl för att Försäkringskassan ska skjuta upp bedömningen av arbetsförmågan mot normalt förekommande arbete.

Myndigheterna ska samarbeta så att individen ges ett bra stöd till hälsa och arbete. Ingen ska falla mellan stolarna på grund av bristande samarbete. Regeringen har därför gett Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen i uppdrag – ett nolltoleransuppdrag – att se till att övergången mellan myndigheterna fungerar.

Regeringen har också gett Försäkringskassan i uppdrag att inom ramen för sitt lagstadgade samordningsansvar förstärka arbetet med att ge stöd till individen. Nyckeln till god rehabilitering ligger i gott samarbete och god kommunikation mellan arbetsgivare, hälso- och sjukvård och Försäkringskassan.

Här har Försäkringskassan ett stort ansvar som måste växlas upp. Försäkringskassan får därför ett uppdrag om att vara mer närvarande i kontakten med både individer och andra aktörer som arbetsgivare, hälso- och sjukvård och Arbetsförmedlingen.

Regeringen har dessutom gett Försäkringskassan och Socialstyrelsen i uppdrag att förbättra samarbetet och dialogen mellan Försäkringskassan

och hälso- och sjukvården när det gäller sjukskrivningsprocess och läkarintyg. Uppdraget ska bidra till en konstruktiv dialog mellan läkarkåren och Försäkringskassan och en samsyn om hur en effektiv sjukskrivningsprocess säkerställs. Det är ett gemensamt ansvar för Försäkringskassan och hälso- och sjukvården att det finns välfungerande samarbetsformer och en konstruktiv dialog. När dialogen brister är det ytterst individen som hamnar i kläm.

Utöver de åtgärder som jag här har nämnt kommer regeringen att vidta ytterligare åtgärder för att öka stödet till individen och stärka samverkan mellan myndigheterna. Det breda arbete som vi gör handlar i grund och botten om att du inte ska behöva bli sjuk av ditt arbete, men om du ändå blir det ska du få både ekonomisk trygghet och gott stöd åter till hälsa och arbete.

Anf. 2 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Tack, minister Strandhäll, för svaret!

I går var jag i Gävle. Jag satt hemma hos en kvinna som heter Iza Ullmark och drack kaffe i hennes kök.

Iza är barnskötare och tycker väldigt mycket om sitt arbete, men i dag är hon sjuk. Hon har varit sjuk ganska länge. Hon har haft otur, måste man säga – två svåra trafikolyckor och sedan på det en utbrändhet som det tar väldigt lång tid att komma tillbaka från.

Vi satt där och pratade om hur det känns när man ena stunden är frisk och går till jobbet och nästa stund känner att ”det här måste jag få hjälp med; det här måste samhället hjälpa mig med”. Hon trodde att samhällets hjälp skulle finnas där när hon som bäst behövde den, men hon har fått lära sig att så är det inte, att för varje steg – varje papper, varje godkännande från Försäkringskassan – måste hon slåss. Hon måste få hjälp. Hon måste bråka för att få vara sjukskriven och få sjukpenning så att hon kan bli frisk.

Hon har varit med om att hennes läkare har skrivit intyg om att hon inte kan jobba för att sedan bli underkänd av Försäkringskassan och förlora sin ersättning. Nu fruktar hon att hon helt enkelt ska bli utförsäkrad och inte få någon ersättning alls längre. Hon är ensamstående förälder och har ett barn att försörja.

Det är de här människorna det handlar om, och de är många runt om i Sverige. Det är tusentals personer som känner att de blir misshandlade i bildlig bemärkelse av Försäkringskassan – att de inte får någon trygghet och att de förväntas arbeta fast de är sjuka, fast de inte kan arbeta och kanske till och med fast deras läkare säger till dem att ”du är sjuk; du kan inte arbeta”. Den som är utbränd och går tillbaka till jobbet för tidigt kan ju gå in i väggen igen, och så kanske det tar ännu längre tid att komma tillbaka.

Det här är ett tecken på att någonting är fel. Många med mig hade förväntat sig att en socialdemokratiskt ledd regering skulle ha en mer mänsklig sjukförsäkring.

Jag ska i rättvisans namn säga att en del positiva saker har skett, ibland i samarbete med Vänsterpartiet om budgeten. Vi har höjt ersättningar. Vi tog bort den stupstock som sverigedemokrater och borgare vill återinföra. Bra!

Jag tycker också att många av de utredningar ni vill göra är mycket välkomna. Det är bra och nödvändigt att göra de utredningarna, så inget

ont sagt om det. Men det känns som om Annika Strandhäll går som katten kring het gröt.

Vad är då den heta gröten i mitten? Jo, det är besparingsbetinget. Det är det faktum att regeringen i sin instruktion till Försäkringskassan säger att det finns ett mål om 9,0 sjukdagar i genomsnitt. När Försäkringskassan får en sådan tydlig instruktion går det rakt ned till de lokala kontoren och till handläggarna, som får ett mandat att färre människor ska få sjukpenning. Det blir en hårdare bedömning.

Det är då människorna sitter i sina kök och undrar: Vad kommer att hända med mig nu när jag inte får någon sjukpenning?

Det är det som är det stora problemet. Detta berör inte Annika Strandhäll i sitt svar, men jag tycker att det faktiskt är huvudfrågan. Om man ändrar detta tror jag att vi kommer att få en mänskligare bedömning i många fall.

Jag delar helt målet – det är klart att vi vill att människor ska vara friska. De ska ha bra arbetsmiljö och rehabilitering, och samarbetet mellan arbetsgivare och försäkringskassa ska vara bra. Men när så inte är fallet riskerar detta mål att leda till att människor som faktiskt är sjuka och förtjänar samhällets stöd inte får det. Då menar jag att vi inte har den välfärd som vi har lovat människor.

Så jag undrar: När kommer ni att ta bort betinget på 9,0 dagar?

Anf. 3 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack, Jonas Sjöstedt, för en oerhört viktig interpellation!

När jag hör berättelser som den om Iza Ullmark, som du nu delar med dig av, eller för den delen om någon annan av den rätta personen som jag har träffat under det senaste året, som upplever att de inte får det stöd de hade förväntat sig när de blir sjuka, gör det mig alldeles rasande.

Jag har själv en bakgrund som facklig företrädare under nästan 20 års tid. Jag har på lokal, regional och central nivå i facket företrätt sjuka människor och biträtt dem i väldigt svåra situationer i livet, till exempel 2003, när vi i Sverige hade de högsta sjuktalen i hela världen. Många av dem som blev sjuka var kvinnor i välfärden, som till följd av tuffa nedskärningar under 90-talet hamnade i en situation där de blev sjuka. Det var också då begreppet utmattningsdepression kom. Man sa då att man brände ut sig eller gick in i väggen; det hade faktiskt inte ens en diagnos.

Jag har under mitt liv tillbringat mycket tid med just sådana här ärenden. Därför är det otroligt viktigt för mig att vi, när vi nu gör förändringar i sjukförsäkringen, gör det på riktigt och inte bara går in och skruvar i försäkringen, som många regeringar har gjort, för att täppa till eller släppa på flödet av sjukskrivna.

Som jag sa i mitt svar – jag har verkligen försökt att beskriva för Jonas Sjöstedt hur jag tänker – såg jag, när jag klev in hösten 2014, hur vi återigen hade en alarmerande ökning av antalet sjukfall. Varannan sjukskriven är kvinna, och det finns en enormt stark dominans av kvinnor från välfärdssektorn i dessa siffror. Man blir till största delen sjukskriven på grund av stress, ångest och depression, och det är vårdens kvinnor som toppar sjukskrivningsstatistiken. Vi har fortfarande en äldreomsorg i Sverige som producerar dubbelt så många sjukskrivna som arbetsmarknaden i övrigt.

Regeringen gick därför hösten 2015 fram med ett brett initiativ för att få på plats en föreskrift om social och organisatorisk arbetsmiljö, skjuta till pengar till fler arbetsmiljöinspektörer, granska kvinnors arbetsmiljö och skjuta till resurser till hälso- och sjukvården för rehabilitering, KBT och annat för att stötta dessa människor. Det handlade också om att förbättra kvaliteten i handläggningen; det är det uppdraget Försäkringskassan har fått.

Ibland blir jag därför så trött. Vi har under dessa tre år tagit 50 initiativ för att förbättra före, under och efter ett sjukfall, kanske framför allt när det gäller det förebyggande. Det handlar om att sluta fokusera på en stupstock eller en bortre tidsgräns och i stället se vad vi kan göra för att stötta människor.

Det är också därför, Jonas Sjöstedt, regeringen har tagit initiativ till elvapunksprogrammet: för att försöka ta ett bredare grepp och använda hela regeringens verktygslåda. Det är ju inte någon hemlighet – det vet både du och jag – att det inte finns någon majoritet i denna kammare för att göra några lagstiftningsförändringar i fråga om sjukförsäkringen, förutom att återinföra stupstocken och införa ytterligare en karensdag.

Därför har vi valt att ge Försäkringskassan i uppdrag att inrätta en nationell samordnare, att ta ett mer långsiktigt grepp om vissa utredningsuppdrag och att permanenta rehabiliteringskoordinatorer i till exempel hälso- och sjukvården. Men jag är beredd att göra mer, Jonas Sjöstedt.

Anf. 4 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Tack för svaret, Annika Strandhäll!

Jag har inga som helst illusioner om att någonting skulle bli bättre för de sjuka om vi fick en borgerlig regering eller om ni skulle regera med borgerliga partier, som ni säger att ni vill göra efter valet. Vad är det de borgerliga vill? De vill införa stupstocken igen, tillsammans med Sverigedemokraterna. De tävlar i att skära ned på sjukförsäkringen. Den skulle försämrats dramatiskt om borgerliga partier kommer i regeringsställning. Jag vill bara klargöra detta.

Men jag har ändå större förväntningar på den regering vi har nu. Många människor har farit illa under lång tid på grund av bristerna i sjukförsäkringen. Dessa högre förväntningar handlar inte så mycket om det du talar om, för jag tycker att i stort sett allt det är bra – från budgetsatsningarna till satsningarna på rehabilitering och arbetsmiljö. Detta är helt nödvändigt. Det är där man kan se till att människor blir friskare och att personaltäteten ökar i de sociala kontaktyrkana.

Men så var det den här heta gröten som kanske står någonstans här på golvet mellan oss. Ni har satt upp ett konstgjort mål på 9,0 dagar. Skriver man detta till en myndighet försöker den nå upp till det målet. I slutändan hamnar pressen på handläggarna ute på Försäkringskassan.

Tidningen ETC gjorde ett intressant och beklämmande reportage, där handläggare intervjuades. Många av dem valde att vara anonyma; de ville inte tala om sitt namn. De berättar om hur de hårdaste handläggarna på det lokala kontoret plockas ut för att pröva ärenden, för att det ska bli fler avslag. De berättar om hur hela kulturen är fokuserad på att nå avslagsmålet, så att man klarar de här dagarna. Det handlar inte i första hand om hur många som faktiskt är friska och kanske kommer tillbaka till sitt arbete.

De vittnar om att det på detta kontor till och med ger lönepåslag att avslå fler.

Jag blir alldeles kall när jag hör detta. Så kan det inte fungera på en myndighet som är till för att hjälpa människor att lämna sjukdom och komma tillbaka till arbete. Men det är faktiskt detta som blir effekten om man skriver ut detta tydliga mål i regleringsbrevet.

Det är inte så att vi röstar om regleringsbrevet här i kammaren. Moderater och sverigedemokrater kan inte bestämma att det ska bli hårdare tider för de sjuka, vilket de ju vill göra, utan det är faktiskt ni i regeringen som skriver detta brev. Ni behöver inte förhandla om det med Vänsterpartiet i samband med budgeten, och ni behöver inte rösta om det i riksdagen. Det är ni som skriver det.

I dag verkar många vara överens. När man frågar dina tidigare kamrater i fackföreningsrörelsen om vad problemet är pekar de på många saker, bland annat målet på 9,0 dagar. Om detta kommer inget svar, och jag väljer att tolka det som att det inte riktigt går att försvara – att man vet att detta måste nås genom att människor blir friskare och inte genom att sjuka människor, som Iza och andra, tappar den sjukpenning de så väl behöver.

Det som Iza också sa till mig, och som brände sig fast lite grann, var: Jag blir ju bara sjukare och får svårare att samla ihop mig och komma tillbaka till jobbet när jag alltid känner stress för min personliga ekonomi och känner att de inte är med mig utan mot mig när jag försöker få det stöd jag trodde fanns från samhället.

Jag skulle därför vilja återkomma till min fråga: När plockar ni bort dessa artificiella 9,0 dagar och därmed pressen att underkänna människor i sjukförsäkringen?

Anf. 5 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack, Jonas Sjöstedt! Jag ska absolut besvara din fråga nu när jag har lite mer talartid. Samtidigt är det naturligtvis otroligt viktigt för mig att sätta in denna fråga i en kontext så att vi inte står här och talar om att regeringens politik för friskare arbetsplatser och för att färre ska behöva bli sjuka och fler ska få stöd handlar om en målsättning på 9,0 dagar eller ett besparingskrav. Det är nämligen inte sant.

Jag blir oerhört upprörd när jag hör sådana berättelser som den i ETC, som du refererade till. Detta är inget som regeringen på något sätt har sanktionerat. I regleringsbrevet, som regeringen också justerade ytterligare från årsskiftet, är vi, Jonas Sjöstedt, väldigt tydliga gentemot både Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen med att det handlar om att samverka för att stötta och hjälpa människor tillbaka till hälsa.

Så sent som i torsdags beslutade vi på regeringssammanträdet om ett regeringsuppdrag till Försäkringskassan: att stärka samordningen kring de individer som är sjuka och behöver rehabilitering, stöd och hjälp.

Vi fattade också beslut som innebär att det är oacceptabelt att hälso- och sjukvården och Försäkringskassan skickar intyg mellan sig som får till följd att individen kommer i kläm. Vi har dessutom fattat ett nolltoleransbeslut som vi har skrivit in i regleringsbrevet. Vi säger där till både Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan att inte en enda person får komma i kläm på det sätt som vi har sett de senaste åren.

Vi – och jag – är väldigt tydliga med vår ambition: Människor ska inte behöva bli sjuka av sitt jobb. Om man blir det ska man få stöd och hjälp,

och vi ska ha en försäkring som ger trygghet. Denna signal är glasklar från mig till Försäkringskassan.

Jag tycker att det är oerhört olyckligt att det här med 9,0 får lägga en skugga över alla de 50 initiativ som jag har tagit under mandatperioden. Om jag ska vara riktigt ärlig tror jag nämligen att det här kliar helt fel krafter på ryggen.

Jag kan ställa frågan till dig, Jonas: Vad handlar 9,0 om när det gäller antalet sjuka i Sverige under ett år? Det här handlar ju om ett samhällsmål, inte ett individmål. Jag läste så sent som häromdagen hur en forskare inom området beskriver detta som ett individmål; men det är inget individmål. Detta har vi också förtydligat i regleringsbrevet till Försäkringskassan.

Det här handlar om en målsättning om en låg och stabil sjukfrånvaro i Sverige över tid. Det är vad vi är ute efter. Vi har som land skilt ut oss genom att ha höga berg och djupa dalar. Verksamheter som äldreomsorgen har kunnat gömma sig i statistiken under väldigt lång tid och har kommit undan med det.

Detta är inget besparingsbeting. Om man ska relatera 9,0 till någonting kan man jämföra med var sjukfrånvaron låg på 2013, alltså före de kraftiga ökningarna som vi sett. Detta är vad vi talar om. Vi kan också jämföra med vad sjukfrånvaron i Sverige låg på 2007. Det här är alltså ingen konstig siffra, och det är ingen fiktion att ett land som Sverige skulle kunna ha en genomsnittlig sjukfrånvaro i nationen som ligger på den siffran.

Det här är ett strävansmål som inte bara är till för Försäkringskassan utan också för arbetsgivare när det gäller det förebyggande arbetet eller hälso- och sjukvården när det gäller att ge stöd. Det kan också vara till för arbetsmiljöarbetet för att se till att vi har en arbetsmiljö som inte genererar sjukfall.

9,0 är inte lösningen på den problematik som vi talar om här i dag, Jonas Sjöstedt, utan det är de åtgärder som regeringen har lagt fram. Detta står jag för. Det hade varit lättare för mig att dra ett streck där och inte göra något mer, men det hade inte löst problemet.

Anf. 6 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Sverige är ett av världens rikaste länder. Vi har 184 miljardärer i landet, och de blir snabbt rikare och snabbt fler. Vi har ett historiskt budgetöverskott, eftersom vi i ett samarbete mellan regeringen och Vänsterpartiet har tagit bra ansvar för ekonomin. Vi har i det här landet råd att ge sjuka människor sjukpenning. Vi har råd att behandla människor på ett mänskligt och värdigt sätt. Vi har råd att inte låta dem oroa sig över sin och familjens framtid med den extra oro som den ekonomiska osäkerheten innebär.

Hur ska man tolka betinget på 9,0? Jag menar att detta är vad som hindrar framgången. Detta förhindrar att människor ser och känner att det finns en mänsklig sjukförsäkring som fungerar. Och då faller mycket av det som regeringen nu gör och vill göra, som ändå är fyllt av goda intentioner, platt till marken om det samtidigt ligger en press på myndigheten att ge avslag när människor faktiskt är sjuka.

Det är det här som är problemet, och då kan man inte komma runt detta. Man kan inte komma runt att det finns ett motsatsförhållande mellan det positiva arbete som görs och det besparingskrav, som det i praktiken hand-

Prot. 2017/18:63

30 januari

Svar på
interpellationer

lar om, som finns på Försäkringskassan och som finns ända ned på handläggarnivå. Folk som själva arbetar med detta vittnar om att det är det här som förväntas av dem.

Vi har råd att ha en mänsklig sjukförsäkring. Men vi har inte råd med en arbetarrörelse som inte står upp för välfärden gentemot borgerligheten. Och jag blir bekymrad inför valet när regeringen inte ser hur tusentals människor far så illa av den här politiken och hur detta försvårar för dem att bli friska och komma tillbaka.

Vi ska självklart ha mål om att människor ska bli friska, men det kan inte uppnås genom att sjuka människor inte får sjukpenning. Så är det i dag.

Anf. 7 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack, Jonas Sjöstedt, för en viktig interpellation! Precis som du säger är det ju: I Sverige har vi råd att ge människor som verkligen behöver det den sjukpenning de ska ha för att kunna känna sig trygga. Det är denna sjukförsäkring jag vill ha, och det är denna sjukförsäkring som vi arbetar för att uppnå.

Jag är fullt medveten om de problem som Jonas Sjöstedt har talat om under den här interpellationsdebatten. Därför vidtog vi ytterligare åtgärder så sent som förra veckan med förtydliganden om vilken sjukförsäkring vi vill se. Vi kommer att arbeta för att detta också ska bli verklighet.

Människor ska kunna känna sig trygga i sjukförsäkringen. Den får lov att kosta det som krävs. Men de människor som har en arbetsförmåga och vill och kan komma tillbaka till jobbet igen eller till hälsa, som ju är det viktigaste, ska också ha det stöd som de förtjänar. Där har myndigheterna och hälso- och sjukvården en roll att spela. Det har även vi som arbetsgivare i kommuner och landsting när det gäller vilka förutsättningar vi ger de människor som arbetar där, så att de inte blir sjuka av sitt jobb.

Jag kommer att fortsätta att kämpa för att vi ska ha en sjukförsäkring som är trygg och som stöder och hjälper människor tillbaka igen. Jag är fullt beredd att vidta de åtgärder som krävs. Den 1 juli kommer en ny lagstiftning på plats. Den ska ge ytterligare stöd för initiativ i rehabiliteringsarbetet. Vid årsskiftet kom en annan lagstiftning på plats som vi började arbeta med under förra året. Den handlar om att Försäkringskassan inte ska dra in sjukpenning retroaktivt.

Jag är beredd att vidta fler åtgärder för att människor ska kunna känna sig trygga i sjukförsäkringen. Och jag är inte nöjd förrän vi har uppnått det.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 5 Svar på interpellation 2017/18:271 om vinstförbud i vården

Anf. 8 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Lars Beckman har ställt fyra frågor till mig som handlar om vinstförbud och valfrihet i vården. Den första frågan handlar om ifall vården kommer att omfattas av ett vinstförbud och när det förbudet i så fall kommer att införas.

Den andra frågan handlar om ifall jag anser att rätten att välja vårdgivare enligt det valfrihetssystem som finns i Sverige gagnar kvalitetsutvecklingen av all vård i Sverige och vilka åtgärder som jag i så fall vidtar för att säkerställa kvalitetsutvecklingen även om ett vinstförbud införs.

Interpellantens tredje fråga handlar om ifall jag bedömer att möjligheterna att välja arbetsgivare inom vården kommer att minska om ett vinstförbud införs och vilka åtgärder som jag i så fall vidtar för att ändå säkra den möjligheten.

Interpellanten ställer slutligen frågan om vilka åtgärder som jag vidtar för att debatten om vinstförbudet inte redan nu ska leda till färre möjligheter för människor att välja den vårdgivare som de själva önskar.

Jag vill börja med att lyfta fram att målet för hälso- och sjukvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Vinst som incitament kan motverka intentionerna i hälso- och sjukvårdslagen. Regeringen har dock inte för avsikt att införa något vinstförbud i hälso- och sjukvården och inte heller i övriga delar av välfärdssektorn.

Tidigare i januari beslutade regeringen om två lagrådsremisser, med förslag om bland annat ägar- och ledningsprövning inom delar av välfärdssektorn – *Ökade tillståndskrav inom socialtjänsten och skolväsendet* beslutades den 11 januari – respektive om begränsning av rörelseresultat och krav på separat juridisk person – *Tillstånd att ta emot offentlig finansiering inom socialtjänsten, assistansersättningen och skollagsreglerad verksamhet* beslutades den 18 januari.

Förslagen tar i båda fallen sin utgångspunkt i Välfärdsutredningen (SOU 2016:78). Syftet med förslagen är att förhindra oseriösa aktörer att verka inom välfärdssektorn. I den senare lagrådsremissen föreslår regeringen att ett tillstånd ska införas för att ta emot offentliga medel inom socialtjänsten, assistansersättningen och skollagsreglerad verksamhet.

Förslaget syftar till att de skattemedel som finansierar välfärden ska komma barn, elever och brukare till godo. Med förslaget begränsas privata aktörers rörelseresultat till en marknadsmässig ersättning för det kapital som ägarna investerat i verksamheten. Detta är dock inte detsamma som ett vinstförbud.

I de nämnda lagrådsremisserna om ökade tillståndskrav respektive om tillstånd att ta emot offentlig finansiering ingår inte förslag som rör hälso- och sjukvårdssektorn. Regeringen har valt att låta frågan om ett effektivt utnyttjande av skattemedel inom hälso- och sjukvårdssektorn utgöra grunden för en separat utredning. I december 2017 beslutade regeringen att tillsätta utredningen Ordning och reda i vården (Dir. 2017:128). Utredningen ska komplettera redan genomförda samt pågående utredningar på området. I utredningen ingår bland annat att utreda behov av och förutsättningar för samt för- och nackdelar med att införa viss tillståndsprövning eller alternativ till sådan prövning inom hälso- och sjukvårdsområdet.

Vad gäller Lars Beckmans fråga om valfrihetssystem har regeringen inga planer på att förändra i vilken mån patienterna kan välja vårdgivare. Vad gäller interpellantens tredje och fjärde fråga avser regeringen, som tidigare nämnts, inte att föreslå något vinstförbud vare sig inom hälso- och sjukvården eller i andra delar av välfärden.

Regeringen har varit tydlig med att den fortsatt vill att enskilda aktörer ska kunna vara verksamma i välfärden. De som bedriver seriösa välfärdsverksamheter och som regelmässigt återinvesterar i verksamheten kommer även fortsättningsvis att kunna bedriva verksamhet med hög kvalitet. En mångfald av aktörer inom välfärden kan bidra till ökad innovation och utveckling. Självklart gör medarbetarna i privata välfärdsföretag ett lika viktigt arbete som medarbetarna i den offentliga sektorn. Att en större andel av skattemedlen används till att exempelvis höja personaltätheten och att förbättra lönerna för medarbetarna i välfärden i stället för att delas ut till ägarna är positivt både för medarbetarna och för kvaliteten i välfärden.

Anf. 9 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Låt oss börja denna debatt med att skänka en varm tanke till och visa beundran för Ingvar Kamprad! Det var en fantastisk entreprenör, som började med två tomma händer, byggde upp en världskoncern och skapade många, många jobb inte bara i Sverige utan också runt om i världen. I dag beundrar alla Ingvar Kamprad, utom möjligtvis Vänsterpartiets ungdomsförbund och Vänsterpartiet. Jag har till och med sett statsråd och ministrar som har gått ut och sagt: Vi är stolta över Ingvar Kamprad.

Men, fru talman, Ingvar Kamprad skrämdes bort från Sverige. På 70-talet var Socialdemokraternas näringspolitik som värst med allt de införde. Det var förmögenhetsskatter, arvsskatter, höga marginalsatser och dåtidens löntagarfonder. Det gjorde att många svenska entreprenörer helt enkelt fick lämna Sverige. De mest framgångsrika ägarfamiljerna fick lämna Sverige.

Jag skrev denna interpellation när jag läst om den fantastiska entreprenören Christina Wahlström, som har byggt upp det privata mödravårdsföretaget Mama Mia. Artikeln finns på Svenskt Näringslivs hemsida. Rubriken är: Mama Mia, vilken bråkstake!

Fru talman! Jag tycker att alla ska läsa om hennes berättelse, om hur hon kämpade mot monopolet, om hur hon kämpade mot unkna värderingar och om hur hon kämpade mot en retorik som inte gynnade företagsamheten.

År 1992 införde det dåvarande borgerliga styret i Stockholm en mödravårdspeng. Då kom det stora lyftet för Mama Mia. Då blev det också kostnadsfritt för mammor att gå till privata mödravårdscentraler. Dessförinnan var det de rika som hade råd. Det var de rika som hade valfrihet. Sedan kom den unika svenska modellen, den modell som vi alla politiker borde vara stolta över. Det är den modell som innebär att jag, oavsett inkomst och oavsett var jag bor, har möjlighet att få valfrihet. Man kan välja vårdcentral och mödravårdscentral utan att man behöver tänka på sin inkomst, för detta är offentligt finansierat.

Fru talman! Den politiska debatt som jag skulle vilja ha handlar naturligtvis om hur vi förbättrar sjukvården och om hur vi förbättrar välfärden. Jag lyssnade med stort intresse på den tidigare debatten mellan statsrådet och Jonas Sjöstedt. Jag lyssnade noga på hur man vill sänka sjukskrivningstalen.

Vad statsrådet då hade kunnat säga var naturligtvis: Vi ska lägga ut mer verksamhet på entreprenad. Vi ska ha mer småskalig drift i välfärdssektorn. Det är nämligen där de lägsta sjuktagen finns. Det är där de nöjdeste kunderna finns, och det är där det är lägst personalomsättning.

Det är detta som blir så svårt när regeringens politik inte hänger ihop. Man säger sig vilja minska sjuktalen och förbättra välfärden. Men med den praktiska politik man för är det en hetsjakt på de framgångsrika entreprenörer som finns i denna sektor och som vi kunder har valt.

Jag tycker att det vore bättre om statsrådet öppet, rakt och ärligt sa: Vi vill inte ha mångfald i välfärden. Vi vill inte ha entreprenörer i välfärden. Vi vill försöka skrämman bort dem från denna bransch, så långt det bara går. Men det säger inte statsrådet. I stället vill man införa ett vinstförbud, som jag återkommer till i mitt nästa inlägg.

Anf. 10 ANN-BRITT ÅSEBOL (M):

Fru talman! Ja, vinst i ett företag är nödvändigt för att företaget ska kunna växa, expandera och erbjuda trygghet för ägare och anställda – utan vinst, ingen välfärd.

Ju fler framgångsrika företag vi har i vårt land, desto bättre går det för hela landet. Även om vinsten inte alltid är det huvudsakliga målet för företagen är vinsten nödvändig för att företagen ska överleva och för att företagare i det långa loppet ska kunna säkerställa den välfärd som vi behöver och vill ha.

När en verksamhet går med vinst startar en positiv spiral i samhället. Går det bra för ett företag går det också bra för andra. Framgången smittar av sig. Statens finanser förbättras eftersom företagen betalar skatt på sina vinster och eftersom de löntagare som finns i företagen betalar skatt på sin lön. Detta är en förutsättning för att vi ska kunna utveckla inte bara sjukvården, som i det här fallet, utan också hela samhället. Men jag vill komma tillbaka till sjukvården, eftersom vi har denna debatt med sjukvårdsministern.

I mitt hemlän Dalarna har vi Sveriges längsta vårdköer. Vi har också minst antal privata vårdgivare. I landet är det ungefär 35 procent av oss alla som går till en privat vårdcentral eller till en privat vårdgivare i primärvården. I landstinget Dalarna, där det är ungefär 275 000 invånare, har vi tre eller möjligtvis fyra privata vårdgivare. I vårt grannlän Västmanland är 40 procent av vårdgivarna i primärvården privata. Där har man inte lika långa köer.

Jag har naturligtvis en fundering: Hänger det här ihop? Vi har få privata utförare. Är det därför vi också har de långa vårdköerna?

Det vore intressant att höra statsrådets invändningar eller möjligtvis förklaringar till att det ser ut på det här viset. Varför måste det vara så att vården blir på detta vis i ett landsting där inte utbudet finns på samma sätt? Vårt grannlän har ett betydligt bättre utbud, och där ser det också betydligt bättre ut inom hälso- och sjukvården.

Jag stannar där, fru talman, och hoppas på ett bra svar från statsrådet.

Anf. 11 SOTIRIS DELIS (M):

Fru talman! När jag besöker min doktor – jag tror att de flesta av oss besöker doktorn någon gång eller flera gånger i livet – struntar jag fullständigt i vem dennes huvudman är. Det jag lägger stor vikt vid – och det gör förhoppningsvis många med mig – är att jag får en snabb återkoppling, får en lämplig behandling och blir bemött med respekt.

Därför känns det onekligen som om regeringens retorik på senare tid när det gäller vinstförbud i välfärden skrämmer väldigt många människor.

Rädslan för att det inte kommer att stanna där utan att det också kommer att påverka vår valfrihet i fråga om vilken doktor och vilken skola vi kommer att kunna välja framöver smittar av sig.

Jag representerar Jönköpings län. Där är vi i likhet med hela Sverige ledsna just nu eftersom en av landets största entreprenörer och företagsbyggare, Ingvar Kamprad, nyligen har gått bort. Han lämnar efter sig en historiskt framgångsrik gärning, inte bara för företaget utan även för Sverige.

Detta är ett exempel som vi måste efterlysa fler av. Jag var närvarande vid den tidigare debatten med vänsterpartiledaren, och av hans ton kände jag att han blev irriterad när han hänvisade till de 184 miljardärerna. Det var tydligen en siffra som störde honom. Mig stör den däremot inte – Sverige behöver fler miljardärer och fler framgångsrika företag inom alla branscher.

Mina frågor till statsrådet är: Är regeringens och statsrådets ambition och politik att genomföra Vänsterpartiets politik? Är man så pressad av Vänsterpartiet och Jonas Sjöstedt att man måste fortsätta den systematiska jakten på företagare och entreprenörer inom välfärden? Om så är fallet, har statsrådet gjort någon analys av vad detta betyder för valfriheten och för människors välbefinnande?

Anf. 12 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Även om det nu talas om att det bara är skolan som är på gång finns det ändå förslag på en utredning framåt. Med tanke på det som vi är med om nu kan man ju bara ana vad som komma skall, och därför tänkte jag ändå hänga kvar vid frågan.

Jag tänkte berätta historien om Christina Wahlström, som precis som många andra kvinnliga företagare startade verksamhet inom det offentliga, med barnmorskemottagning. Hon är själv barnmorska i botten och ville driva verksamheten för familjer på ett annat sätt, men man såg inte med blida ögon på hennes verksamhet när den startade.

Jag kallar detta för innovationer i vardagen – saker och ting som är ganska självklara men som inte finns eller fanns på den tiden.

Den här mödravårdsmottagningen startade 1988 i Stockholm, och de som från början gick dit var de som kunde och ville betala för sig själva. Det fanns nämligen inga avtal på den tiden, och det gick inte heller att göra några avtal med landstingen om att få göra detta som en egen verksamhet. Familjer fick på den tiden betala 5 000 kronor ur egen ficka, och det gjorde ju att man inte kunde ta emot alla utan bara vissa.

Christina, som startade verksamheten, hade arbetat i landstinget i Stockholm i tio år, och hon hade en idé om att sätta familjen, det vill säga kvinnan, mamman, i fokus i stället för att fokusera på systemet och verksamheten. Hennes idé om världens bästa mödravård var alltså inte någonting ouppnåeligt, utan det handlade om två i dag ganska självklara saker.

Det ena var att ha öppettider då familjer var lediga, det vill säga man skulle inte behöva gå ifrån sitt arbete för att gå till mödravården. Det andra var att man vid besöken skulle träffa samma barnmorska hela vägen, vilket är en debatt som fortfarande pågår här i landet.

Det var flera barnmorskor som kämpade på med sina inskrivna mödrar, men det var en tuff tid då verksamheten alltså inte sågs med blida ögon.

Till sist gav de andra upp, och Christina, som hade skulder att betala men som är en seg person, hängde sig fast och kämpade.

Precis som Lars Beckman berättade blev det så 1992 möjligt att leverera barnmorskemottagningar för landstingen i Sverige, och det kostade inget för någon, utan alla kunde gå dit på samma premisser.

När jag fick veta att den här mottagningen i modern tid hade motarbetats av personer som tyckte att det var förfärligt att kvinnor kunde få gå dit efter arbetstid, det vill säga på kvällstid, kunde jag bara häpna. Jag trodde inte att det var sant. För mig känns det här som den tidsepok då tv-serien *Fröken Frimans krig* utspelar sig. Man har svårt att tro att det verkligen händer.

Samma sak är det nu när den vänsterstyrda regeringen fortsätter hindra kvinnor från att driva verksamhet inom det offentliga, där man satsar sina egna pengar och bygger upp verksamhet till gagn för andra, där medborgarna får välja.

Man kan också tänka sig att de här verksamheterna som driver en bra idé som uppskattas av medborgarna ska få fortsätta att utveckla sina idéer och kunna starta på nya ställen. Detta omintetgörs dock av regeringen som ställer krav på att man får ha max 45 000 kronor över.

Det är så här att om man ska driva en vårdcentral, en barnmorskemottagning eller någonting annat i det här landet behöver man en krockkudde. Man behöver alltså ha pengar över på sista raden, och det ställer landstingen krav på. En vårdcentral hade 500 000 kronor över på kontot, men det räckte inte, för man måste ha en buffert om någonting händer. Men det talar regeringen inte alls om.

Anf. 13 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Det finns ingenting som får moderata riksdagsledamöter att engagera sig så mycket i en interpellationsdebatt i kammaren som när de får dra en lans för välfärdsföretagarnas obegränsade rätt att plocka ut vinst ur vår välfärd och berika sig på våra gemensamma skattepengar.

För att komma tillbaka till exemplet Ingvar Kamprad, som ju är en entreprenör som vi alla naturligtvis är väldigt stolta över och som också har bidragit till att sätta Sverige på kartan, måste man ändå konstatera att vi också förvaltar detta arv i Sverige.

I mätningar av företagsklimat hamnar Sverige bland världens bästa länder. I mätningar av innovationsförmåga är Sverige ett av världens främsta länder. Vi är även ett av världens främsta länder när det gäller startup-företag. Det är alltså väldigt glädjande att vi förvaltar Ingvar Kamprads arv.

Det vi skulle tala om här i dag var dock ett eventuellt vinstförbud i vården, och då ska jag komma tillbaka till det. Det är nämligen inte så att regeringen har för avsikt att införa något vinstförbud i vården och inte heller i övriga delar av välfärdssektorn.

Däremot finns det ett överväldigande stöd bland svenskar för att vi politiker i den här kammaren ska säkerställa att skattemedlen går till det som de är avsedda för, det vill säga till en bättre skola, en bättre vård och omsorg och en bättre äldreomsorg så att våra föräldrar kan känna sig trygga.

Där finns det i mätning efter mätning ett obegränsat stöd, skulle jag nästan vilja säga apropå obegränsat, bland svenska medborgare. Även i Moderaternas egna väljargrupper finns det ett förvånansvärt starkt stöd för

Prot. 2017/18:63
30 januari

Svar på
interpellationer

att se till att begränsa möjligheten att plocka ut obegränsad vinst ur den svenska välfärden.

Jag måste också få säga att det är häpnadsväckande att den här diskussionen blir så svartvit. Vi måste ju kunna se vad som funkar mer och mindre bra när det gäller de reformer som vi har genomfört de senaste 30 åren i den svenska välfärden med införandet av den ökade valfriheten, en förändrad skola, en förändrad hälso- och sjukvård och en förändrad omsorg.

Vi kan konstatera att skolan inte fungerar så bra. Vi ser att resultaten sjunker och att segregationen ökar i den svenska skolan. Det undergräver likvärdigheten och våra chanser att ta till vara varenda unge så att de kan bli framgångsrika, innovativa unga människor som vill starta företag i framtiden. De ska inte komma från bara en klass i samhället utan faktiskt från hela samhället.

Sedan var det hälso- och sjukvården, tillgänglighet och vårdköer. Precis det som tas upp här är själva orsaken till att vi måste se till att skatte-medlen går till rätt saker. När vi frågar väljarna vad de tycker om den svenska hälso- och sjukvården och vad de anser behöver ske, säger de att den svenska hälso- och sjukvården behöver mer resurser och att situationen för personalen behöver förbättras. Där behövs investeringar framöver.

Regeringen har för avsikt att göra investeringar. Den utredning som regeringen har tillsatt om hälso- och sjukvården har till syfte att se till att resurserna går till precis rätt saker.

Anf. 14 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för din tydlighet! Det finns ingenting som socialister brinner så mycket för som att ta bort valfrihet för vanliga medborgare.

Jag är stolt över den svenska modellen, fru talman. Jag är stolt över att man i Sverige kan få verklig valfrihet oavsett inkomst. Jag är stolt över att det inte är de rikaste rika som har rätt att välja skola i Gävle utan att alla har rätt att göra det. Jag är stolt över att man i Gävle och Gävleborg kan välja vårdcentral oavsett inkomst. Helt riktigt har statsrådet uppfattat att vi moderater brinner för valfrihet. Vi moderater står på den lilla människans sida mot systemet.

Den debatt vi har i dag är alltså inte ny, utan den debatten känner vi igen från löntagarfondsdebatten på 70-talet och det som drev Ingvar Kamprad och alla andra ägarfamiljer ut ur Sverige.

Tänk om vi i stället hade haft en seriös debatt i dag, tänk om regeringen hade lagt lika mycket tid och kraft på att förbättra vården som på att bekämpa valfrihet, då kanske vi till och med hade haft lägre sjukskrivningstal i offentlig sektor. Det mål som regeringen har satt upp om sjukskrivningar har redan uppnåtts i de privata företagen.

Den politiska slutsatsen kan inte vara att vi ska sabotera för de företag som fungerar bäst. Det kan inte bli en rimlig politisk slutsats. Tänk om vi hade stått här och debatterat förlusterna i den offentliga sektorn. Det är samhällsproblemet.

I Gävleborgs län gör de offentliga vårdcentralerna förlust efter förlust. Med samma ersättning till de privata vårdcentralerna i Gävleborgs län gör de inte stora vinster men trots allt en liten vinst. Då kanske statsrådet skulle lägga sin tid och kraft på att till och med lyfta luren och ringa, som en annan minister gjorde, till de mest framgångsrika företagen och fråga dem

hur det kommer sig att de inte gör hundratals miljoner i förlust, hur det kommer sig att de inte anlitar stafettläkare som kostar 50 000 kronor i veckan vecka efter vecka och hur det kommer sig att de har så nöjda patienter.

En av vårdcentralerna i mitt län är så populär att jag inte vet hur många som har listat sig där. Det har blivit ett problem att så många vill lista sig där. När man besöker de privata vårdcentralerna berättar läkarna som jobbar där varför de har lämnat Region Gävleborg, och de berättar hur de har fått inflytande över sin arbetsdag. De berättar hur de slipper politikerna. Det är fantastiska berättelser.

Vad är det då som regeringen vill bekämpa? Jo, det är de verksamheter som funkar bäst. Det är dem regeringen har fått för sig att bekämpa, inte att lägga tid, kraft, fokus och retorik på att förbättra det som kan bli bättre.

Den här regeringen kommer att lämna Regeringskansliet. Sedan får vi se vad det blir för ny regering efter statsministeromröstningen i höst. Jag hoppas att vem som än får Strandhälls jobb i framtiden kommer att lägga fokus på att förbättra det som kan bli bättre och inte bekämpa det som är bra.

Anf. 15 ANN-BRITT ÅSEBOL (M):

Fru talman! Visst är det skillnad på om det är en alliansstyrd regering eller en socialistisk regering. Det är lite synd att det är så svart och vitt. Det finns faktiskt saker man kan ta lärdom av varandra.

Rapporten *Vårdval med förhinder* visar att den landstingsdrivna primärvården i tre av fyra landsting går med underskott. Det sker i de landsting där det inte finns valfrihet. Valfrihet är oerhört viktigt. I rapporten har Lars Stjernkvist, partikollega till statsrådet, uttalat att det behövs valfrihet och mångfald på lika villkor.

Om en landstingsdriven primärvårdscentral – vårdcentral eller hälso-central – går med förlust går landstinget in och kompenserar. Men om jag driver en privatägd vårdcentral går den i konkurs. Det är lite märkligt att det offentliga, det vi betalar skatt till, går in och täcker i stället för att se på vad den privata vårdcentralen gör som är så bra och vad som kan läras av den. Hur ser verksamheten ut, och hur kan den gå med vinst? Det måste den göra eftersom den annars inte skulle finnas. Lär av de bra exemplen, och se till att landsting och den privata vården kan samverka på lika villkor.

Anf. 16 SOTIRIS DELIS (M):

Fru talman! Det finns inte något som heter obegränsad vinst, statsrådet – trots min bakgrund som ekonom. Det finns vinst i de privata verksamheterna men konstigt nog överskott i de statligt finansierade verksamheterna.

För egen del är vinst priset att stanna kvar levande i sin bransch. Valfriheten är för oss moderater kronan i en demokrati. Det tänker vi kämpa för. Det är skrämmande när regeringen genom statsrådet driver debatt i frågor efter beställning från Vänsterpartiet, men då blir vi moderater ännu mer envisa i vår ståndpunkt. Vi ska fajtas för valfriheten.

När man besöker sin doktor vill man få ett värdigt bemötande och en korrekt och snabb behandling. På många håll i Sverige inträffar detta inte

just nu. I stället ansluter jag mig till mina kollegors funderingar och uppmaningar till regeringen och statsrådet, nämligen att lära av det som de bästa verksamheterna har att erbjuda. Bekämpa dem inte. Respektera människors rätt att välja.

Anf. 17 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Bättre skola, vård och omsorg! Normalt sett säger vi i politiken att vi ska ta ryggen på dem som är duktiga på saker och ting. Vi ska se på de goda exemplen, och vi ska till och med exportera dem för att tjäna pengar på dem. Det finns bra verksamheter i Sverige att ta vara på.

Regeringen säger nu att det är rätt väg att stänga dessa verksamheter. Att låta verksamheter ha max 45 000 kvar på kontot är som att en familj ska klara sig på 10 kronor i månaden, när den är slut, för att ta ett exempel i samma storleksordning.

Det som vi alla borde syssla med är innehållet, som vi har diskuterat jättemånga gånger – ett innehåll av hög kvalitet, som kommer sig av att lära av de bästa verksamheterna.

Jag vill upprepa det jag sa tidigare: Den som i framtiden tittar på denna debatt kommer att se vad regeringen håller på med nu, vilket vi alla får ta del av. De kommer att se återspeglingsen från förr i världen, från *Fröken Frimans krig*. Då handlade det om att kvinnor inte skulle ha affärsverksamhet. Nu handlar det om att kvinnor inte ska bedriva verksamhet i offentlig sektor – omsorg, skola och vård. Det är verksamheter som de är otroligt duktiga på och där de under många år har levererat tjänster i det offentliga men sett att det finns möjligheter att göra det på ett bättre sätt, med medborgarna i fokus.

Krockkudden ska finnas där, statsrådet. Om den inte finns får verksamheterna stänga, och det vore på sin plats att faktiskt tala om det.

Anf. 18 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Jag anmälde mig till debatten eftersom jag lyssnade till den på distans och slogs av den moderata retoriken. Det finns ju inte. Man använder sig av en retorik där man påstår att vårdcentraler ska stängas och att regeringen har lagt fram sådana förslag. Det påstås en massa saker, och man blandar in Ingvar Kamprad och en mängd olika saker som interpellationen inte handlade om – allt för att försöka påstå saker som regeringen inte har gjort. Det var därför jag också ville lägga mig i denna debatt.

Jag vet att vi, precis som statsrådet sa, har ett mycket gott entreprenörskap i Sverige och att vi ska vara stolta över det. Jag vet också att det förslag som kom i förra veckan inte berörde vårdcentralerna. Ann-Charlotte Hammar Johnson stod här och sa: Nu ska det stängas vårdcentraler. Men det finns inget sådant i det förslag som lades fram i förra veckan.

Jag tycker att det är ganska tragiskt att det finns ledamöter i denna kammare som försöker påskina sådana saker när de inte är sanna. Det förslag som kom i förra veckan, som inte lades fram av det statsråd som finns här utan av Ardalan Shekarabi och som vi ska behandla i finansutskottet så småningom, när det väl har kommit från Lagrådet, handlar om skolan, vilket Annika Strandhäll tydligt har talat om.

Vi är många skattebetalare som inte tycker att vi ska använda skattebetalarnas pengar till annat än vad de är tänkta för, nämligen lärande, lärare och kvalitet. Så länge man fortsätter att investera i sin verksamhet, oavsett

om det är omsorg eller skola, kommer man att få fortsätta med den. Det är tragiskt att ledamöter försöker påskina något annat här.

När det gäller vårdcentraler ska det utredas. Jag är helt säker på att man tar till sig alla goda erfarenheter som finns, att man väger in för- och nackdelar och att man tittar på hur man kan göra, vad man kan ta med sig inför framtiden och så vidare. Det finns inget sådant förslag när det gäller vårdcentraler.

När det gäller det nuvarande förslaget, som inte rör vårdcentraler men som till exempel gäller lite mindre boenden som Solhem och så vidare, är jag glad över att vi har sett till att det finns en buffert som kan användas för att investera i personalen.

Det är sant att det i höstas var många mindre företag som hörde av sig till oss och sa att de var oroliga därför att de hade hört om den gigantiska kampanj som pågick från Moderaterna och Svenskt Näringsliv. De trodde att de kommer att få slå igen nu och att de inte får satsa på sin personal. Nu har vi gjort det tydligt i förslaget att man får ha en buffert för att kunna investera i personalen.

Så länge man investerar i kvalitet och investerar tillbaka i sin verksamhet – man kanske vill utbilda sin personal eller satsa på högre bemanning – kan man fortsätta och använda pengarna i sin verksamhet.

Det är synd när moderater tar till storsläggan, men det är bra på det sättet att väljarna tycker något helt annat. Väljarna tycker att skattebetalarnas pengar ska användas till vård, omsorg och skola här i Sverige, inte till några storföretag som sticker med pengarna och stoppar vinsterna i fickorna. Det är bra att det framkommer att Moderaterna vurmar för dem, inte för vårdtagarna.

Anf. 19 STAFFAN DANIELSSON (C):

Fru talman! Fru statsråd! En gång i tiden – för 20–30 år sedan – diskuterade vi löntagarfonder. Det var ingen dramatik: En liten del av vinsten skulle varje år avsättas till löntagarna och facket. Mer var det inte med det, men debatten blev så småningom väldigt klargörande. Det skulle ju på 10–15 års sikt leda till en socialisering av svenskt näringsliv. Då släppte socialdemokratin denna fråga; den är död och begraven.

Nu – påhejade av Vänsterpartiet – lägger samma socialdemokrati, rätt motvilligt, skulle jag vilja säga, för man minns fortfarande löntagarfondsdebatten, fram förslag om att införa en vinstbegränsning i offentlig sektor. Likaväl som då hävdar man nu att det inte är något att bråka om. Man får ju ha 7 procent i vinst – vem kan vilja ha mer? Det är ju dubbel bankränta. Det är inget farligt.

Så är budskapet, och det säljs in i samma vackra kläder som löntagarfonderna såldes in en gång, men det är faktiskt så nära lögn man kan komma. Till och med i *Agenda* i SVT sas det som ett faktum att vinstbegränsningen är 7 procent.

Statsministern uttalade sig i SVT:s morgonstudio för ett litet tag sedan, och han slog då fast att utredningen föreslår 7 procent plus statslåneränta. På frågan om detta kommer att leda till att verksamheter går omkull svarade han: Nej, de flesta är inte ens uppe i nivåer kring 7 procent.

Det stämmer, men – och det var därför jag gick upp i debatten – vad innebär det förslag om vinstbegränsning som nu läggs fram? Det handlar inte om 7 procent av vinsten i ett företag, utan det handlar om 7 procent av

det operativa kapitalets avkastning, som är en liten del av företaget och som utesluter människor och så vidare. Det handlar inte om personalens löner och fortbildning. Dessa företags tillgångar är oftast just personalen.

Översatt till traditionell vinst handlar förslaget inte om 7 procent eller om 9–10 procent, som statsministern var inne på, utan det handlar om 0–2 procent. Detta skulle, om det genomfördes, direkt tvinga en betydande del av företagen att lägga ned eller gå i konkurs. Vem skulle vara intresserad av att ha pengar satsade i den verksamheten, med små marginaler och risk, om man sätter ett vinsttak på i praktiken 0–2 procent?

Förklara för mig och oss här att det inte är bara 0–2 procent! Förklara för mig att det är 7 procent på vinsten! Människor i Sverige vet vad 7 procent på vinst är: Det är 7 procent. Det handlar inte om detta. Om ni hade lagt fram förslag om 7 procent på vinst hade vi kunnat diskutera det. Det hade kanske varit illa nog, men det vore en sak.

Det är ett mycket radikalt förslag. Precis som när ni lade fram löntagarfonderna kommer nu ett förslag som låter ofarligt och bra men som är livsfarligt. Jag ville bara lyfta fram detta för fru talmannen, statsrådet och lyssnarna.

Anf. 20 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Jag kan häpna lite över de proportioner som denna interpellationsdebatt antar. Det finns som sagt inget som gör moderata riksdagsledamöter så engagerade som välfärdsföretagarnas möjligheter att plocka ut obegränsad vinst ur de svenska välfärdsföretagen, för det är detta som vi står här och talar om.

Valfriheten är här för att stanna. Detta har regeringen varit tydlig med.

Seriösa företag kommer absolut att finnas kvar i den svenska välfärden. Men oseriösa företag som är i välfärden, inte för att driva så god välfärdsverksamhet som möjligt utan för att göra stora vinster, har faktiskt inget där att göra. För detta finns det ett mycket starkt stöd i den svenska befolkningen.

Jag kan också konstatera att inte så väldigt mycket i denna interpellationsdebatt egentligen har handlat om de frågor som ställdes i interpellationen. Dessa frågor svarade jag omedelbart på, nämligen att regeringen har varit tydlig med att den vill att enskilda aktörer ska kunna vara verksamma i välfärden men att vi har ett ansvar. Detta anser också svenska folket i ett läge där befolkningen växer, vi blir allt äldre och vi får fler barn, nämligen att man ska se till att de resurser som skattebetalarna skjuter in i den svenska välfärden går till det som de är avsedda för – barn, äldre och sjuka människor – och inte till vinster. Detta är inga konstigheter på något sätt. Men, som sagt var, valfriheten är här för att stanna.

Jag kommer också att vilja säga någonting om de ganska häpnadsväckande påhopp som här sker på olika enskilda landsting. Inte heller denna fråga är såklart svart eller vit. Vi har fantastiska landstingspolitiker av olika partitillhörighet runt om i hela Sverige som kämpar för att se till att leverera en så god välfärd och sjukvård som möjligt till medborgarna. Det är jag mycket stolt över. Jag har träffat dem under hösten.

Om vi tittar på detta kan vi konstatera att vårdköerna har ökat under dessa år och att ett enskilt landsting står för 32 procent av denna ökning – de andra ligger på långt under 10 procent – och det är Västra Götalandsregionen som styrs av de borgerliga partierna.

Den andra delen i detta som jag också måste lyfta fram är att människor kanske inte är precis lika övertygade som moderata företrädare i denna interpellationsdebatt om att allt fungerar väldigt väl i de landsting där vi har en mycket stor valfrihet. Låt mig bara nämna nedläggningen av BB Sophia. Låt mig också nämna Nya Karolinska – 6 000 kronor för ett par strumpor och 1,2 miljoner kronor av skattebetalarnas pengar för att byta en dörr. Jag tror att det var i går som åklagare gick ut och sa att man nu kommer att inleda en förundersökning om de människor som har avlidit i operationsköerna under sommaren.

Det som jag försöker säga både nu och i mitt förra inlägg är att detta inte är svarta eller vita frågor. Detsamma gäller när vi står inför situationer där skolor går i konkurs och elever lämnas utan skolplats och utbildning och då kommunerna får ta hela ansvaret.

Detta har vi som politiker ett ansvar för att göra någonting åt. Med tanke på hur utvecklingen i Sverige ser ut när det gäller den demografiska utvecklingen med en ökande befolkning behöver vi se till att varenda skatte-krona går till det som den är avsedd för.

Denna debatt kommer naturligtvis att fortsätta hela vägen in i valrörelsen.

Anf. 21 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Vi kan tala om BB i Sollefteå. Jag har läst Svenska Dagbladets artiklar om hur Socialdemokraterna sköter sjukvården i Väster-norrland.

Staffan Danielsson hade en mycket klok poäng, och jag noterade att statsrådet inte svarade på hans frågor.

Jag har full respekt för att Monica Green varken läser i medierna eller interpellationer innan hon deltar i en debatt. Men av interpellationen framgår det alltså att valfriheten i Sverige har blivit försämrad bara på grund av den usla retorik som regeringen har mot de privata välfärdsentreprenörerna.

Den 7 december var det en stor artikel i en morgontidning som handlade just om att Mama Mia inte vågar expandera och investera på grund av den fruktansvärda retorik som liknar 1970-talets löntagarfondsdebatt. Det är alltså värre. Valfriheten är sämre i Sverige, och den har alltså försämrats bara på grund av den debatt som förs. Det tycker jag är mycket tråkigt.

Tänk om regeringen i stället hade lagt sin tid och kraft på att debattera det som är samhällsproblemet, nämligen förlusterna i den offentliga sektorn. Hur kommer det sig att med 100 kronor där och med 100 kronor där kan den privata företagaren, entreprenören, göra en liten vinst, medan den offentliga sektorn gör stora förluster år efter år?

Tänk om vi hade haft en regering som hade hyllat Christina Wahlström och Mama Mia och som hade lyft fram alla de fantastiska entreprenörer som har skapat verklig valfrihet i Sverige. Tänk om vi hade hyllat Christina Wahlström lika mycket som vi hyllar andra entreprenörer. Listan kan göras lång, från Kiruna i norr till Ystad i söder, över alla fantastiska människor som skapar verklig valfrihet. Vi kommer att återkomma till detta i debatten.

Anf. 22 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Att skattebetalarnas pengar ska användas till det som de är avsedda för tycker skattebetalarna själva. Det tycker visserligen inte Moderaterna, eftersom de tycker att de ska gå till vinster. Även Svenskt Näringsliv tycker att de ska gå till vinster. De tror till och med att det inte funkar utan vinst. Men hur har i så fall kooperativ, stiftelser och andra kunnat bedriva verksamhet? Det går alldeles utmärkt i Sverige. Vi har en mycket bra valfrihet, och vi ska fortsätta ha det.

Sedan påstås det i debatten att vårdcentraler ska läggas ned, trots att det inte finns med i förslaget. Det fortsätter att utredas hur vi ska göra på bästa sätt.

Det påstås att företag läggs ned på grund av debatten. Jag skulle vilja påstå att det är på grund av retoriken från Svenskt Näringsliv och moderater. Det är de som har åkt land och rike runt och försökt påskina att det nu ska komma ett sådant förbud. Det är det som har gjort företagen oroliga. Företagen undrar om detta ska inträffa.

Jag har träffat företagare i Skaraborg som frågade om detta är sant. Nej, det är det inte. Sedan tittade vi på de påståenden som de hade fått från Svenskt Näringsliv. Men detta är bluff och båg. Företagarna undrade då vem de ska lita på.

Många företagare litar på Svenskt Näringsliv. Men i själva verket är det en propagandaapparat. Moderaterna visar också här vems väg som de går.

Vi ska se till att vi även i fortsättningen har valfrihet i vården, att vi har den bästa vården, att människor får den hjälp som de behöver och att skattebetalarnas pengar går till det som de är avsedda för, för det tycker svenska folket.

Anf. 23 STAFFAN DANIELSSON (C):

Fru talman! Jag byggde mitt inlägg på siffror främst från Johan Ingerö, som är ekonom och expert på Näringslivets Tankesmedja och en seriös debattör. Han citerar också Joachim Landström, expert i vinstutredningen, som anser att en skälig avkastning med Reepalumetoden – om man nu ska ha den – skulle vara 48 procent. Men Reepalu anser att det ska vara 7 procent.

Min fråga hänger kvar i luften. Hur mycket får välfärdsföretagen behålla om de lyckas leverera 7 procent i vinst med det sätt som företag enligt alla konstens skatteregler själva räknar fram sin vinst? Får de behålla 7 procent, socialministern? Det är min fråga. Eller får de, genom Reepalus tekniska trixande, i praktiken behålla bara 0–2 procent, vilket jag hävdar är sanningen och verkligheten? Det är en helt förödande låg nivå. Detta förslag lägger ni fram, påhejade av Jonas Sjöstedt med lärdomar från länder med system som inte längre finns kvar. Det är häpnadsväckande.

Staten är själv företagare. Vi har väldigt fina statliga företag – Vattenfall, Telia och så vidare. Vilket krav på avkastning har den regering som Annika Strandhäll sitter i på dessa företag? Är det 0–2 procent? Är det 7 procent? Det räcker inte. Det är 8–10 procent och mer. Det kräver ni av statsföretagen, samtidigt som ni glatt lägger fram förslag om i praktiken vinstförbud i offentlig sektor så att man får behålla 0–2 procent.

Övertyga mig gärna om att jag har fel, socialministern. Men tyvärr har jag inte det. Vänsterpartiet har vunnit i denna fråga.

Anf. 24 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Jag tillsatte en utredning före jul som jag ansvarar för och som ska se hur vi får ordning och reda i vården. Den utredningen talar jag med glädje om. Den ska bland annat titta på hur vi kan få ned andelen stafettläkare och stafettsjuksköterskor som dränerar hälso- och sjukvårdsverksamheten på resurser.

Precis som Monica Green säger är det otroligt viktigt att man inte skrämmer upp Sveriges välfärdsföretagare i onödan. Innan jag blev minister var jag fackförbundsordförande för det fackförbund som organiserar medarbetare som jobbar i både offentlig och privat välfärd, och jag är mycket väl förtrogen med kvaliteten i de privata välfärdsverksamheterna. Jag vet också att det inte är enkelt att säga vad som är bäst eller vad som är sämst.

Tittar vi på till exempel sjukskrivningarna kan vi konstatera att de är något färre i de privata välfärdsverksamheterna – inte jättemycket, men de skiljer ändå ut sig genom att vara något färre. Troligtvis kan det bero på att man organiserar verksamheten i form av mindre arbetsplatser, har närmare till sin närmaste chef etcetera. Man kan ha mycket att lära av varandra, och det är där denna diskussion borde ligga: Hur åstadkommer vi god kvalitet i dessa verksamheter? Hur ser vi till att resurserna går till det de är avsedda för och inte till stora vinstuttag?

Vi får inte heller glömma att vi i Sverige är världsunika genom att vi tillåter vinstuttag ur den svenska skolan på det här sättet. I flera länder i Europa finns det högerpartier som inte kan tänka sig någonting liknande. Denna debatt kommer som sagt att fortsätta, och den är välkommen. Vi har folket på vår sida.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2017/18:303 om läkemedelskostnader inom psykiatri

Anf. 25 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Margareta Larsson har frågat mig om det finns en politisk vilja att stävja det höga läkemedelsbruket i Sverige till förmån för andra inriktningar som kan erbjudas vårdtagaren.

Jag vill inleda med att säga att psykisk ohälsa är ett stort och växande samhällsproblem. Andelen personer som upplever och rapporterar besvär på grund av psykisk ohälsa har ökat sedan början av 1990-talet, och vi har sett en ökad förskrivning av läkemedel för att motverka depressioner, oro och ångest. Det är också känt att förskrivningen av adhd-läkemedel till både barn och vuxna har ökat under senare år.

Psykisk ohälsa är ett prioriterat område för regeringen. Regeringen avsatte 2017 över 1 miljard kronor för insatser inom psykiatri och psykisk hälsa och gör bedömningen att det finns ett stort behov av att ytterligare utöka denna satsning. Regeringen förstärker därför satsningen på psykisk hälsa med 500 miljoner kronor för 2018 och avser att stärka arbetet med 1 miljard kronor per år 2019 och 2020.

År 2017 tillfördes 100 miljoner kronor för innevarande år för att stärka barn- och ungdomspsykiatri och första linjens psykiatri för barn och

unga. Denna satsning ska pågå under 2018–2020. Med tanke på att många asylsökande och nyanlända är barn avsätter regeringen dessutom 50 miljoner kronor per år från och med 2018 för att förbättra tillgången till vård för att motverka psykisk ohälsa hos barn och unga i gruppen asylsökande och nyanlända.

Merparten av satsningen på området psykisk hälsa fördelas till kommuner och landsting genom en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting.

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, SBU, har nyligen inkommit med en kartläggning av kunskapsluckor inom området psykisk ohälsa. Ett av syftena med kartläggningen är att ge regeringen underlag för att bedöma behovet av eventuell ytterligare forskning inom området psykisk ohälsa. Rapporten bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Då det gäller adhd och behandling av adhd görs en rad insatser. Bland annat tog Socialstyrelsen 2015 fram ett beslutsstöd med rekommendationer om läkemedelsbehandling av adhd hos barn och vuxna. Syftet med rekommendationerna är att bidra till att läkemedelsbehandling av adhd erbjuds utifrån bästa tillgängliga kunskap och på ett jämlikt sätt.

Vidare har Socialstyrelsen i en rapport från 2017 genomfört analyser av utvecklingen av förskrivningen av adhd-läkemedel. I rapporten konstaterar Socialstyrelsen att förskrivningen av adhd-läkemedel kan innebära såväl över- som underförskrivning. Det är därför viktigt att fortsätta analysera förskrivningen av adhd-läkemedel, och jag avser att noga följa utvecklingen på området.

Slutligen kan jag konstatera att ett effektivt omhändertagande, både i första linjens verksamheter och i den mer specialiserade psykiatrin, är grundläggande för att personer med psykisk ohälsa ska få de insatser och den vård de har behov av. I vissa fall inkluderar detta läkemedel, och i andra fall gör det inte det. Det är dock viktigt att ha i åtanke att för personer med adhd kan läkemedlet ha avgörande betydelse för livskvaliteten i kombination med olika psykosociala och pedagogiska stödinsatser.

Valet av insatser är en medicinsk bedömning och inte en politisk. Att öka tillgången till psykiatrisk vård och förbättra det förebyggande arbetet mot psykisk ohälsa är däremot en prioriterad fråga för regeringen.

Anf. 26 MARGARETA LARSSON (-):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Det gläder mig naturligtvis att psykisk ohälsa är en prioriterad fråga för regeringen och statsrådet. Jag ifrågasätter inte den goda viljan, och jag lyssnar med intresse på de ekonomiska satsningar som statsrådet redovisar. Men vad har effekten blivit av alla de satsningar man har gjort genom åren?

Uppenbarligen har de nämligen inte fungerat som styrmedel. Socialstyrelsens uppföljning har inte kunnat ge någon sammanfattande bild av resultaten, och landstingens rapportering har brustit – och kommer förmodligen att fortsätta göra det. Vi vet sammantaget fortfarande ingenting om alla dessa effekter och vad det blivit av detta. Vad är det då som säger att ytterligare miljarder kommer att ge effekt? Är pengar ett magiskt fenomen? Jag kan inte tro det, för ju mer pengar psykiatrin får desto sjukare tycks människor bli – och desto mer kostar det statskassan. Då har handlingen också visat sig vara verkningslös.

Fru talman! För min del anser jag att vi kanske skulle sluta med detta tvångsmässiga handlande och byta strategi. Om nu svensk psykiatri upp-
bär så stort förtroende borde den någon gång kunna klara sig själv. I varje
fall borde man kunna visa resultat som visar att människor blir friskare.
Det är i alla fall inte statens roll att bistå med skattemedel till psykiatrin,
utan finansieringen ligger enligt lag på landstingen och kommunerna. Tar
staten över det ekonomiska ansvaret mer och mer kommer ansvaret hos
övriga att minska. Det är ganska naturligt att det blir så.

Fru talman! Den nuvarande politiken visar sig inte ha någon ekono-
misk framgång. Det har tidigare år visat. Därför behöver vi kanske lite nya
visioner. Vi kanske skulle behöva mer långsiktiga åtgärder som ligger
inom det statliga ansvaret, och här skulle staten kunna gå in med ekono-
miskt stöd till forskning och utbildning – men helst utan läkemedelsindu-
strins inblandning. Läkemedelsindustrin har inget ursprungligt intresse av
patienternas hälsa; läkemedelsindustrin vill tjäna pengar. Det är ganska
viktigt att hålla isär detta.

Läkemedelsindustrin i Sverige tjänade närmare en halv miljard bara på
adhd-drogerna år 2016. Adhd är en diagnos som enbart baseras på en upp-
levelsebaserad symtomlista med kryssfrågor. Det finns inget medicinskt
som styrker att diagnosen adhd finns, men som ett resultat av de ständigt
utvidgade diagnoskriterierna har sjukskrivningar med psykiska orsaker
nått rekordantal de senaste fyra åren. Värre kommer det också att bli nu
när Socialstyrelsen rekommenderar adhd-droger som första åtgärd vid dia-
gnos.

Bara 2016 hämtade 1,6 miljoner medborgare ut recept på psykofar-
maka. Hur kommer det sig att medborgare i Sverige sedan 20 år tillbaka
plötsligt fått sådana kemiska obalanser i hjärnan att de behöver medicine-
ras livet ut? Kanske statsrådet kan bidra med en teori.

Min fråga till statsrådet är dock: Hur mycket får psykiatrin kosta utan
att den levererar någonting tillbaka?

Anf. 27 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack, Margareta Larsson, för interpellationen!

Utvecklingen när det gäller psykisk ohälsa, både i Sverige och i många
andra västländer, är väldigt oroande. I Sverige har vi sett hur folkhälsan
generellt blir allt bättre, men när det gäller just den psykiska ohälsan har
vi ända sedan början av 1990-talet sett en ökning.

Det är naturligtvis oerhört viktigt med de satsningar som regeringen nu
gör på psykiatrin. Sådana satsningar påbörjades även under den förra re-
geringen.

Jag skulle vilja säga att vi på hälso- och sjukvårdsområdet i dag befin-
ner oss i en omläggning. Vi kan konstatera att vi när det gäller många andra
diagnoser har bra kunskap om behandlingsmetoder och om vilka resurser
som krävs men att psykiatrin i någon mån ligger efter.

Därför är det viktigt med de investeringar som vi gör. Detta gäller inte
minst de investeringar som regeringen gör i att bygga ut första linjens psy-
kiatri, det vill säga att man snabbt ska kunna få stöd och hjälp, samt kopp-
lingen till barn och unga, vilket är en fråga som vi tidigare har debatterat i
en interpellationsdebatt här i kammaren.

Vi kan konstatera att vi har ganska långa köer till barn- och ungdoms-
psykiatrin, alltså till BUP – specialistpsykiatrin. Men förmodligen skulle

många av dessa unga egentligen behöva fångas upp betydligt tidigare genom elevhälsa eller ungdomsmottagningar. Då skulle de kanske också kunna få hjälp på en mer lämplig nivå.

Vi ser att forskningen av såväl antidepressiva läkemedel som adhd-läkemedel är kraftigt ökande i Sverige, precis som i en del andra västländer. Det kan vara viktigt att föra in i debatten att vi tar till oss av ny forskning och uppdaterar våra behandlingsmetoder med utgångspunkt från detta. Ett exempel på det är de nya riktlinjer som Socialstyrelsen har tagit fram till hälso- och sjukvården när det gäller lätt till måttlig psykisk ohälsa – alltså depression eller ångest – där man i dag i mycket högre utsträckning i stället för medicinering i första hand rekommenderar till exempel terapi.

När vi ser att det finns ökande behov inom detta område, samtidigt som vi blir betydligt friskare inom andra områden, måste vi se till att det finns personal inom hälso- och sjukvården som klarar av att svara upp mot de behov som befolkningen har.

En flaskhals som vi har just nu är tillgången till psykiatrer och kuratorer som kan arbeta i dessa verksamheter och möta människor där de befinner sig, inte minst med tanke på att varannan kvinna som sjukskrivs i dag sjukskrivs på grund av en psykiatrisk diagnos. Man kan tänka sig att personen egentligen skulle ha behövt träffa en psykiater eller en terapeut i någon form när den sökte sig till primärvården.

Från och med nästa årsskifte inför vi en skarpare vårdgaranti i Sverige. Man ska ha rätt att få träffa rätt profession inom tre dagar. Det finns en tanke med detta som har att göra med precis denna diskussion, nämligen att det inte är självklart att man ska träffa en allmänläkare när behovet ser ut som det gör i dag. Kanske ska man i stället träffa en psykiater eller en annan profession, som bättre kan svara upp mot de behov som man har.

Jag återkommer till läkemedelsfrågan i nästa inlägg.

Anf. 28 MARGARETA LARSSON (-):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Statsrådet rabblade upp väldigt mycket som behövs inom psykiatrin, men jag hör fortfarande inget svar på vilka effekterna hittills har blivit av alla de miljarder som har satsats och vilka effekterna kommer att bli av dem som även i fortsättningen kommer att satsas.

Det är uppenbart att vi behöver mer kunskap inom det psykiatriska området. Vi behöver inte fundera på om behovet finns, utan detta är ett faktum. Det är ganska märkligt att vi står och stampar på samma fläck som vi gjorde för 70 år sedan när det gäller det själsliga.

Vi har förvisso en lavinartad ökning av psykisk ohälsa. Men i själva verket är det diagnoserna som ökar lavinartat, och det beror på den nya diagnosbibeln DSM-5. De stressymtom som människor uppvisar utifrån sin livssituation omvandlas direkt till diagnoser. Adhd har färre kriterier i nya DSM-5, vilket innebär att fler barn blir diagnostiserade nu än vad som var fallet tidigare. Förr behövde man uppfylla 15 kriterier för att få diagnosen, men antalet har i dag minskat till mellan 8 och 10.

Grovt räknat gav adhd-preparat år 2016 en försäljning på 840 miljoner kronor, med runt 103 000 patienter. Kostnaden per patient hamnar då på 8 000 kronor om året. År 2006 var antalet diagnostiserade 14 859, och försäljningen låg på 90 miljoner kronor. Vi ser alltså en 600-procentig ökning

av antalet patienter på så kort tid. Vi ser också en 800-procentig ökning av läkemedelskostnaderna. Kan det verkligen vara rimligt?

Ovanpå detta har vi kringkostnader för utredning, förlorad arbetstid och vårdbesök. En privat utredning kostar mellan 15 000 och 45 000 kronor. Hela adhd-industrin drar in ca 100 miljarder internationellt.

Att man diagnostiserar och medicinerar snart hela befolkningen i Sverige är en märklig utveckling. Folk står i dag i kö för att få en diagnos, vilket aldrig tidigare i historien torde ha hänt.

Bland dem som är under 30 år har förtidspensioneringarna ökat med 40 procent på tio år. Vi sitter alltså på en tickande bomb, och därför måste vi våga göra en analys.

Stressrelaterade sjukdomar kan förmodligen åtgärdas mycket effektivare och billigare om vi välkomnar vårdgivare som inte är kopplade till läkemedelsindustrin – alltså alternativa behandlare. Läkemedelsindustrin slukar pengar men ger inget tillbaka. Däremot blir vi allt sjukare till allt högre kostnader. Visa mig, statsrådet, en annan instans i samhället som skulle kunna uppvisa noll resultat och samtidigt kräva mer pengar år efter år!

Anf. 29 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack, Margareta Larsson, för inlägget!

Jag delar naturligtvis inte uppfattningen att psykiatrin uppvisar noll resultat, utan jag tycker att vi i Sverige delvis har en psykiatri som fungerar väldigt väl. Men det är klart att det finns förbättringsområden, inte minst med utgångspunkt från att vi ser att behoven ökar.

Det är otroligt viktigt för mig att återigen understryka att valet av insatser är en medicinsk bedömning och inte en politisk. Det är läkare som gör denna bedömning.

I denna debatt får vi inte heller glömma att vi faktiskt ser goda resultat. Läkemedel har för många människor gjort hela skillnaden. Vi har till exempel sett en utveckling när det gäller antidepressiva läkemedel som gör att dessa i dag fungerar väldigt mycket bättre – med betydligt färre biverkningar – än vad de gjorde för 10–15 år sedan. Många människor blir hjälpta av dem och kan komma tillbaka och leva fullödiga liv igen.

Det är troligtvis så att de problem som vi förknippar med adhd alltid har förekommit. Man har dock inte diagnostiserat det hela i den utsträckning som man gör i dag. Ökningen kan säkerligen främst bero på att kunskapen på området har ökat, både hos allmänheten och inom vård och skola.

Samtidigt kan en bidragande orsak till att detta har blivit så tydligt i vårt samhälle vara att såväl skola som arbetsliv i dag ställer högre krav på ett sätt som gör det svårare för människor med adhd att kunna fungera i samhället.

Jag ska vara ärlig och säga att jag naturligtvis också studsar till av den kraftiga ökning som vi ser inom detta område och av den kraftiga ökningen när det gäller förskrivning av läkemedel. Jag kan också förstå vikten av att den som får en adhd-diagnos bär med sig denna under resten av sitt liv.

Jag sa också i mitt interpellationssvar bland annat att Socialstyrelsen år 2015 tog fram ett beslutsstöd med rekommendationer om läkemedelsbehandling av adhd hos barn och vuxna. Syftet med rekommendationerna

var självklart att bidra till att läkemedelsbehandling av adhd erbjuds utifrån den bästa tillgängliga kunskapen och på ett jämlikt sätt över landet. Men, som jag också sa i svaret, med tanke på den snabba ökningen är det viktigt att vi följer detta noga.

Det som oroar mig och som jag också berörde i svaret är att vi även här, precis som i så många andra delar av hälso- och sjukvården, ser ganska stora regionala skillnader över landet, också när det gäller förskrivningen av adhd-läkemedel. Det kan handla om både över- och underförskrivning.

Jag kommer att följa utvecklingen noga, och jag kommer också att särskilt titta på huruvida skolor, trots att de inte ska det, kräver en diagnos för att ställa resurser till förfogande för till exempel eleverna.

Anf. 30 MARGARETA LARSSON (-):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret, och tack för att du vill följa den här frågan noga! Jag tror att det behövs.

Däremot kan jag inte hålla med om att psykiatrin fungerar väl. Jag och många med mig – också många som jobbar inom vården – anser att psykiatrin är i kris.

Det är ett stort problem att vi diagnostiserar mer och mer. Jag ser att det finns ett stort vinstintresse hos läkemedelsbolagen, och det är detta som det handlar om. Många gånger är det stressrelaterade besvär som har att göra med en outhärdlig livssituation. Det får man alltså diagnoser och läkemedel för. Det är inte rätt väg. Jag tror att det kostar för mycket för samhället att driva den typen av politik.

Vi ska akta oss för att strö diagnoser omkring oss som kräver starka mediciner. Det stigmatiserar, det försämrar hälsoläget och det tjänar inte samhällsnyttan. För psykiatrin i Sverige tror jag att det är bäst att hoppa över Socialstyrelsens nya riktlinjer om piller och elchocker, som i värsta fall kommer att tränga undan KBT. Om man följer riktlinjerna blir möjligheten till individanpassad psykiatrisk vård rejält reducerad. Det strider inte bara mot patientlagen utan kommer också att innebära ännu fler sjukskrivningar och förtidspensioneringar, vilket i sin tur hotar hela sjukförsäkringssystemet.

Anf. 31 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack, Margareta Larsson, för den här interpellationsdebatten!

Jag tror att jag uttryckte att psykiatrin till dels fungerar väl. Det gör den naturligtvis. Men jag har också både i den här interpellationsdebatten och i andra interpellationsdebatter varit tydlig med att jag ser ett behov av fortsatt utveckling. Det är också därför som regeringen har valt att göra de stora satsningar som vi gör genom att skjuta till medel till landstingen för att fortsätta utveckla kvaliteten inom psykiatrin, inte minst första linjens psykiatri, där det finns ett arbete att göra.

Det är inget märkvärdigt egentligen. Det är ju så vi brukar göra när vi ser att en diagnos av ett eller annat skäl ökar i befolkningen. Då behöver vi anpassa det sätt som vi organiserar hälso- och sjukvården på utifrån det. Jag skulle säga att det är ett sådant arbete som vi i Sverige är inne i.

Man ska, precis som du säger, vara försiktig med tunga diagnoser, och man ska naturligtvis som läkare veta vad man gör när man diagnostiserar

patienter. Adhd är ju ett långvarigt eller kroniskt tillstånd, och därför blir läkemedelsbehandling, om sådan sätts in, ofta flerårig.

Från början var det bara barn som diagnostiserades med adhd, men i dag ser vi att allt fler vuxna diagnostiseras. De har kanske levt länge med adhd utan att få diagnosen klarlagd.

Den här debatten lär fortsätta. Arbetet med att utveckla psykiatrin lär fortsätta. Detta är något som jag är väldigt besjälad av.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2017/18:63
30 januari

Svar på
interpellationer

§ 7 Svar på interpellation 2017/18:304 om vanvård inom svensk psykiatri

Anf. 32 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Margareta Larsson har frågat mig om det finns en poäng i att se vår historia och reflektera över psykiatrin historiskt för att i vår samtid våga ta nya politiska beslut som gagnar vårdtagaren.

Hur samhället har behandlat personer med psykisk ohälsa handlar till stor del om synen på psykisk sjukdom. Historiskt sett finns det stora brister i behandlingen av personer med psykisk sjukdom, och svåra missförhållanden har förekommit. Lagstiftningen kring psykvården i Sverige började förändras under 60-talet för att öka rättssäkerheten för psykiskt sjuka, och ett omfattande utvecklingsarbete för en förbättrad psykiatri har sedan dess skett genom bland annat psykiatireformen och specifika statliga satsningar. Men trots detta finns det i vissa fall stora brister i vården av personer med psykisk ohälsa. Detta kan delvis bero på att fler än någonsin efterfrågar vård och behandling av psykisk ohälsa och att det därför blir svårt för vård och omsorg att räkna till. För att stävja utvecklingen av ökande psykisk ohälsa och för att förbättra tillgängligheten och kvaliteten i vården har regeringen genomfört ett flertal åtgärder. Jag kommer att nämna några av de viktigaste.

År 2016 antog regeringen en ny strategi inom området psykisk hälsa, som gäller 2016–2020. Regeringens strategi ska stimulera utvecklingen av förebyggande och främjande arbete generellt men också tidiga insatser till dem som inte mår bra eller är i riskzonen för psykisk ohälsa.

Psykisk ohälsa är ett prioriterat område för regeringen. Regeringen avsatte 2017 över 1 miljard kronor för insatser inom psykiatri och psykisk hälsa och gör bedömningen att det finns ett stort behov av att ytterligare utöka denna satsning. Regeringen förstärker därför satsningen på psykisk hälsa med 500 miljoner kronor för 2018 och avser att stärka arbetet med 1 miljard kronor per år 2019 och 2020. Under 2017 tillfördes 100 miljoner kronor för innevarande år för att förstärka barn- och ungdomspsykiatrin och första linjens psykiatri för barn och unga. Denna satsning ska pågå under 2018–2020. Med tanke på att många asylsökande och nyanlända är barn avsatte regeringen dessutom 50 miljoner kronor per år från och med 2018 för att förbättra tillgången till vård för att motverka psykisk ohälsa hos barn och unga i gruppen asylsökande och nyanlända. Merparten av satsningen på området psykisk hälsa fördelas till kommuner och landsting genom en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting.

Om vi får ett effektivt omhändertagande, både i första linjens verksamheter och i den mer specialiserade psykiatrin, säkerställer vi att personer med psykisk ohälsa får de insatser och den vård de har behov av. Tillgänglighet i vården är en prioriterad fråga för regeringen. Sett över tid har tillgängligheten i vården förbättrats, men de senaste åren finns en oroväckande utveckling kopplad till tillgänglighetsmått i vårdgarantin. Frågan om tillgänglighet hänger också starkt samman med frågan om kompetensförsörjning. De problem med bemanning och kompetensförsörjning som finns i vården bidrar till att minska vårdens kapacitet och därmed också tillgängligheten. Det kan exempelvis handla om stängda vårdplatser. Regeringen har vidtagit en mängd åtgärder som bland annat innefattar höjningar av såväl generella som riktade statsbidrag men också flera andra åtgärder.

Regeringens strategi inom området psykisk hälsa ska stimulera utvecklingen av förebyggande och främjande arbete generellt men också tidiga insatser till dem som inte mår bra eller är i risk. Vi kommer att fokusera på att skapa förutsättningar för att hitta långsiktiga lösningar med gemensamt ansvar i ordinarie strukturer. Slutligen vill jag säga att valet av insatser och diagnostisering är en medicinsk bedömning och inte en politisk. Att öka tillgången till psykiatrisk vård och förbättra det förebyggande arbetet mot psykisk ohälsa är däremot en prioriterad fråga för regeringen.

Anf. 33 MARGARETA LARSSON (-):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Den här debatten kommer inte att handla om pengar och ekonomi, utan om etik.

Jag instämmer i det statsrådet säger – det är viktigt att öka tillgängligheten till psykiatrisk vård och förbättra det förebyggande arbetet.

Många skulle tidigare ha räddats från att bli dödade om politiker för 50 år sedan hade haft mod att förbjuda lobotomeringar. Människor skulle också ha sluppit att bli tvångssteriliserade om politiker i tid stoppat detta vansinne, som hade sin grund i rasideologi.

En politiker ska kanske inte lägga sig i medicinsk bedömning, men när det handlar om psykiatrin behöver vi nog vara på vår vakt med tanke på vår tidigare historia och även vår samtid, för det förekommer mycket gissningar och antagningar när det gäller diagnostisering. Det finns nämligen ingenting som bevisar påståendet om kemisk obalans i hjärnan, ett påstående som används för att försöka kränga på oss antidepressiva läkemedel. Den här myten har flera tunga forskare i världen för länge sedan avlivat. Det finns inga mätningar eller medicinska bevis på att det råder serotoninbrist i våra hjärnor. Ingen röntgen och inga blodprov bevisar det. Däremot *skapar* droger och läkemedel en kemisk obalans i hjärnan, och det är också därför så svåra abstinenssymtom uppstår i samband med att man slutar med dem. Det är därför många fortsätter att äta dem fast de vill sluta.

Den tilltro statsrådet tycks ha till den rådande expertisen, utan intresse av att följa utvecklingen i nyare forskning och göra självständiga analyser, är oroväckande. Denna tilltro skulle i princip innebära att statsrådet skulle försvara lobotomeringar och tvångssteriliseringar om de utfördes i dag utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet.

Fru talman! Jag befarar att hela befolkningen i Sverige snart är diagnostiserad med kemiska obalanser i hjärnan och andra medfödda fel. Vi behöver verkligen analysera det här. Pondera att läkemedelsindustrin har

rätt! Innebär det då att evolutionen går baklänges? Och om det är så, vad har då egentligen hänt? Om nu Sveriges befolkning helt plötsligt har en massa kemiska obalanser i hjärnan och behöver medicin livet ut, låt då läkemedelsindustrin bevisa det! Låt dem bevisa att psykofarmaka inte orsakar kemisk obalans utan i stället botar! Det kommer de inte att kunna göra. Därför bör vi också vara skeptiska. Vi bör vara öppna för forskare som har dragit andra slutsatser än de rådande.

Fru talman! Med tanke på alla de ekonomiska stöd statsrådet i sitt interpellationssvar nämner att man ger till psykiatrin vill jag fråga: Vad kommer de att göra för skillnad? Vilken konkret skillnad kan vi hoppas på mot tidigare? Kan pengar stoppa läkemedelsanvändningen, diagnoser och elchocker? Vad har regeringen för vision, annat än att man säger sig vilja prioritera den psykiska ohälsan?

FN har uppmärksammat krisen och de obefintliga resultaten inom psykiatrin. Man pekar på en koppling till läkemedelsindustrin. Därför kräver man från FN en revolution för att bryta ned maktfullkomligheten inom mentalhälsopolitiken. Jag skulle vilja höra statsrådet kommentera det.

Anf. 34 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Jag tackar Margareta Larsson för interpellationen. Det är inte alltid man får stå i kammaren och på det här sättet ha möjlighet till en mer reflekterande interpellationsdebatt.

Jag har i mitt interpellationssvar försökt beskriva att med den utveckling som vi de facto har i Sverige, där fler människor åtminstone upplever sig må dåligt, både bland vuxna och bland barn och unga, måste vår hälso- och sjukvård vara lutad mot forskning, beprövad erfarenhet och evidens och utvecklas för att tillgodose de behov som människor upplever.

Det är naturligtvis en förfärande historia vi ser när vi tittar bakåt i tiden på hur man i Sverige och andra länder har sett på psykisk sjukdom, som man har behandlat på de mest fruktansvärda sätt. Det är väl heller ingen hemlighet att detta i vårt samhälle och i vårt land än i dag väldigt tydligt är frågor som är oerhört stigmatiserade, trots att så många människor någon gång i livet drabbas av det som vi kallar för psykisk ohälsa. Människor som har upplevt episoder av mer eller mindre allvarlig psykisk ohälsa vill sällan tala om det. Det är fortfarande någonting som för många är skamfullt. Det gör också att den här debatten naturligtvis är väldigt viktig.

Som ansvarig minister ska jag naturligtvis inte gå in och välja olika behandlingsmetoder, utan det handlar om att luta sig mot den forskning, den evidens och de beprövade behandlingsmetoder som finns, utvärdera resultatet av insatserna och i takt med att kunskapen utvecklas och förändras också förändra det sätt som man utvecklar och ger behandling på.

Jag känner att det ändå är lite spännande att reflektera över det som står i Margareta Larssons interpellation. Vad är det som är vad? Vad är det som är psykisk sjukdom och ska behandlas som psykisk sjukdom, precis som att ett brutet ben ska behandlas som ett brutet ben, och vad är det som är nya utmaningar i den tid vi lever i och som orsakar svårigheter? Vad är det som är normal sorg? Vad är det som innebär att våra känslor förändras under olika perioder av livet när vi upplever olika saker?

Man ska inte i för hög utsträckning medikalisera sådant som tillhör livet. Det är väl någonting som också debatteras en hel del i olika delar av samhället, inte minst mot bakgrund av att vi har så många unga som mår

allt sämre och som upplever sig må allt sämre. Som jag har sagt även i tidigare interpellationsdebatter har vi ett stort behov av att kunna möta de här unga människorna tidigare än i dag, att kunna upptäcka detta i elevhäl-san och erbjuda samtalsstöd via ungdomsmottagningar till exempel, så att inte det enda steget blir att de hamnar i kön till specialistpsykiatrin med allt som kanske följer därav.

Anf. 35 MARGARETA LARSSON (-):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för väldigt bra frågeställningar. Jag tror också att det är väldigt viktigt att vi får göra en sådan här reflektion, så att inte allting bara handlar om pengar och kronor i sådana här debatter. Det finns väldigt mycket viktigt att ta upp, bland annat alla självmord som begås inom psykiatrin. År 2016 hade 1 643 patienter tagit livet av sig inom slutna och öppna vård under de senaste fyra åren, enligt SVT Nyheter genomgång från i somras. Jämför man siffran 1 643 med de 236 döda i trafiken samma år blir det ganska märkligt. Fakta visar att det är sex gånger så hög risk att dö om man hamnar inom psykiatrin som ute på vägarna i trafiken.

Varför nämns inte det här tydligare i kammaren? Det är en ganska viktig fråga. Jag tror att det kan handla mycket om attityder. Varför har vi då de här attityderna? Jag tror, fru talman, att det här är en kulturfråga som förmodligen kan spåras tillbaka till den tyske experimentalpsykologen Wilhelm Wundt, grundare av behaviorismen under 1800-talet. Denne Wundt lade grunden till dagens massiva psykiatriska läkemedelsneddrogning, amfetaminbehandling av barn, elchocker, steriliseringar och lobotomeringar.

Det handlade utan överdrift om en attityd till människan, som enligt Wundt var en kemisk maskin, ett viljelöst djur utan själ, som skulle styras med läkemedelsdroger och skrämsel för önskat beteende. Utan något som helst ifrågasättande på grundval av vetenskap och beprövad erfarenhet utsattes en stor mängd människor för iskalla bad, skendränkning, elchocker, lobotomi, slänggungor och andra påhitt. Allmänheten som råkade promenera omkring vid mentalsjukhusen på den här tiden kunde höra fasansfulla skrik. Man höll sig förskrämt på avstånd. Ingen kunde rädda de här patienterna, för de var ju redan så hårt stigmatiserade.

Fru talman! Vi har förvisso inte några slänggungor i dag, och jag hoppas att det inte sker några skendränkningar på våra slutna anstalter. Men vi har kvar bältesläggning, tvångshandskar, isolering, avskiljning, tvångsmedicinering och fullständig neddrogning med allsköns psykofarmaka. Vi har också kvar elchockerna i Sverige, som Rapport gjorde reklam för i fredags.

Personalomsättningen är naturligtvis jättestor, för varför skulle man trivas i en sådan miljö? Det finns inga pengar i världen som skulle kunna förändra trivselen och meningen med att jobba i den miljön så länge Wilhelm Wundts ande spökar i väggarna. Risken är också att man påverkas av gruppsyket när det gäller synen på de inlåsta.

Fru talman! Okunskapen är stor när det gäller hur olika läkemedel matchar varandra och hur biverkningarna svarar. Det tolkas lätt som nya diagnoser. Det här synsättet på människan inom psykiatrin är enligt min mening förlegad. Jag önskar att statsrådet vill hålla mig om det.

Anf. 36 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Det är mycket intressant i detta. En fråga man kan ställa sig är: Vad är normalt? Man kan fundera över vårt samhälle i dag och framför allt det faktum att unga i så mycket större utsträckning mår dåligt i dag. Är det för att vi smalnar in vad som är normalt? Det finns till exempel via sociala medier en helt annan möjlighet att jämföra sig med andra och kunna förhålla sig till hur man ska vara och hur det ska vara för att det ska vara normalt.

Jag vill återkomma till det som Margareta Larsson inledde sitt inlägg med. Varför hörs det faktum inte mer i kammaren att vi har en nivå på suicid i Sverige som ligger där den ligger? Trots att vi sedan början av 1990-talet har haft en snabbt ökande psykisk ohälsa i samhället i stort finns det alltså en väldigt stor stigmatisering kring dessa frågor. Många upplever sig obekväma med att debattera och diskutera dem, och ibland kan andra frågor upplevas vara enklare.

Jag vet att jag i en tidigare interpellationsdebatt vi har haft har berättat lite grann om de satsningar som regeringen gör för att förbättra det suicidförebyggande arbetet. Folkhälsomyndigheten har nu ett nationellt samordningsuppdrag. Det handlar om att samordna de ideella aktörer som finns på området och att bistå med kunskap och stöd till de verksamheter som finns runt om i kommuner och landsting. Det ska bli väldigt spännande att följa det. Vi har också ökat resurserna för det arbetet.

Det här är en debatt som kommer att fortsätta under lång tid. Vi har under tidsperioden skjutit till ganska mycket medel. I de överenskommelser som finns om hur de medlen fördelas i kommuner och landsting står lite mer exakt vad resurserna ska gå till. Vi har också uppföljningsuppdrag kopplat till det så att vi ska se att vi får resultat av de investeringar som vi gör.

Framför allt ligger vi ändå ganska rätt när vi talar om att det handlar om att förbättra det förebyggande arbetet. Det handlar om att fånga tidiga signaler och se till att vi har en fungerande första linje i psykiatri för både barn och vuxna. Det är de satsningar vi gör på att förstärka elevhälsan.

Där tror jag att vi kommer att behöva gå vidare och göra ännu mer, om man ska vara riktigt ärlig. Det gäller att successivt se till att vi använder oss av den mest aktuella kunskap som finns inom området och att den tillämpas av dem som arbetar professionellt i dessa verksamheter.

Kompetensfrågan är en central fråga och hur vi ser till att det blir mer attraktivt att arbeta i verksamheterna. Jag stannar där.

Anf. 37 MARGARETA LARSSON (-):

Fru talman! Jag tror inte att pengar kan åtgärda attityder. Vi kan lägga hur mycket pengar som helst inom psykiatrin. Men har vi kvar den maktfullkomlighet och de maktobalanser som vi har i dag inom psykiatrin kommer det inte att bli någon skillnad.

Det är också det som FN:s rapportör påpekar helt tydligt i sin rapport i juni 2017. Man menar att det finns en koppling mellan den psykiatriska krisen och läkemedelsindustrin. Precis som FN:s särskilda rapportör säger behövs det nya djärva politiska beslut för att vända den negativa spiralen.

Det krävs pålästa politiker med självförtroende att tänka självständigt. Det krävs ett öppet sinne och ett patientperspektiv där man i första hand

frågar patienten hur behandlingen har varit och inte läkarna, för de har inte tagit behandlingarna. Där finns det brister.

I FN-rapporten från den 6 juni 2017 kan vi läsa att folkhälsopolitiken om psykisk ohälsa är i kris. Det är inte på grund av kemiska obalanser i hjärnan, som vi lurats att tro, utan maktobalanser i samhället. Därför varnar FN för att makt och beslutsfattande inom psykiatrin är koncentrerade i händerna på biomedicinska portvaktare och opinionsbildare köpta av läkemedelsindustrin.

Fru talman! Vi måste därför lämna det förlegade synsättet på människan som en kemisk maskin och låta Wilhelm Wundt vila i frid. Jag hoppas att statsrådet en dag kommer att hålla med mig om det.

Anf. 38 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack, Margareta Larsson, för en bra och viktig debatt! Den kommer säkert att fortsätta på olika sätt. Inte minst inom psykiatrin behöver vi ha ett betydligt mer personcentrerat behandlingssätt relativt människor där människor på ett annat sätt än i dag får vara en del i att utforma den behandling de bäst behöver utifrån sina individuella behov. Vi behöver ha ett tydligt patientperspektiv i dessa verksamheter.

Jag ser trots allt framför mig att de resurser vi nu skjuter till för att utveckla psykiatrin i Sverige är resurser som verkligen behövs med tanke på hur behoven ser ut. Jag är ganska övertygad om att de kommer att komma väl till pass. Inom psykiatrin som inom annan hälso- och sjukvårdsverksamhet i Sverige har vi viktiga kompetensfrågor framöver när det handlar om kompetensförsörjningen.

Det gäller att klara den och öka attraktiviteten i att arbeta i psykiatrin och modernisera behandlingsmetoderna så att det ska kännas mer attraktivt för dem som söker sig till och vill arbeta i verksamheterna. Tack för en bra debatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellationerna 2017/18:323 och 334 om en utredning om dödshjälp

Anf. 39 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Staffan Danielsson har frågat mig om jag avser att snarast låta utreda frågorna om brister och gråzoner i vården vid livets slutskede samt hur en strängt reglerad rätt till dödshjälp bäst skulle kunna utformas. Om inte så vill Staffan Danielsson veta hur jag ställer mig till att låta frågan prövas i en folkomröstning, så som skett i ett antal delstater i USA.

Johan Hultberg har frågat mig om jag är beredd att ta initiativ till en utredning om hur en strikt begränsad och reglerad form av dödshjälp, såsom den så kallade Oregonmodellen, skulle kunna tillåtas i Sverige.

Svensk hälso- och sjukvårds uppgift är att förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador. Till det hör också att lindra lidandet och främja livskvaliteten för patienter som befinner sig i livets slutskede på grund av progressiv och obotlig sjukdom eller skada. Det är oerhört angeläget att patienter som befinner sig i den situationen får en så god vård som

möjligt. Som all annan vård ska vård i livets slutskede bygga på respekt för patientens självbestämmande och integritet.

När det gäller vård i livets slutskede har det under det senaste decenniet gjorts mycket på nationell nivå för att främja en positiv utveckling. Socialstyrelsen har tagit fram ett nationellt kunskapsstöd som ger god vägledning för styrningen och ledningen av den palliativa vården.

Genom regeringens stöd till regionala cancercentrum har ett vårdprogram för palliativ vård tagits fram, som är tillämpligt oavsett vilken diagnos det gäller. Regeringen ger också stöd till Svenskt Demenscentrum, som bland annat tillhandahåller kunskapsstöd och en webbutbildning om palliativ vård. Läkemedelsverket har publicerat rekommendationer om smärtbehandling i livets slutskede. Socialstyrelsen har tydliggjort vilka regler som gäller när plågsamma symtom inte kan lindras på något annat sätt än att genom palliativ sedering påverka patientens medvetandegrad.

Sedan 2011 finns särskilda föreskrifter från Socialstyrelsen om livsuppehållande behandling, som bland annat anger förutsättningarna för att avbryta sådan behandling. Till föreskrifterna finns också en handbok som ger ytterligare stöd i vården. Det svenska palliativregistret fungerar som ett viktigt verktyg för uppföljning och förbättringsarbete. I sin uppföljningsrapport från 2016 konstaterar Socialstyrelsen att trenderna tyder på en stadig förbättring men att det också finns behov av förbättringar inom vissa områden. Det är naturligtvis angeläget att landstingen och kommunerna bedriver ett fortsatt förbättringsarbete inom den palliativa vården.

Dessa insatser svarar delvis upp mot de frågor som lyftes fram av Statens medicinsk-etiska råd 2008 i den skrivelse som Staffan Danielsson och Johan Hultberg refererar till när det gäller gråzoner i vården.

Frågan om dödshjälp är en komplex och svår fråga. Den har många olika aspekter och ska diskuteras med stor ödmjukhet. I grunden har jag dock ingen annan uppfattning än de av mina företrädare som Staffan Danielsson tidigare har debatterat med. Jag är i dag inte beredd att initiera en utredning om dödshjälp och anser inte heller att det vore lämpligt med en folkomröstning i frågan. Som Staffan Danielsson själv konstaterar finns det inte heller i riksdagen något tydligt stöd för sådana initiativ.

Jag har naturligtvis stor respekt för de synpunkter som förs fram i debatten både av dem som argumenterar för och av dem som argumenterar emot dödshjälp. Jag har också stor respekt för de personer som befinner sig i den svåra situation som obotlig och dödlig sjukdom innebär och för deras anhöriga, liksom för dem som uttrycker oro för vad legaliserad dödshjälp skulle kunna innebära ur ett samhällsperspektiv. Jag har stor respekt för dem som säger att legaliserad dödshjälp skulle innebära en principiellt avgörande förändring av såväl läkarrollen som hälso- och sjukvårdens uppdrag. Regeringen har för närvarande inga planer på att se över den ordning som sedan lång tid råder i Sverige.

Jag är medveten om att detta är en fråga som kommer att fortsätta att debatteras både i Sverige och i omvärlden och som vi även fortsättningsvis kommer att behöva förhålla oss till. För debattens skull ser jag därför positivt på den kunskapsammansättning som Statens medicinsk-etiska råd nyligen har publicerat och som förhoppningsvis kan bidra till en mer kunskapsbaserad och saklig debatt i frågan.

Prot. 2017/18:63
30 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 40 STAFFAN DANIELSSON (C):

Fru talman och fru statsråd! Tack för svar, och glöm mina lite hårda ord tidigare i debatten! Jag kommer att bli lite känslös här också, för detta är en viktig fråga som berör oss djupt. Det är en viktig, angelägen och känslig fråga vi diskuterar. Jag tycker att statsrådet har ett hyggligt tonläge i svaret. Vi folkvalda, som i denna fråga verkligen företräder folket och den breda folkmajoriteten, avfärdas inte lika iskallt och okänsligt av statsrådet som av till exempel Läkarförbundet och en del religiösa krafter.

Men i sak är statsrådet obeveklig. Hon hänvisar till en del utredningar och projekt som har gjorts, och det är bra. Men det är fortsatt blankt nej till det som Statens medicinsk-etiska råd, Smer, har begärt sedan 2008: en utredning om att förbättra den palliativa vården över hela landet. Vården har brister, och det borde göras en utredning för att se om den räcker till eller inte och hur det är med gråzonerna mellan smärtlindring och den dödshjälp som läkare faktiskt kan sätta in i dag genom terminal sedering. Läkaren bestämmer, och patientens vilja räknas inte. Man borde också undersöka hur en strängt reglerad rätt till dödshjälp skulle kunna utformas i Sverige. Men det är nej till denna framställning från Statens medicinsk-etiska råd.

Min interpellation är mycket lång; det medges. Men den innehåller verkligen de starka argument som jag och många andra menar så starkt talar för att man ska utreda och införa en rätt till dödshjälp vid svåra lidanden i livets slutskede.

Jag tycker att socialminister Strandhäll tar på sig ett stort ansvar när hon i dag, år 2018, med den kunskap vi har om dessa viktiga frågor genom till exempel Smers alldeles utmärkta kunskapssammanställning, inte har modet och kraften att åtminstone låta utreda frågorna så att debatten kan djupna och breddas.

Jag är övertygad om att Sverige inom cirka fem år har infört en rätt till dödshjälp i det fåtal fall när detta är en människas yttersta vilja vid svåra lidanden i livets slutskede. Varför gjorde inte regeringen mer redan 2018? Så kommer det att heta. Varför denna passivitet? Och ja, jag vet att Alliansen och socialminister Göran Hägglund gjorde lika lite. Men då var inte Smers kunskapssammanställning framme – den som övertygande visar att argumenten för stärks och att argumenten emot inte håller.

Jag inser att frågan om en rätt till dödshjälp liknande den som nu finns för nära 90 miljoner människor i sex amerikanska delstater och i Kanada är så känslig att frågan om att införa den, eller att åtminstone utreda den, först kanske måste förankras på en partistämma eller partikongress. Jag vädjar till socialministern och till ansvarsfulla ledande politiker i alla partier att ta sådana initiativ i sina partier. Observera noga att frågan har avgjorts genom beslutande folkomröstningar i många fall, och med bred majoritet. Dödshjälp enligt Oregonmodellen är väl förankrad på andra sidan Atlanten, och det finns inga planer på att backa tillbaka.

I Sverige har journalisten Inga-Lisa Sangregorio, som var med och drev igenom rätten till abort, efter en svår cancer skrivit den lysande boken *Den sista friheten*. Om du som lyssnar, eller socialministern, tvekar i denna fråga: Läs boken, och det finns inga tvivel kvar! Journalisten Harald Norbelie vädjade på DN Debatt om nåd att få dö i förtid i sin svåra cancer. Två ledande läkare i Läkarförbundet var emot dödshjälp men ändrade sig när de drabbades av svår cancer, och så vidare.

Opinionen i frågan är kristallklar. 70–80 procent av folket är för. Det har kommit en färsk undersökning från Novus som visar att 61 procent är entydigt för och att 14 procent är emot, i likhet med politiska partier och Läkarförbundet.

Anf. 41 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret som jag naturligtvis hade önskat skulle vara lite annorlunda! Jag hade verkligen önskat och någonstans hoppats att ministern i alla fall skulle öppna dörren på glänt för att titta på dessa angelägna frågor.

Fru talman! För min del hade det varit enklare och mer bekvämt om jag hade låtit bli att delta i den här debatten och om jag hade struntat i att lyfta frågan om dödshjälp till debatt och diskussion. Detta är nämligen en svår diskussion. Det handlar om svåra etiska avvägningar och en diskussion om gränsdragningar.

Men jag tycker inte, fru talman, att vi politiker får ducka för svåra frågor. Tvärtom har vi ett ansvar för att sätta strålkastarljuset på dem, diskutera dem och utreda dem på ett seriöst och bra sätt. Jag tycker att det i någon mening är ett svek att den här regeringen inte agerar i frågan, på samma sätt som jag tycker att det är ett svek att tidigare regeringar, oavsett färg, inte heller har gjort det. Det är ett svek mot de människor som desperat vädjar om att få hjälp att ta kontrollen över sitt lidande och sin död. Jag tycker att det är ett svek mot de principer som vi annars håller för självklara, nämligen rätten till ett eget liv och rätten till självbestämmande. Detta är en rätt som tydligen inskränks när man närmar sig döden och är i en desperat och svår situation.

Fru talman! Jag kan inte blunda för de svåra berättelser och vittnesmål som kommer mig till del. Det är människor som är sjuka i till exempel ALS och som vädjar om att slippa kvävas till döds. Det är personer som vill ha kontroll över livets slut och få möjlighet till ett lugnt och ordnat avslut i stället för en död präglad av smärta och ångest.

Fru talman! Inför den här debatten liksom inför den förra debatten som jag och Staffan Danielsson hade med ministrarnas företrädare Gabriel Wikström tog jag av mig min partinål, för detta är inte en partipolitisk debatt. Detta är en allmänmänsklig fråga. Det är en fråga om etik och om synen på individens rätt.

Jag tycker att den som motsätter sig dödshjälp, som säger nej, som ministern nu tyvärr verkar göra här, och inte är beredd att ens lyfta på stenen och utreda frågan faktiskt måste svara på frågorna om varför människors rätt till självbestämmande så kraftigt begränsas vid livets slut. Varför ska inte också den som snart ska dö, den som lider av fruktansvärd smärta och ångest, få möjlighet att själv avgöra hur hans liv ska avslutas?

Det tycker jag faktiskt att man måste besvara om man inte ens är beredd att utreda frågan.

Fru talman! Precis som Staffan Danielsson var inne på i sitt tidigare inlägg har vi fått mycket värdefull ny kunskap. Det har bland annat Smer, Statens medicinsk-etiska råd, bidragit till. Man har gjort en kunskapsöversikt över de erfarenheter som finns från andra länder där dödshjälp i dag praktiseras och är legalt.

Prot. 2017/18:63
30 januari

Svar på
interpellationer

Längst erfarenhet har man i den amerikanska delstaten Oregon, men det finns även erfarenheter från Beneluxländerna i Europa. Den kunskaps-sammanställningen tycker jag på ett bra sätt visar att de farhågor som ofta lyfts fram i debatten gällande det sluttande planet och annat inte är sanna och att det heller absolut inte finns ett motsatsförhållande mellan en god palliativ vård och dödshjälp. I stället visar sammanställningen att de faktisk går att förena och att det snarare kan bidra till att förstärka den palliativa vården.

Anf. 42 BARBRO WESTERHOLM (L):

Fru talman! Dödshjälp är en svår fråga som jag anser att vi politiker inte får undvika. Vi får inte rygga för den därför att den är svår.

Den svenska debatten om dödshjälp har pågått i vågor sedan 1970-talet. Läkarförbundet säger nej till dödshjälp, men kåren är inte helt enig. Seniora doktorer är mer för än yngre doktorer. Samtidigt legaliserar allt fler länder dödshjälp i någon form. I Finland har mer än 60 000 personer undertecknat ett medborgarinitiativ, och det innebär att den finska riksdagen måste ta upp frågan.

I den svenska debatten har argument för och emot dödshjälp framförts. En del av dem har inte varit faktabaserade. Det är ett av skälen bakom att Statens medicinsk-etiska råd har tagit fram sin rapport. Jag sitter i rådet. Vi tog fram en rapport 2008, men vi såg att här behövs mer kunskap. Därför har vi nu tagit fram underlag om den så kallade Oregonmodellen som finns i fem amerikanska delstater och som för nu snart två år sedan också infördes av liberalerna i Kanada. Sedan finns det också uppgifter om den dödshjälp som erbjuds i Beneluxländerna, Schweiz och en del andra länder.

Modellerna skiljer sig åt. Oregonmodellen som har funnits i 20 år erbjuder assisterat döende genom att den som efterfrågar hjälp själv tar ett läkemedel. Kriterierna är att man är terminalt sjuk, har mindre än sex månader kvar att leva, är över 18 år och har förmåga att ta beslut om sin vård.

I Beneluxländerna däremot har man det som kallas eutanasi, och där kan alltså läkare ge läkemedlet genom injektion. Där är villkoret att vederbörande lider outhärdligt.

Smers rapport tar upp argument för och emot. En del är faktabaserade. Man avvisar till exempel att det här skulle vara ett hot mot människor med funktionsnedsättningar. De berörs inte alls av den här modellen. Tillgången till palliativ vård eller inte påverkar inte heller efterfrågan.

Syftet med Smers rapport är att få en bred samhällsdebatt och ge vägledning om hur man ska gå vidare. Frågan om utredning behandlades vid Liberalernas landsmöte i november 2017, och beslutet blev: Liberalerna bör avvakta den kommande debatten och Smers ställningstagande till resultatet av den innan partiet tar ställning i sakfrågan.

Det här är en viktig medborgarfråga. Det är inte en professionsfråga. Jag skulle önska att riksdagens samtliga partier initierar debatter inom sina partier med kunskapsunderlaget som bas. Jag märker att när jag lyfter fram fakta för och emot blir reaktionen: Det här måste jag tänka på, för jag har ju reagerat känslomässigt på ja eller nej till att utreda den här frågan vidare.

Jag hoppas verkligen att alla partier som lyssnar till den här debatten tar det här till sig. Läs rapporten ordentligt och ha egna diskussioner inom partierna så att ni vet säkert vad det är för fakta som finns i frågan.

Anf. 43 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack till interpellanterna för en väldigt viktig och svår debatt!

Jag tänker på det som Barbro Westerholm sa i sitt inlägg här nu om att partierna behöver ta till sig Smers rapport och föra debatten i de egna partierna. Den här frågan väcker mycket känslor på många olika sätt. Den berör på något sätt det innersta i oss alla – rätten att slutgiltigt få ha en kontroll och ett självbestämmande över när man vill och behöver avsluta sitt eget liv.

Jag vet att min företrädare Gabriel Wikström har debatterat den här frågan i kammaren med er. Ni, inte minst Staffan Danielsson, har ett väldigt långt engagemang i den här frågan som jag har kunnat följa. Jag vet att Gabriel Wikström också framförde att han inte tyckte att utredningsformen kanske är den bästa formen för den här frågan utifrån att det förmodligen i en parlamentarisk utredning skulle vara väldigt svårt för enskilda partier som har satt ned en fot i frågan att ändra sig.

Rapporten från Smer var någonting som Gabriel Wikström tog upp och som vi väntade på i samband med den förra interpellationsdebatten. Man ville kanske luta sig mot den för att frågan skulle klarna lite grann.

Jag kan konstatera utifrån Smers rapport att man inte återkommer med någon ny rekommendation till regeringen att lyfta frågan i en utredning. Det får Barbro Westerholm gärna kommentera sedan.

Det är svårt att vi inte har professionerna med oss i den här frågan, även om det naturligtvis finns enskilda som är av en annan uppfattning, vilket jag också har respekt för. Men generellt sett menar man att detta skulle ändra själva grunden för läkarnas roll i hälso- och sjukvården och de facto också grunden för det sätt som man bedriver svensk hälso- och sjukvård på.

Vi har också gjort ett ganska stort utvecklingsarbete inom den palliativa vården. Jag är medveten om att det finns mer att göra, men det tas ändå steg i rätt riktning.

Jag tänker ibland på det här med opinionsundersökningar om den här frågan. När det handlar om sådana här svåra och djupa etiska frågor kan svaren man får bero mycket på hur man ställer frågorna. Därmed inte sagt att det inte finns en opinion för någon form av dödshjälp i Sverige, men jag har sett siffror på allt från 40 procent till 90 procent, lite beroende på hur man ställer de här frågorna. Det får vi också ha respekt för.

Anf. 44 STAFFAN DANIELSSON (C):

Fru talman! Jag vill först instämma i Johan Hultbergs lysande och tydliga inlägg och i Barbro Westerholms lika tydliga inlägg.

Nu är det socialministern vi diskuterar med, men socialministern står för den uppfattning som åtta partier, en del av läkarkåren och en del kristna kyrkor står bakom. De tycker likadant som de 14 procent som enligt Novus undersökning, som just kommit, är emot rätt till dödshjälp. 61 procent är för. Jag menar att det inte är 40–90, utan att det ligger på 70–80. Vi vet också vad utfallet har blivit i de folkomröstningar som har hållits i USA. I samtliga har det funnits en bred majoritet för, utom i en delstat där den katolska kyrkan mobiliserade starkt, och det blev väldigt jämnt.

Det är inte katolska kyrkan eller kristna kyrkor i övrigt i Sverige och inte heller Läkarförbundet som ska avgöra den här frågan, socialministern.

Det är svenska folket som ska göra det. Jag träffar svenska folket, och det gör socialministern också. De är för. De har anhöriga som har lidit, och de ser på det här på ett nyktert sätt. Det är ett bekymmer att svenska folket är för och att de politiska partierna tyvärr inte företräder svenska folkets uppfattning i frågan.

Man kan dra en parallell till en liknande situation i Sverige för tre fyra fem år sedan. I migrationsfrågan var det en entydig uppfattning i folkopinionen, men sju partier var av en helt annan uppfattning. Det håller inte i längden. Jag hoppas att det kommer att ändras vartefter. Demokrati betyder folkvälde.

Jag vill att vi gör på ett typiskt svenskt sätt, nämligen att vi utreder frågan och får ett förslag på hur Oregonmodellen, som jag tycker är bäst, skulle kunna införas, och sedan får vi diskutera det. Vi kan inte låta Socialstyrelsen införa det eller något liknande. Som jag ser det handlar det om ett riksdagsbeslut eller en folkomröstning.

Nu säger socialministern: ingen utredning, inget förslag och ingen folkomröstning. Det betyder att vi är på samma ruta som vi har varit på länge. Det är inte hållbart. Vilka är argumenten mot en folkomröstning?

Det är en svår fråga. Men partierna, regeringen och riksdagen är inte representativa för medborgarna i denna fråga. Ibland lyfter man upp svåra frågor till folket, ofta då partierna har olika uppfattningar. Det har vi inte riktigt nu. I stället finns det en diametralt motsatt uppfattning mellan partierna och svenska folket.

Jag kommer att börja driva den här frågan. Men jag vill att det står fullständigt klart att jag vill att det avgörs på vanligt svenskt sätt, med en utredning. Man bör titta på den kunskapssammanställning som Smer så förtjänstfullt har gjort och ta fram ett förslag om hur en strängt reglerad rätt skulle kunna utformas, och sedan får vi diskutera det.

Om vi inte kan lösa det i riksdagen, vilket jag är övertygad om att vi gör inom fem år, får vi väl ta en folkomröstning då. Men om det inte ens tillsätts en utredning får vi ta en folkomröstning snarast möjligt. På det sättet ser jag på frågan.

Jag skulle ha citerat Harald Norbelie och Inga-Lisa Sangregorio här. De är två starka personligheter med ett entydigt budskap. Läs Inga-Lisa Sangregorios bok, socialministern! Då kommer vi att vara överens.

Anf. 45 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! När jag och Staffan Danielsson för ganska exakt tre år sedan debatterade just den här frågan med minister Strandhälls företrädare, Gabriel Wikström, sa Wikström: ”Det är naturligtvis helt omöjligt att föreställa sig hur det är att sitta i dödens väntrum. Dessutom är den erfarenheten helt individuell.” Och precis så är det. Därför är det, i alla fall för mig, helt självklart att lyssna på de människor som sitter där, i dödens väntrum – för att använda Wikströms ord.

Varför ska människorna som sitter i väntrummet inte själva få bestämma när de ska kliva över till andra sidan? Jag önskar att ministern svarar på den frågan.

I sitt svar, både det första och det andra, lyfter ministern fram vikten av god, kvalitativ och tillgänglig palliativ vård. Om det är vi naturligtvis fullkomligt överens. Jag är glad över att den palliativa vården har utvecklats och alltjämt utvecklas. Jag välkomnar mycket av det som ministern

lyfter fram när det gäller förbättrade riktlinjer, nationellt kvalitetsregister och annat som förhoppningsvis bidrar till att förbättra kvaliteten men också gör den palliativa vården mer likvärdig över landet. Vi vet att det finns problem med det.

Fru talman! Jag tycker dock att vi måste vara uppriktiga och ärliga i den här debatten. Vi måste konstatera faktum, nämligen att den palliativa vården har sina begränsningar.

De allra flesta dör i vårt land en smärtfri och förhoppningsvis ångestfri död. Men det gäller inte alla. Enligt statistik från Nederländerna dör ca 2–3 procent antagligen med ganska mycket smärta och ångest. Skulle vi översätta det till Sverige talar vi om omkring 2 000 människor, vars lidande jag tycker att vi ska ta på allvar. Vi kan börja med att ta reda på hur många de är och vilken smärta och vilka problem de lider av.

Om vi tittar på den palliativa vården i länder där man har dödshjälp, till exempel Benelux, kan vi se något intressant, nämligen att där man har legal dödshjälp spenderar man mer än andra länder på den palliativa vården. Erfarenheterna från Oregon visar också att den palliativa vården snarare har utvecklats i en positiv riktning, tack vare Oregonmodellen med dödshjälp.

Det som den palliativa vården aldrig kan ge den enskilda patienten är kontroll. Och det är kontroll som många patienter som efterfrågar dödshjälp ber om. Man ber om möjligheten att – om uttrycket tillåter – dra i nödbromsen och säga: ”Tack, men nu räcker det med lidande. Nu önskar jag att få ett ordnat och bra avsked tillsammans med mina nära.”

Om man har till exempel ALS vet man att man antagligen går en plågsam död till mötes. Det är ett fruktansvärt sjukdomsförlopp. Det är naturligtvis omöjligt att på förhand veta vad man tycker är outhärdligt. Erfarenheterna från Oregon visar också att hela en tredjedel av dem som får läkemedlet utskrivet aldrig använder det. Men det är en viktig försäkring för den enskilde att veta att den dagen lidandet är för stort och mitt liv inte är värt att leva har jag möjlighet att dra i handbromsen och svälja tablett.

Anf. 46 BARBRO WESTERHOLM (L):

Fru talman! Först vill jag besvara frågan om Smer. Under det närmaste året avvaktar vi den debatt som förs. Sedan vet jag inte vad vi kommer att besluta.

Det jag vill ta upp här är patientens självbestämmande. Det har stärkts sedan vi fick hälso- och sjukvårdslagen i början av 80-talet. I dag kan vi säga nej till livsuppehållande behandling. Vi kan säga nej till att livsuppehållande behandling sätts in, och kan be om att den avbryts. I dag får man också sova sig in i döden den allra sista tiden, om man har svåra smärtor, svår ångest och så vidare.

Men man har alltså inte möjlighet att själv bestämma när livet ska ta slut om man, som i Oregonmodellen, lider av en terminal, alltså dödlig, sjukdom, har mindre än sex månader kvar att leva, är över 18 år och har sitt självbestämmande kvar. Det får man inte. Och det är den delen som debatten nu ska föras om. Smer har lyft fram data där det finns fakta och där det inte finns fakta.

Det här är alltså en viktig medborgarfråga. Yngre läkare är negativa, och en del seniora läkare likaså. Men det finns seniora läkare som utifrån sin livserfarenhet bejakar det här. Det är det som debatten nu måste föras

kring med respekt för att det är en svår fråga. Man ska inte basera sina ställningstaganden på magkänsla utan på kunskap och empati.

Anf. 47 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Man märker inte minst av den här interpellationsdebatten att det här är frågor som väcker väldigt mycket känslor. Som jag sa i mitt förra inlägg handlar det på något sätt om det innersta i att vara människa och rätten till kontroll över sitt eget liv.

I grund och botten, Barbro Westerholm, måste man naturligtvis bejaka att debatten bör föras utifrån fakta. Det är ett väldigt bra arbete som Smer nu gör genom att man försöker att sortera de olika fakta som förekommer i debatten. Gruppen funktionshindrade, till exempel, har uttryckt en stor oro i de här frågorna.

Hur mycket fakta man än vill att debatten ska präglas av finns det också en grundläggande känsla och argument som kommer in – och det gör det även när vi debatterar det här nu. Det berör så starkt.

Det uttrycktes också här att vi under de senaste decennierna i stor utsträckning har sett att patientens inflytande och självbestämmande över sin vård och behandling har ökat. Inte minst i den här kammaren talar vi ofta om hur man ska få till en ännu mer personcentrerad vård och hur man kan involvera patienten och patientens vilja ännu tydligare.

Jag tänker på det som Johan Hultberg sa om den palliativa vården. Den har också utvecklats. Det är bra att det finns ett fortsatt beting att göra inom detta område. Samtidigt tror jag kanske att alldeles för få känner till vilken god och värdig vård som faktiskt finns att tillgå i livets slutskede i dag. Det är viktigt att vi fortsätter det arbetet.

Ni kommer säkert att försöka att rätta mig om ni anser att jag har fel, men jag har svårt att i dagsläget se att det finns något tydligt politiskt stöd i Sverige för att införa en reglering som tillåter dödshjälp. Jag kan också konstatera att det inte är något som mitt eget parti driver. Jag kan tydligt se att det inte heller i vården finns en tydlig opinion för dödshjälp.

Jag vill återkomma till det som vi debatterar här, om vägen framåt är att tillsätta en utredning eller inte. Jag känner mig lite tveksam till att utredningsformen är det lämpligaste sättet att föra den här frågan framåt. Om man tillsätter en parlamentarisk utredning är det nog lätt att man hamnar i ganska låsta positioner.

Johan Hultberg tog av sig partinålen. Även inom partierna har man olika uppfattning i den här frågan. Och vem ska då sitta i en sådan utredning, höll jag på att säga. Det är en del i det hela.

Smer har ju mer erfarenhet av att driva den här sortens processer framåt. Vi får helt enkelt följa den fortsatta debatten under det kommande året. Men i nuläget kommer vi inte att förespråka en utredning.

Anf. 48 STAFFAN DANIELSSON (C):

Fru talman! Jag uppskattar socialministerns resonerande ton. Men vi kommer inte ifrån att någon måste besluta. Ska det bli ett beslut i den här frågan? Jag tror inte att vi kommer undan med mindre än riksdagsbeslut eller folkomröstning. Då är en utredning nödvändig. Där får partierna skicka in sina synpunkter. Det finns ingen annan väg.

Det rör sig i frågan. Miljöpartiets kongress är för en utredning. Moderaterna är nära att förespråka en utredning. När det gäller mitt parti har jag

flera gånger diskuterat frågan på partistämmor. Jag har fått 40 procent av rösterna med mig. Det rör på sig.

Jag har haft vänner som har gått bort i svår cancer och i ALS under mycket svåra lidanden. Det är många som lyssnar som har erfarenhet av det. Det kvittar hur stark och tydlig deras yttersta vilja var. Några medel för att förkorta lidandet i döds kampen är det förbjudet att dela ut. Det är blankt nej från sjukvården.

Om man däremot säger att man inte orkar mer och väljer att svälta eller törsta sig till döds – vilket innebär ett oerhört påfrestande lidande – vet socialministern vad svaret då är från sjukvården, de barmhärtiga läkarna och sköterskorna? Jo, det är varsågod, vi tittar på, börja.

Är detta värdigt ett rättssamhälle, ett barmhärtigt samhälle, att förvägra en människa hennes yttersta vilja om dödshjälp genom utskrift av medel och samtidigt acceptera att hon har rätt att törsta och svälta sig till döds? Jag tycker inte det.

Jag vädjar till socialministern: Tänk igenom frågorna och argumenten i den här debatten! Jag tycker att frågan har kommit fram på ett väldigt bra sätt. För fram den inom Socialdemokraterna! Vi i andra partier ska göra vårt bästa, och sedan hoppas jag att vi kan mötas igen här.

Anf. 49 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Ministern har naturligtvis alldeles rätt i att jag som moderat har en läxa att göra i mitt eget parti när jag driver denna fråga för att få mitt parti att ta ställning och aktivt medverka till att föra frågan framåt.

Samtidigt är det ett problem att riksdagsledamöter här i kammaren inte har någonting tydligt att förhålla sig till, att ta ställning till. När jag diskuterar dödshjälp med mina partikamrater är de flesta principiellt för, men man har frågor om var gränsen ska gå, hur man ska rigga juridiken, hur systemet ska se ut, vilka som rätten ska omfatta, om sjukvården ska ha skyldighet att medverka. Det finns en massa gränsdragningsproblem.

Då hade det varit bra om man hade kunnat få till en utredning som tittar lite mer konkret på hur systemet skulle kunna se ut för att ha någonting att ta ställning till och förhålla sig till.

Den modell som jag argumenterar för är inte så revolutionerande. Ministern ger sken av att dödshjälp skulle ligga på sjukvården. Ministern lyfte att detta radikalt skulle ändra sjukvårdens uppgift. Den modell som jag och de flesta dödshjälpsförespråkare i Sverige argumenterar för – den så kallade Oregonmodellen – går ju ut på att vårdpersonalen ska ha rätt att svara ja på den enskildes fråga om hjälp att avsluta hans eller hennes liv.

Det handlar inte om att sjukvården skulle vara skyldig och inte om att läkare skulle vara tvingade, utan det handlar om att ha rätten att ställa frågan och att vårdpersonalen ska ha rätt att svara ja.

Fru talman! För mig är detta en principiellt viktig fråga. Jag tycker att varje individ har rätt till sitt liv, men ingen människa har plikt till sitt liv.

Anf. 50 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack för en bra och respektfull debatt i ett svårt ämne!

Jag tycker att den här debatten har präglats av öppenhet inför att man kanske kämpar i sitt eget parti med frågan och vad det är för bevekelsegrunder som gör att man driver frågan. Det är en väldigt bra ärlighet som i någon mån visar hur svår den här frågan är.

Prot. 2017/18:63
30 januari

Svar på
interpellationer

Vi pratar om människors rätt till sitt eget liv och rätt att bestämma över sitt liv. Staffan Danielsson talade om att nära anhöriga eller vänner har gått bort i svåra sjukdomar. Vi som sett vad det kan medföra känner nog lite extra i magen när man debatterar de här frågorna.

Jag tar naturligtvis med mig de inspel som interpellanterna har lyft fram i debatten. Jag kan se att det finns frågor som inte har flyttat sig så mycket sedan debatten senast fördes med Gabriel Wikström, men vi har rört vid några frågor här i dag som i viss mån har förflyttat sig lite grann.

Jag ser fram emot den fortsatta debatten. Jag har stor respekt för att man kan se olika på detta. I nuläget har regeringen och jag landat i att vi inte har för avsikt att tillsätta en utredning, men vi kommer nogsam att följa den fortsatta debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2017/18:208 om säkerhetsbrister i offentliga it-system

Anf. 51 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Lotta Finstorp har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att så fort som möjligt säkra upp kritisk infrastruktur och täppa igen säkerhetsluckor.

Regeringen är medveten om att det kan finnas brister i informations-säkerheten hos våra samhällsviktiga funktioner. Regeringen är också medveten om att it-angrepp mot olika aktörer i vårt samhälle pågår. Därför genomför den här regeringen en bred kraftsamling för att stärka vår säkerhet. Ett nytt totalförsvar är under återuppbyggnad, och regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att stärka vår informations- och cybersäkerhet.

Förra året ökade vi Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps, MSB:s, resurser för att stärka samhällets motståndskraft mot it-angrepp, och under 2018 fyrfaldigar vi ökningen och gör den permanent. Även Säkerhetspolisen och Försvarets radioanstalt har fått väsentliga resursförstärkningar.

Regeringen har även i juni 2017 beslutat om Sveriges första strategi för informations- och cybersäkerhet. Implementeringen av strategin påbörjades med en gång, och hittills har regeringen beslutat om ett flertal uppdrag som bidrar till att nå målen i strategin. De handlar bland annat om att bevakningsansvariga myndigheter ska analysera och bedöma sin egen informations-säkerhet.

Vi har även infört obligatorisk it-incidentrapportering för statliga myndigheter. Dessutom kommer ännu fler leverantörer av samhällsviktiga tjänster att bli skyldiga att rapportera allvarliga it-incidenter och vidta säkerhetsåtgärder. Denna skyldighet träder i kraft när EU:s direktiv om åtgärder för en hög gemensam nivå av säkerhet i nätverk och informationssystem, det så kallade NIS-direktivet, har genomförts.

Vi skärper även kontrollen av statliga myndigheters utkontraktering och överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet genom att regeringen inför en samrådspåikt med Säkerhetspolisen eller Försvarmakten och en möjlighet för dem att besluta att myndigheten inte får genomföra upphandlingen.

Men det räcker inte. Regeringen tar därför initiativ till ytterligare nya åtgärder för att stärka samhällets motståndskraft mot it-angrepp. En nationell kampanj om informationssäkerhet riktad mot allmänhet och småföretagare ska genomföras, och länsstyrelsernas förmåga att stödja kommunerna i deras arbete med informationssäkerhet ska öka.

De åtgärder regeringen har vidtagit under mandatperioden är därmed viktiga steg för att stärka informationssäkerheten.
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.53 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 9 (forts.) Svar på interpellation 2017/18:208 om säkerhetsbrister i offentliga it-system

Anf. 52 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Upprinnelsen till att jag skrev denna interpellation var en granskning som *Ekot* i Sveriges Radio gjorde. De kartlade säkerhetsbrister i offentliga it-system.

Det som då framkom var oerhört oroande. Det visade sig att tusentals sårbara system fanns i ett flertal myndigheter, kommuner och företag som bland annat har hand om avlopp, brandlarm och fjärrvärme. Dessutom visade det sig att flera svenska kraftverk har allvarliga säkerhetsbrister.

Detta gjorde att jag funderade på vilken framförhållning och vilken kunskap som finns ute i kommuner och landsting för att säkra upp cybersäkerheten och informationssäkerheten. När vi talar om totalförsvaret måste man naturligtvis även på lokal och regional nivå säkra upp dessa system. Det visade sig i *Ekots* granskning att många vind- och vattenkraftverk saknade lösenord. Det gick alltså att styra dessa verk utan att man hade lösenord. Dessutom var det oklarheter. Man hade inte gjort säkerhetsanalyser om hur en angräpare eventuellt skulle kunna påverka dessa verk.

Verksamhetschefen för cybersäkerhet och skydd av samhällsviktig verksamhet menar att Sverige har tappat i säkerhet. Jag har sett även i andra rapporter att vi har legat i framkant i fråga om digitalisering. Nu börjar andra länder komma ifatt oss. Så blir det naturligt, därför att de har legat långt bakom oss. Men vi kanske borde ta ett steg till framåt.

Det visar sig också att industrin inte heller har arbetat på ett bra sätt med dessa sårbarhetsfrågor och måste få direktiv om hur de ska göra.

I våras skedde en cyberattack mot kommuner. Det var framför allt i Storbritannien. Men även till exempel Timrå kommun råkade ut för ett sådant riktigt avbrott. I min kommun – Flens kommun – har vi också haft

en sådan attack som slog ut det mesta. I Falkenberg låg minst fem avloppsbrunnar öppna på internet, vissa med ingen säkerhet och andra med minimal säkerhet. Att vattnet inte blir korrekt renat är en mardröm för varje kommun och dess invånare.

En väl fungerande informations- och cybersäkerhet är grundläggande för att samhället ska kunna fungera i både freds- och krigstid. Vi har från moderat håll bland annat föreslagit att man ska samla och tydliggöra detta genom att inrätta exempelvis ett myndighetsråd. Vi ser också att man borde samla detta hos Regeringskansliet i stället för att ha det på departementsnivå. Samma sak gäller hos kommunerna, det vill säga att man lägger det på kommunledningen och inte på till exempel en samhällsbyggnadsnämnd. Det måste vara något som täcker det totala.

MSB har mycket bra rekommendationer till kommunerna när det gäller vad de måste se över. Det är bland annat att utse en funktion för informationssäkerhet. Det första som funktionen måste göra är att ta fram en analys av hur nuläget ser ut och hur man ska kunna arbeta med det som kommer fram i nulägesanalysen. Man måste skapa en handlingsplan, man måste ta fram styrdokument och man måste ha policyer som greppar över samtliga funktioner.

Då undrar jag: Hur ser läget ut i Sveriges kommuner i dag? På vilket sätt följer regeringen arbetet, och har offentlig sektor de resurser som krävs för att säkerställa de nödvändiga åtgärderna?

Anf. 53 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Även jag vill tacka justitieministern för svaret på interpellationen.

Robotik, automation och framför allt digitalisering är begrepp som kommer att forma samhället i allt större omfattning i framtiden. Det skapar naturligtvis enorma möjligheter men också mycket stora sårbarheter. Därför tror jag att vi behöver arbeta mer med att skydda de system som möjliggör digitaliseringen. Om dessa system havererar kan de nämligen ibland i bästa fall lamslås och i värsta fall skada oss, framför allt om cyberangreppen är inriktade på styrsystem och på att skada system för kritisk infrastruktur, till exempel energisäkerhet eller vattenkraft.

Motsägelsen för Sverige är att vi är duktiga på digitalisering men svaga på cybersäkerhet. En rapport som presenterades på World Economic Forum för två år sedan pekade på att Sverige var världens tredje mest digitaliserade land men att vi inte ens låg på topp 20 när det gällde vår förmåga att utveckla cybersäkerhetsförsvar. I grunden skapar det sårbarheter och framför allt stora beroenden med en låg säkerhet. Det är ingen bra kombination.

Varför är det så? Det är säkert delar av vår förvaltningskultur som har gjort att vi inte har varit så bra på att bygga upp cybersäkerheten. Men jag vågar påstå att det finns en viss koppling till den aningslöshet som också har präglat delar av det militära försvaret. Det civila försvaret tror jag också har präglat en del av arbetet kopplat till informations- och cybersäkerhetsinriktningen. För detta finns det en stor skuld hos båda de politiska blocken över årtionden, eftersom vi faktiskt har underskattat de hot, risker och sårbarheter som är kopplade till detta område.

Justitie- och inrikesministern nämner nu en lång rad åtgärder som regeringen har vidtagit på detta område. Mycket av det tycker jag är bra.

Men jag har några synpunkter på svaret som jag skulle uppskatta att få lite förtydliganden om. Jag vill framför allt få klarhet i om vi har samma problembild.

Ministern säger att det kan finnas brister i informationssäkerheten hos våra samhällsviktiga funktioner. Jag vågar påstå att det är en underdrift, för att uttrycka mig milt. Jag hade nog förväntat mig lite tydligare svar, inte minst med tanke på det haveri som ägde rum på Transportstyrelsen 2015 och sedan när regeringen skulle hantera denna fråga inom Regeringskansliet, men framför allt eftersom årsrapporterna från Must, FRA och Säpo från 2017 så tydligt pekar på de stora brister som finns i cybersäkerhetsskyddet i Sverige. Det handlar om bristande förmåga till säkerhetsanalys av vad som är skyddsvärt. Det handlar om brister i it-infrastruktur. Och det handlar om bristande säkerhetskultur på detta område.

Det finns alltså mycket att göra. När det gäller ministrarnas svar undrar jag om han står bakom Säpos – hans egen expertmyndighet – värdering av att det faktiskt finns stora brister i informations- och cybersäkerheten i Sverige.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag rikta en specifik fråga kopplad just till Lotta Finstorps interpellation om situationen i kommunerna. Som justitieministern vet har MSB 2015 utvärderat informationssäkerheten i våra 290 kommuner. Man kom fram till att det i sju av tio kommuner i Sverige saknas ett systematiskt arbete med informationssäkerhet. Detta är naturligtvis mycket allvarligt.

Ministern nämner i svaret att han anser att man ska ha en informationsstrategi riktad till företag och mindre företag och att länsstyrelserna ska få ett större ansvar kopplat till kommunernas cybersäkerhet. Det kan säkert vara bra. Dock bedömer jag att det kommer att kräva en översyn också av regleringen och av tillsynen hos kommunerna när det kommer till informationssäkerhet. Jag skulle därför vilja ha ministrarnas kommentar till dessa synpunkter.

Anf. 54 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tackar Lotta Finstorp för interpellationen som jag tycker belyser ett aktuellt och mycket viktigt ämne, nämligen den nya tekniken. Vi säger fortfarande den nya tekniken även om det är ett tag sedan den introducerades. Den har varit ett fantastiskt redskap, och är ett fantastiskt redskap, som har gett oss enorma vinster. Det är precis som har påpekats i debatten, det vill säga att Sverige har legat i framkant av utvecklingen när det gäller digitaliseringen och denna nya teknik.

Det gör oss dock också, som ni har påpekat, väldigt sårbara. Vi blir sårbara för angrepp från främmande makt, vilket ju är det mer försvarspolitiska perspektivet. Det handlar om risken att främmande makt tar sig in i våra system och därmed kanske använder dem för att störa oss i största allmänhet – men kanske också för att förbereda ett värre väpnat angrepp därefter. Det kan så att säga vara upptakten till en sådan utveckling.

Vi blir också sårbara för terroristverksamhet. Det är klart att risken finns där också, att någon kan ta sig in i våra system, förstöra dem och skada oss. Sedan finns det även risk för hackare av olika slag, och Lotta Finstorp pekar på ett par sådana fall som vi har haft där man har tagit sig in i systemen och därefter idkat utpressning. Vi har som nation inte ägnat detta tillräcklig uppmärksamhet. Det håller jag gärna med om.

Det är precis därför vi nu genomför en välbehövlig uppräckning, och då vill jag ändå peka på att så gott som allt vi nämner har dragits igång under den här perioden. Det gjorde vi efter att vi tillträdde. Vi har en incidentrapporteringskyldighet, vilket vi inte hade tidigare. Från 2016 måste alla statliga myndigheter rapportera in när de råkar ut för denna typ av incidenter, så att vi kan få ett grepp om vilken typ av attacker vi eventuellt utsätts för.

Vi har från juni 2017 en särskild nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet. Det fanns inte heller tidigare. Ett utflöde av det blev att alla bevakningsansvariga myndigheter ska analysera sina egna strukturer för att se vilka sårbarheter som finns, och de ska rapportera till regeringen den 1 mars 2018, alltså om bara någon månad. I den delen har man tagit hjälp av MSB. Vi har gett ett särskilt uppdrag till MSB och Socialstyrelsen att i samarbete med SKL se över hälso- och sjukvården, det vill säga de risker som finns där och som eventuellt skulle kunna utnyttjas av olika intressen för att skada oss.

Sedan har vi också kommunerna i det stora. Där finns det mycket som kan påverkas; ni har nämnt elförsörjning och vatten- och avloppsförsörjning, som ju är vitala verksamheter som man skulle kunna angripa. Regeringen gav ju MSB i uppdrag – faktiskt redan i regleringsbrevet 2015, alltså mycket fort efter att vi tillträtt – att ta fram de rekommendationer till kommunerna som Lotta Finstorp nu hänvisar till. De togs fram till januari 2017. Det är alltså ingen tillfällighet att de rekommendationerna finns, utan det är på grund av att vi tog tag i detta efter att vi tillträtt.

Jag säger också i mitt svar nu att vi inom kort kommer att ge ett särskilt uppdrag till MSB att förbättra kommunernas informationssäkerhet, det vill säga hjälpa till med det tillsammans med länsstyrelsen. Det uppdraget kommer som sagt att meddelas nu om bara några veckor. Vi anvisar också pengar till detta – 10 miljoner kronor för 2017 och 40 miljoner kronor för 2018. Men vi ska komma ihåg att detta är en del av den stora satsning vi gör på det civila försvaret, som totalt uppgår till 1,3 miljarder för 2018, 2019 och 2020.

Anf. 55 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Det är intressant att höra vad ministern tar upp i sina inlägg, för vi har ju mycket samsyn och ser samma problematik. Regeringen har ändå tagit, kan man väl säga, ganska god tid på sig att få fram den nationella strategin. Vi är till exempel det sista landet i EU som tar fram en sådan.

Det beror säkert på att vi i decennier har levt i en aningslöshet – tillsammans; där får väl vi ta på oss en del också, naturligtvis. Nu går vi dock mer och mer in i skarpt läge. Jag kan ta ett exempel, nämligen när min kommun för några månader sedan blev helt utan el. Det var en stor huvudledning som hade grävts av, så det var inte en terrorattack, men till exempel kunde hemtjänsten inte komma in till de gamla. Hemtjänsten har nämligen taggar som öppnar dörrarna med el, och det fanns ingen reservkraft. De äldre som behövde hjälp från hemtjänsten kunde alltså inte få det den dagen, eftersom personalen helt enkelt inte kom in.

Allt sådant måste man ju analysera på ett väldigt noggrant och tydligt sätt ute i kommunerna. Jag tror att framför allt de mindre kommunerna – som Flens kommun, som jag representerar – behöver hjälp. Det är bra att

det finns ekonomiska resurser, men det måste också finnas personella resurser så att man kan få tjänstemän som hjälper till med detta. Om något inträffar inom hälso- och sjukvården kommer det att få väldigt stora effekter eftersom mycket är digitaliserat i vården.

Jag hoppas verkligen att alla tar det som måste ske på största allvar. Man måste analysera, man måste ha handlingsplaner och man måste veta exakt vad man gör när det händer – för det kommer att hända. Vi tycker att regeringen har tagit viktiga steg i strategin men att den inte når hela vägen fram. Jag vill citera min kollega Pål Jonson, som i försvarsutskottets debatt sa:

”Den här strategin är rik på mål. Den innehåller 66 mål fördelade på 32 sidor. En välvillig tolkning av detta är att regeringen har mycket höga ambitioner på cybersäkerhetsområdet. En annan och i mina ögon mer sannolik tolkning är att regeringen helt enkelt inte orkat prioritera eller vara tydlig i den politiska styrningen vid framtagandet av dokumentet på Regeringskansliet. Om allt är prioriterat är inget prioriterat.”

Jag skulle gärna vilja att ministern kommenterade någonting om hur dessa mål är kopplade till hur de ska genomföras och med vilka medel.

Både informations- och cybersäkerheten i Sverige beskrivs i utredningen. Man pekade också på att LOU, lagen om offentlig upphandling, kan vara ett problem vid offentliga aktörers upphandling av it-drift då frågan om it- och informationssäkerhet kan prioriteras ned för att få lägre pris. Ja, det är ju allmänt känt att man ofta handlar upp till lägsta pris. Därför har vi förslag om att regeringen bör se över hur offentliga aktörer ska kunna använda sig av ”lufsen”, det vill säga lagen om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet, i större utsträckning. Det skulle nämligen kunna underlätta för många om man använde den i stället för LOU, för att säkerställa att det blir hög kvalitet i de nödvändiga systemen. Jag skulle vilja ha kommentarer kring det.

Det är många aktörer som säger att man skulle behöva ha en gemensam, statlig molntjänst för myndigheternas it-drift. Då kan jag tänka så här: Jag tror att det skulle vara bra, men samtidigt kan ju molntjänster vara väldigt sårbara – händer något i molntjänsten är det mycket som slås ut. Även FRA har ju förordat en molntjänst för Sveriges myndigheter och de statliga bolagen. Det skulle jag också vilja höra ministern kommentera.

Anf. 56 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag vill börja där jag slutade, nämligen med kommunernas roll. Det är ändå så att de 290 kommunerna i Sverige, tillsammans med de 47 bevakningsmyndigheterna inom det civila försvaret och tillsammans med Försvarsmakten, ska skapa totalförsvaret gemensamt. Det är en form av ekosystem med många och stora beroenden mellan delarna. Ingen kedja är ju starkare än sin svagaste länk, brukar det heta, och det är framför allt i detta sammanhang som kommunernas bristande informations- och cybersäkerhet är så allvarlig.

I grunden har det två skäl. För det första kommer det att krävas att Försvarsmakten, länsstyrelserna, bevakningsmyndigheterna, landstinget och kommunerna kan kommunicera med varandra på ett säkert sätt. Det kommer att krävas att man förstärker informations- och cybersäkerheten. I dag kan dessa aktörer inte kommunicera med varandra, och det är en stor

brist. För det andra krävs det ett mycket omfattande informations- och cybersäkerhetsarbete för att kommunerna ska kunna hantera sekretessbelagd information, och det kommer de att behöva göra i väsentligt högre grad än förr. De kommer nämligen att bli en mycket viktigare aktör inom ramen för totalförsvaret.

Det är alltså mot bakgrund av detta jag till del identifierar kommunerna som den svaga länken inom det civila försvaret och totalförsvaret. Det är därför jag tror att vi behöver lägga kraft på det, och jag tror att vi måste vara öppna för att reglera. Vi behöver hitta bra tillsynsmodeller för kommunerna, så att vi kan skala upp skyddet där.

Jag vet även att vi snart kommer att få en ny säkerhetsskyddslag på riksdagens bord. Det är bra – den gamla är från 1996, och världen ser väldigt annorlunda ut i dag – men jag undrar om några åtgärder också vidtas i säkerhetsskyddslagen för att faktiskt stärka kommunernas informations- och cybersäkerhet.

Anf. 57 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är klart att man alltid kan kritisera på temat att något borde ha gjorts tidigare, att det har gått för långsamt och så vidare. Samtidigt har ju allt jag redovisar här tillkommit under vår mandatperiod.

Det gäller incident- och rapporteringsskyldigheten, den särskilda strategin kring informations- och cybersäkerhet i juni 2017 och uppdraget till alla bevakningsansvariga myndigheter att gå igenom sina egna strukturer och säkra dem. Det är samma sak med hälso- och sjukvårdsexemplet. Det är som sagt ingen tillfällighet att uppdraget i regleringsbrevet till MSB när det gäller rekommendationer till kommunerna kom 2017, utan det är ett utflöde av att vi tog tag i detta redan i början av vår mandatperiod. Nu kommer dessutom ytterligare ett uppdrag till MSB som handlar om att hjälpa och stötta kommunerna för att man ska kunna arbeta bättre med detta.

Om Lotta Finstorp frågar efter hjälp till Flen är detta ett svar på det. Det kommer att finnas ett uppdrag till MSB att tillsammans med länsstyrelserna och i samarbete med SKL göra just detta.

Allt det jag redovisar har tillkommit under denna regerings period. Om jag skulle säga någonting om vad som hände på detta område under de borgerliga åren skulle det bli väldigt tomt. Det skulle bli alldeles tyst, för det hände så gott som ingenting.

Nu går vi vidare – detta rör ju bara uppdragen.

Som Pål Jonson påpekade kommer en ny säkerhetsskyddslag, som alla aktörer som hanterar känsliga uppgifter av olika slag omfattas av. Detta innefattar också delar av den kommunala verksamheten.

Vi kommer dessutom att bygga ut säkerhetsskyddslagen med sanktionsmöjligheter, så att det ska finnas sanktioner att ta till mot dem som inte följer säkerhetsskyddslagen. Stefan Strömberg utreder just nu denna fråga.

Riksdagen kommer att få ytterligare ett lagstiftningsärende under våren, nämligen implementeringen av NIS-direktivet. Lagrådsremissen är alldeles snart färdig – vi är på väg fram med denna. Det innebär i detta avseende bland annat högre krav på elnätsföretag, elleverantörer och elföretag samt på dem som hanterar dricksvatten, eftersom de omfattas av detta. Det omfattar också privata verksamheter generellt sett.

Här finns också sanktionsmöjligheter, bland annat sanktionsavgifter från 5 000 kronor ända upp till 10 miljoner kronor, som stärker detta totalt sett.

Vi har precis beslutat om en särskild samrådspplikt och vetorätt för Säkerhetspolisen och Försvarsmakten i de fall där någon myndighet tänker sig att lägga ut säkerhetskänslig verksamhet på entreprenad och att sälja ut eller kontraktera ut den. I sådana fall ska Säpo och Försvarsmakten få titta på det hela.

Det finns alltså en samrådspplikt. Om Säpo eller Försvarsmakten säger att den berörda myndigheten inte kan göra på det sätt som föreslås, eftersom det äventyrar rikets säkerhet, har de också en vetorätt som ska åttlydas. Då blir utkontrakteringen inte av.

Detta är ett väldigt skarpt instrument varmed man bryter av den tidigare utvecklingen, där man skulle privatisera och utkontraktera allting, mest för att det skulle vara så. Nu säger vi att den tiden är förbi. Nu säger vi att det är säkerheten först som gäller, och därför ska Säpo och Försvarsmakten ha denna möjlighet.

Resursfrågan var jag inne på senast. År 2017 gick vi för första gången ut med pengar till MSB, och det blir ett påslag på ytterligare 10 miljoner för 2018. Vi bygger också upp det civila försvaret med 1,3 miljarder från 2018 till 2020.

Anf. 58 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Dessa medel finns, om jag är korrekt underrättad, i försvarsöverenskommelsen. Det är alltså någonting som vi har gjort gemensamt – vi har sett att det är en viktig fråga. Alliansregeringen tillsatte ju dessutom utredningen 2011.

Incidentrapportering är ju ett EU-krav. Det är bra att vi går i takt med övriga EU-länder. Jag tänker mig att cyberattacker inte bara är någonting som sker innanför landsgränserna utan någonting som slår brett.

Jag tycker att frågan om molntjänster är ganska intressant och helt klart någonting som man borde titta ytterligare på utifrån en analys med konsekvensbeskrivning och så vidare.

Det är också viktigt att vi har breda politiska uppgörelser i frågor inom försvars- och säkerhetspolitiken. Det har tjänat oss väl mot yttre hot och kommer att göra det även framöver, men tyvärr saknas en bred parlamentarisk samsyn om hur vi ska hantera dessa frågor. Dessutom blir det allvarligt när inte ens regeringen talar med en gemensam röst i dessa för Sveriges framtid viktiga frågor.

Jag tycker att det som FRA har beskrivit är oerhört alarmerande: Sverige utsätts för runt 10 000 statssanktionerade cyberaktiviteter i månaden. Jag känner att kommunerna måste ligga på och att de måste få allt stöd och all hjälp som de kan få.

Vi har alltså en växande hotbild, vilket såväl FRA som Must och Säpo pekar på i sina årsrapporter.

Det är också viktigt att Regeringskansliet är organiserat så att man kan härbärgera dessa stora frågor, så att det finns bra rutiner för hur man ska göra när det händer någonting och så att alla vet vad de ska göra. Vi har talat om en cybersäkerhetskoordinator, som vi tror skulle kunna hålla ihop arbetet med dessa viktiga frågor.

Anf. 59 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):
Fru talman! Jag vill börja med frågan om molntjänster och en gemensam molntjänst. Jag utesluter inte detta, men jag ser precis samma risk som Lotta Finstorp med att lägga alla ägg i samma korg. Då måste man försäkra sig om att detta verkligen är väldigt säkert.

Jag utesluter dock inte att man kan behöva gå den vägen. Jag vet att detta har föreslagits från en del av våra myndigheter, och jag tittar gärna vidare på denna fråga. Jag vill ha en bred samsyn när det gäller detta. Som Lotta Finstorp påpekade är de pengar som nu går ut en del av den uppgörelse som träffades i höstas.

Skälet till att jag blev lite gramse i mitt förra inlägg var att jag tyckte att Lotta Finstorp kritiserade oss för att vi var långsamma. Jag ville bara påpeka att vi har gjort allt detta och att vi fortsätter med det här jobbet. Det finns inget skäl att träta om detta när vi inte behöver göra det. Det är bra – det finns en bred uppgörelse i botten.

När det gäller Regeringskansliets organisation vill jag – eftersom jag vet att detta är något som diskuteras – säga att denna fråga sköts av Justitiedepartementet, som har hand om krishanteringsfunktionen. Vi har frågat de tjänstemän som jobbar med detta om det är bättre att det ligger hos Justitiedepartementet än att det ligger hos Statsrådsberedningen, och de har varit samstämmiga i att det är bättre att det ligger hos Justitiedepartementet.

Dessa tjänstemän har jobbat under båda ordningarna. Deras syn på saken beror på att vi har nära tillgång till en del av det som måste fungera, alltså till de myndigheter som är närmast berörda: räddningstjänsten, MSB och polisen. Vi har helt enkelt en mer myndighetsnära kontakt och kan därmed agera mycket snabbare och effektivare. Detta är den bedömning som de gör.

Tack för debatten, fru talman! Jag tycker att den har varit väldigt bra.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellationerna 2017/18:211 och 213 om svarttaxi

Anf. 60 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):
Fru talman! Edward Riedl har frågat mig vilka åtgärder jag har vidtagit och vilka jag avser att vidta för att motverka problemet med olagliga verksamheter inom taxibranschen. Edward Riedl har också frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att stoppa den nätbaserade brottsliga verksamheten inom taxibranschen.

Precis som all annan företagsverksamhet ska taxiverksamhet bedrivas lagligt. Att företag tjänjar på eller rent av systematiskt bryter mot regelverk medför också orättvisa fördelar gentemot konkurrenter. Det skapas en osund konkurrens.

Regeringen är medveten om att det finns problem med fusk inom taxibranschen, främst genom att taxametrar inte används i enlighet med fastställda krav. När det gäller frågan om samåkning anser regeringen att detta i grunden är något positivt, men naturligtvis ska sådan samåkning som kan kategoriseras som svarttaxi beivras. Polismyndigheten genomför årligen

kontroller av yrkestrafiken. I de fall där verksamhet med svarttaxi misstänks utreds brottet.

För att komma till rätta med osund konkurrens krävs det att flera myndigheter arbetar tillsammans för att hantera problemet. Ofta bryts det mot en rad olika regelverk samtidigt. Det kan exempelvis handla om överträdelser av skattelagstiftningen, missbruk av skattefinansierade system eller penningtvätt och bedrägerier. Myndigheternas kunskap, uppdrag och regler skiljer sig åt, men när de kombinerar dem i gemensamma insatser kan de verka från olika håll för att komma åt fusk.

Regeringen har stärkt arbetet mot osund konkurrens. I budgetpropositionen för 2018 föreslog regeringen att 18 miljoner kronor årligen under tre år skulle satsas för att stärka myndigheternas arbete mot osund konkurrens. I samband med att riksdagen beslutade i linje med regeringens proposition gav regeringen i december Arbetsmiljöverket, Polismyndigheten och sex andra myndigheter i uppdrag att utveckla metoder för myndighetsgemensam kontroll för att motverka fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet. I arbetet ska samråd ske med arbetsmarknadens parter i syfte att utveckla former för att ta till vara deras kunskap och erfarenheter.

För att ge Polismyndigheten än större möjligheter att beivra och utreda brott har regeringen föreslagit och aviserat tillskott till myndigheten på ca 9,8 miljarder kronor under perioden 2017–2020. Regeringen har således vidtagit åtgärder som kommer att motverka fusk och oegentligheter inom bland annat taxiverksamheten.

Anf. 61 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Konkurrens på lika villkor är ett viktigt fundament i alla fungerande demokratiska samhällen. Staten har en viktig uppgift i att se till att alla betalar sina skatter och avgifter och att de som verkar inom olika branscher följer de lagar och regler vi har beslutat om. Det är viktigt alldeles oavsett bransch. Som enskild medborgare ska man kunna lita på att konkurrenterna betalar samma skatter och avgifter som man själv betalar och att de har att förhålla sig till samma lagar och regler. Då har man konkurrens på lika villkor. Det är en av de viktigaste uppgifterna för staten.

Urholkas detta utmanas en mängd olika saker. Då utmanas skattemoral. Då utmanas också möjligheten att upprätthålla sjysta löner och villkor i de branscher som är mest utsatta. Det kan vi se inte minst inom taxibranschen. Vi kan se det också inom transportbranschen i stort. Delar av detta utmanas.

Ministern beskriver företaget, men jag vill vara tydlig med att detta inte bara handlar om företag. I exempelvis taxibranschen, som vi debatterar just i dag, handlar det också om enskilda som på olika sociala medier erbjuder skjuts mot betalning. De är inte företagare men utmanar ändå branschen och de företagare som finns där.

I ett högskatteland som Sverige, där man betalar väldigt mycket skatt, är det klart att skillnaden mellan den som betalar sina skatter och avgifter och den som inte gör det blir ganska stor ut mot konsument. Det är en del av problemet. Det är ju väldigt lukrativt att bryta mot lagar och regler.

Låt oss då titta på vilka lösningar som finns. Jag tror att ministern är på rätt väg. Vi ser nog i mycket samma typ av lösningar. Det handlar om fler

kontroller och ökad utredningskapacitet. Allt detta kräver fler poliser. Där bottnar det. Det behövs fler poliser för att hantera detta.

Fru talman! Det är viktigt att komma ihåg att den här regeringen när man tillträdde hade en utveckling som var ganska god. Det hade varit många år med allt fler poliser, tack vare god politik. Men varje år sedan vi bytte regering har det blivit färre poliser. Vi har i dag under 20 000 poliser.

Trots att befolkningen har ökat och polisens utmaningar har ökat har vi alltså färre poliser. Trots alla vackra tal från statsministern, justitieministern med flera är det färre poliser som har mer och mer att hantera. Det är givetvis en del i problematiken.

Detta handlar också om säkerhet för dem som reser. Svarttaxiverksamheten är inte en trygg verksamhet för någon, vare sig för den som kör eller för den som blir skjutsad. Den utmanar också långsiktigt sjysta villkor för taxichaufförer – sjysta löner för dem som befinner sig i branschen.

Fru talman! Ministern berör i sitt svar egentligen inte det som jag försöker lyfta fram när det gäller problematiken på sociala medier. Där är det lätt att hitta en stor kundgrupp. Man erbjuder skjuts där inga skatter och avgifter behöver betalas och följer inte gällande lagar och regler. Min fråga till ministern är: Hur vill ministern möta denna nya typ av brottslighet?

Anf. 62 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Vi är inte oense om att fusk och fiffel i företagsvärlden är ett allvarligt problem på många sätt. För det första innebär det naturligtvis ett skattebortfall. Pengar som borde ha gått till vård, skola och omsorg och allt det vi finansierar gemensamt kommer inte in därför att man fuskar på olika sätt.

För det andra innebär det problem för arbetslivet som sådant, alltså de anställdas situation. I en del fall utnyttjar man anställda, ofta på ett hänsynslöst sätt, om man ser det brett. Folk får jobba för 10 kronor i timmen och bo i en källare. Man kan exploatera till exempel människor som inte har uppehållstillstånd i Sverige, och så kan man använda dem som väldigt billig arbetskraft. Det är ett jättestort bekymmer.

För det tredje är det ett problem för näringslivet, för det rycker sönder de sunda konkurrensförhållandena. Man konkurrerar ut de laglydiga företagen från marknaden, helt enkelt.

Under lång tid var det en tendens i Sverige att vi ständigt skulle avreglera. Det var vägledande hela tiden – ett slags nyliberalt motto – ibland utan någon kontroll. Detta förvärrade problemet. Har man inte starka lagar och regler på plats riskerar den här typen av missbruk att krypa in. Dessutom skar den borgerliga regeringen ned på tillsynen i en del avseenden. Till exempel skar man ned kraftigt på Arbetsmiljöverket, som ju är helt centralt när det gäller att utöva tillsyn på plats.

Taxinäringen har drabbats av den generella utvecklingen i det stora hela. Men där har vi nu ändrat inriktning. Från och med 1 januari 2017 måste alla taxibilar som har taxameter – det är ju ett krav för att man ska få köra taxi – vara anslutna till en redovisningscentral. Detta är för att man ska kunna göra det svårare att till exempel manipulera den information som finns i taxametrarna.

Den 18 december 2017, vilket för övrigt var efter det att den här interpellationen skrevs, gav vi ett antal myndigheter – Arbetsmiljöverket, Ar-

betsförmedlingen, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket, Polisen och Skatteverket – i uppdrag att förstärka sitt myndighetsgemensamma arbete mot fusk och fiffel i arbetslivet. Detta arbete, som nu har dragits i gång, går under projektnamnet Osund konkurrens. Det handlar om att jobba bättre tillsammans och också om att utveckla nya metoder för att kanske komma åt Facebookproblematiken, som ju Edward Riedl pekar på.

Det är ett treårigt uppdrag från 2018 till 2020. Vi går in med 18 miljoner kronor per år. Man började faktiskt redan 2016, när Arbetsmiljöverket tillskapade fem regionala myndighetsgemensamma tillsynsteam. Här kommer naturligtvis taxinäringen att behöva vara beredd på att utsättas för mer av kontroller och tillsyn än tidigare.

Detta om fler poliser är en lång diskussion som vi säkert kan fortsätta i nästa replikomgång. I korta drag: Det tar två och ett halvt år att utbilda poliser. Vårt bekymmer var att Moderaterna utbildade alldeles för få poliser i slutet av sin mandatperiod, bara 600–700. Nu utbildar vi dubbelt så många poliser som Moderaterna gjorde. Redan nästa år går det ut 1 300 nya poliser, som bland annat ska kunna göra dessa kontroller men också ägna sig åt annan typ av brottsbekämpning.

Anf. 63 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Självklart är det på det sättet. Jag tror att jag och ministern är överens om en stor del av problembeskrivningen, och vi delar nog också bilden av vad som händer om detta inte fungerar – när man urholkar skattemoral och den påverkan det får om människor undanhåller pengar från statskassan. Allt detta tror jag att vi kan hitta bred samstämmighet kring.

Låt mig ändå säga att ministern är lite ute och cyklar i den här debatten, trots att den handlar om taxi, specifikt svarttaxi. Det tycker jag är synd. På vilket sätt menar ministern att liberaliseringar inom taxinäringen är en del av problematiken när det gäller svarttaxi i våra städer och på nätet?

Jag ser ingen koppling till detta. Det är fråga om rent olaglig verksamhet. Det är inga företag som bedriver den här verksamheten. Detta kan jag alltså inte förstå. Där skulle jag önska ett förtydligande från ministern. På vilket sätt menar han att liberaliseringar är en del av problematiken när det gäller dem som inte ens driver företag? Det här är människor som sätter sig i bilen och skjutsar mot betalning. Allt fler av dem hittar också ut på nätet. Det här är en stor problematik, inte minst på helgkvällar och nätter.

Fru talman! Det var egentligen detta min interpellation handlade om. Vilka åtgärder ser ministern framför sig? Det ministern har räknat upp är i mycket sådant som jag tycker är bra och som vi jobbade med även förra mandatperioden under alliansregeringen, såsom att skärpa till olika delar vad gäller taxametertömning och så vidare. Men allt detta riktar sig mot den del av taxibranschen där det finns företag, medan mina interpellationer handlar om svarttaxi. Det gäller dem som inte har företag utan skjutsar människor mot betalning och därmed undanhåller skatt och står för mycket annan problematik. Det är om detta som jag skulle önska svar från ministern.

Det blir allt färre poliser. Jag noterar i debatt efter debatt med justitieministern hur mycket man satsar på polisen och hur många fler poliser man utbildar. Men varje år sedan den nya regeringen tillträdde har det blivit färre poliser. Det är ju det som är problemet. Tre och ett halvt år efter att

man har tagit över regeringsmakten försöker man beskylla den förra regeringen för att man har färre poliser i dag.

Det stora problemet, fru talman, är att man är missnöjd med ledningen som polis. Man är också missnöjd med lönen. Det är de två stora förklaringarna. Den här regeringen utbildar fler poliser; jag har aldrig sagt emot det. Jag har sagt att det trots detta blir färre poliser. Det beror på att vi aldrig har haft situationen att så många poliser slutar som i dag. 3 000 poliser har slutat sedan nuvarande regering tog över. Det är därför det i dag är färre poliser än när ni tog över regeringsmakten, trots att det är fler invånare. Utmaningarna för polisen är större, och det gör också att den här typen av brottslighet måste prioriteras ned av polisen. Det är färre trafikpoliser som ska hantera all brottslighet inom de här näringarna, fru talman. Det är ett stort problem.

Anf. 64 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag breddade debatten lite grann till att handla om fusk och fiffel generellt sett. Minskar kontrollerna och tillsynen, vilket blivit fallet bland annat som en effekt av att ni skar ned på Arbetsmiljöverket, får man självklart också effekten att detta riskerar att växa som problem. Det finns en del problem i taxinäringen även med de bolag som kör som företagare. På en del håll slarvar man ibland med taxametern. Man sätter inte alltid på den utan kör utan att det registreras och så vidare. Det är också ett bekymmer.

Vi hamnar naturligtvis i polisdebatten igen. Det tar två och ett halvt år att utbilda en polis. När vi tillträdde 2014 hade den borgerliga regeringen under en följd år utbildat mellan 600 och 700 poliser per år. Samtidigt går mellan 400 och 500 poliser per år i pension. Har man den utbildningstakten är det alldeles för lite för att kunna täcka upp för avgångarna; det förstår var och en. Vi är inte längre på en arbetsmarknad där man kan räkna med att en utbildad polis är kvar som polis hela arbetslivet. Det finns numera en stor privat arbetsmarknad också för poliser. Därför måste man utbilda fler.

Men man måste naturligtvis också se till att behålla de poliser man har. Då handlar det om arbetsvillkoren. Det kan också handla om lönerna. För bara två veckor sedan tecknade Polismyndigheten och Polisförbundet ett löneavtal som ger högre löneutveckling för poliser än för övriga grupper. Dessutom görs särskilda satsningar på poliser i yttre tjänst och i utsatta områden. Det är också framtungt – de stora pengarna går ut redan under det här året. Det är så man måste göra. Man ska utbilda fler och genom att erbjuda bättre arbetsvillkor återrekrytera dem som har lämnat yrket och se till att fler stannar i yrket.

Men detta är inte gratis, fru talman. Det kostar pengar – skattepengar. Det är därför vi nu går in med de största satsningarna till polisen på 20 år. Det har aldrig – oavsett vilken färg det har varit på regeringen – hänt att vi lyft polisens ekonomi med 2 miljarder kronor från ett år till ett annat, som vi nu gör från 2017 till 2018. Varför gör vi det? Jo, för att vi vill bygga upp en situation där vi år 2024 totalt sett har 10 000 fler anställda i polisen. Detta kostar som sagt pengar. Det är inte gratis. Ska ni i Moderaterna ha kvar den prioritering som ni hade under er förra mandatperiod vid makten, när ni i praktiken bara prioriterade skattesänkningar men väldigt lite av

annan verksamhet, kommer ni inte att ha råd med detta. Det är den situationen Moderaterna ställs inför. Ni lade 140 miljarder kronor på skattesänkningar. Polisen fick bara 5 miljarder under åtta år med borgerlig regering. Med sådan prioritering kommer ni inte att klara detta.

De pengar och det utrymme som vi nu har använder vi i stor utsträckning till brottsbekämpningsverksamhet. Vi har klarat av att fördubbla utbildningstakten. Nästa år kommer det att gå ut 1 300 poliser på arbetsmarknaden och till polisverksamheten. Då kommer de att kunna ägna sig åt brottsbekämpningen i det stora hela och förebyggande arbete. De kommer också att kunna vara verksamma för att se till att ta hand om en del av de bekymmer som nu finns i taxibranschen, bland annat dem som Edward Riedl pekar på.

Anf. 65 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Ministern försöker bredda debatten, hävdar han hela tiden. Jag vill, fru talman, hävda att han försöker undvika ämnet. Han har inte gett något svar på de frågor jag försökte ställa om svarttaxi. Arbetsmiljöverket och liberaliseringar – inget av detta har att göra med dem som inte är företagare, men dessa utgör en stor del av problematiken som jag lyfter fram. Det är fråga om både vanlig svarttaxi och svarttaxi på nätet.

Ja, alliansregeringen sänkte skatter. Det innebar att vanligt hårt arbetande folk fick mer kvar i plånboken och att en massa människor fick nya jobb. Det innebar i sin tur att skatteintäkterna ökade. När skatteintäkterna ökade satsade vi bland annat på polisen. När vi satsade på polisen, fru talman, blev det fler poliser. Varje år under vår tid blev det fler poliser. När den här regeringen satsar blir det färre poliser. Den som lyssnar på debatten kanske märker någon skillnad i detta. Jag ser en betänklig skillnad. Det blir färre poliser, även färre trafikpoliser, samtidigt som befolkningen och utmaningarna växer. Det som är min poäng, fru talman, är att det då också blir färre kontroller och färre utredningar. Problematiken kring svarttaxi växer som en följd av detta.

Fru talman! Jag skulle önska att ministern inte använde sitt sista svar till politiska pamfletter utan till att berätta hur han anser att vi ska möta problematiken kring svarttaxi och den svarttaxi vi ser växa fram på nätet. Det är inte fråga om några företagare, utan om enskilda människor som mot betalning erbjuder skjuts till andra människor. När man gör det urholkar man skattemoralen. De människor som jobbar inom taxinäringen utmanas av dem som inte betalar skatter och avgifter. Då blir skillnaden enorm.

Anf. 66 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag säger gärna att den fråga som Edward Riedl pekar på när det gäller Facebook och samåkning är väldigt svår att komma åt. Jag har inte hört Edward Riedl komma med något förslag på hur man ska komma åt detta. Han bara säger: Lös det här på något sätt! Då säger jag: Vi måste försöka, och det enda som man då kan titta på är naturligtvis hur polisen jobbar i förhållande till de här grupperna. Då är vi tillbaka i resursfrågan, det vill säga vilka polisresurser och brottsbekämpningsresurser vi har. Ökar vi resurserna och får fler anställda i polisen får vi självklart också större möjligheter att komma åt detta.

Fru talman! Det var inte bara det att ni sänkte skatterna med 140 miljarder och finansierade en del av det genom att skära ned på tillsynen, till exempel på Arbetsmiljöverket, Edward Riedl. Det innebar också att det vi fick börja med att ta tag i när vi tillträdde 2014 var ett jättestort budgetunderskott. 60 miljarder kronor lämnade Anders Borg efter sig.

I ett sådant läge måste det första man gör vara att försöka rätta munnen efter matsäcken, det vill säga försöka ordna upp statsfinanserna innan man kan göra de stora satsningarna. Jag hade gärna kommit med större satsningar över hela linjen redan tidigare, men ärver man ett underskott från den förra regeringen måste man faktiskt ta tag i det först. Nu har vi gjort det. Därmed kan vi gå ut med de stora pengar som vi nu går ut med. Redan 2019 går det som sagt ut 1 300 nya poliser som bland annat kan hjälpa till med att få ordning på fusk och fiffel i arbetslivet och företagavärlden totalt sett men också på svartaxisidan.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellationerna 2017/18:215 och 216 om nykterhets- och hastighetskontroller

Anf. 67 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Edward Riedl har frågat mig vad jag och regeringen avser att göra för att skärpa och öka antalet kontroller för nykterhet och hastighetsöverträdelse i trafiken.

Trafiksäkerhetsarbetet är en självklar och viktig del av Polismyndighetens verksamhet. Målet är först och främst att bidra till en minskning av antalet döda och skadade i trafiken och att skapa trygghet för trafikanterna.

Enligt Polismyndighetens trafikstrategi ska de polisiära insatserna bidra till att sänka medelhastigheten och att öka andelen nyktra förare i trafiken. Nykterhet kontrolleras vid varje förar- och fordonskontroll och är en uppgift som utförs av samtliga poliser i yttre tjänst. Nykterhetskontroller är även ett betydelsefullt verktyg för att upptäcka och förebygga annan brottslighet.

Polismyndighetens hastighetsövervakning sker både genom manuella kontroller och med hjälp av automatiska trafiksäkerhetskontroller, så kallade ATK. Automatiska kontroller har en hög allmän- och individualpreventiv effekt samt bidrar till ett effektivt utredningsförfarande vid hastighetsöverträdelse.

Enligt Polismyndighetens verksamhetsstatistik ökade antalet trafikbrottsärenden som redovisats till åklagare med 7,5 procent under 2017 jämfört med föregående år, vilket är positivt.

För att förbättra förutsättningarna för polisen har regeringen bland annat föreslagit historiskt stora resurstillskott till Polismyndigheten för de kommande tre åren. Det är emellertid Polismyndighetens ansvar att avgöra hur den samlade resursen ska användas i förhållande till verksamhetens behov.

En ökad trygghet på våra vägar är dock inte enbart en polisiär fråga utan kräver förebyggande insatser från hela samhället. Regeringen har nyligen gett Trafikverket i uppdrag att införa anläggningar för nykterhetskontroll i vissa hamnar. Trafikverket ska även föreslå hur mobila lösningar

kan användas vid övriga hamnar och andra lämpliga platser i trafikmiljön. En delredovisning av uppdraget ska lämnas senast den 31 mars 2018, och slutredovisning ska ske senast den 31 december 2020.

Prot. 2017/18:63
30 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 68 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Bakgrunden till interpellationen är att statistiken talar sitt tydliga språk. Vi ser att det blir allt färre nykterhetskontroller i trafiken och allt mindre hastighetsövervakning utförd av polisen. Det är själva bakgrunden, fru talman, till att jag ville ta en debatt med ministern om frågorna. Det är en rätt viktig pusselbit i arbetet med att nå nollvisionen, att se till att människor inte ska behöva mista livet i trafiken. Där vet jag att jag och ministern är helt överens.

Fru talman! Jag vill vara tydlig med att säga ett en av de saker jag är mest stolt över under de år jag fick vara med när vi hade alliansregering är vad vi gjorde under åtta år. Jag ska ärligt säga att vi ärvde ett av världens mest trafiksäkra länder från den tidigare socialdemokratiska regeringen. Den regeringen ska också ha heder av det. Men under våra åtta år, trots att vi ärvde världens mest trafiksäkra land, lyckades vi nästan halvera antalet döda i trafiken genom en mängd olika satsningar och åtgärder som mötesseparerade vägar och så vidare. En del handlar om att se till att de som är i trafiken är nyktra och att de i möjligaste mån håller de hastighetsgränser som finns. Det är bakgrunden. Här ser jag en utveckling där vi är på väg åt fel håll, helt enkelt.

Som jag har sagt i tidigare debatter med ministern har vi i dag efter tre och ett halvt år med socialdemokratisk och miljöpartistisk regering färre poliser, färre trafikpoliser, en större befolkning och fler utmaningar för polisen att hantera. Den här regeringen har hela tiden sagt att den satsar mer och kämpar på, men det blir färre poliser. Förklaringen till detta är som jag har sagt låga löner och en ledning som man är missnöjd med. Det gör att poliser slutar i en omfattning vi aldrig har sett i Sverige historiskt.

Fru talman! Vi kommer till den del som ministern här tar upp. Den handlar om nollvisionen. Jag blir ibland lite provocerad, och det kanske är fel. Jag kanske inte borde bli det. Den här regeringen sa: Vi ska nystarta nollvisionen. Det säger den efter en alliansregering som i praktiken har halverat antalet döda i trafiken i Sverige under åtta år. Nu ska man göra nystart med nollvisionen. Det är givetvis i grund och botten bra.

Men frågan är: Vad gjorde regeringen när den tog över? Det första beslutet var att plocka bort utrustningen vi hade i hamnarna. Vi hade under alliansregeringen påbörjat arbetet med alkobommar i våra hamnar för att vi ska få nyktra chaufförer på väg in i Sverige. Det första regeringen gjorde var att packa ihop utrustningen och skeppa den till Finland. Det var det första beslutet.

Det andra beslutet var att skära ned vägunderhållet med 500 miljoner kronor. Det innebär att det givetvis blir mindre pengar till trafiksäkerhetsarbetet. Som jag sa har man också åstadkommit en situation inom svensk polis som gör att vi i dag har färre poliser tre och ett halvt år senare.

Fru talman! Detta sammantaget gör att jag ställer frågorna till ministern. Vad avser ministern att göra? Jag får en del svar. Jag vill ändå återupprepa min fråga. Hur ska vi nå detta? Om vi är överens om att det är en

viktig del av nollvisionen är frågan till ministern som har detta som ansvarsområde: Hur ska vi nå fler nykterhetskontroller? Hur ska vi få en ökad hastighetsövervakning när vi har allt färre poliser som ska hantera detta?

Anf. 69 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Edward Riedl vill gå tillbaka till tiden med de åtta borgerliga åren. Jag kan ta sats ännu längre tillbaka i tiden. När man ser på trafiksäkerhetsarbetet under en lite längre period ser man att det är en fantastisk framgångssaga.

Jag kan ge två siffror. År 1950 dödades 595 personer i trafiken. Det var 172 per 100 000 bilar. År 2016 var siffran 270 döda. Det var 5 per 100 000 bilar. Det har gått från 172 döda per 100 000 bilar till 5 döda per 100 000 bilar.

Det fortsatte sedan 2017. Under förra året, enligt de preliminära siffror vi har, omkom 254 på våra vägar. Det är all time low. Det har aldrig varit så lågt. Det var 2017. Edward Riedl sa att han var stolt över vad de gjorde under de borgerliga åren. Jag hoppas att han också är stolt nu över vad som hände 2017 även om all time low råkade infalla just under ett rödgrönt år, och att han är lika stolt över att det är så.

Hur har det gått till? Vi har jobbat systematiskt på många olika fronter. Det har förstås handlat om bilarnas konstruktion, bilbälte, airbag, krocksäkerhet och besiktning, bara en sådan sak. Det har handlat om hur vägarna ser ut. Det är bredare vägar med mitträcken och mycket annat som har gjorts.

Det har handlat om hastighetsövervakning med bland annat fartkamerorna som kom i slutet på 90-talet och framåt. Det har handlat om nykterhet och kontroller men också utvidgad lagstiftning och förändrade normer. Normen är numera att det inte är acceptabelt att köra onykter.

Det stämmer att kontrollerna har minskat på senare år av både hastighet och nykterhet. Men jag skulle vilja hävda att det när det gäller hastighet delvis kompenseras av fartkamerorna. Det ska sättas upp ytterligare 200 000 fartkameror per år fram till 2020. Vi kommer att få en ökad övervakning.

Man får nog tänka på att antalet kontroller inte är allt. De måste göras rätt, på rätt plats och vid rätt tid. Annars blir det bara den gamla sortens pinnjakt. Just pinnjakt är ett välkänt begrepp i polisvärlden – man gör en kontroll bara för att den ska göras och man måste nå upp till ett visst antal. Men det kanske handlar mer om var, när och hur man gör det. Det är det viktigaste. Inte vill väl Edward Riedl tillbaka till den tiden då man talade om pinnjakten?

För första gången sedan 2009 ökar nu polisens utredningsresultat, och man redovisar fler utredningar till åklagare. Det är resultatet för 2017. Man har vänt den negativa trenden. Vi hade ett antal år där antalet utredningar bara föll och föll. Nu ökar det igen.

En kategori som ökar, och ökar mycket, är antalet utredda trafikbrott. Här finns hastighetsöverträdelse, rattfyllerier, olovliga körningar och ett antal andra brott som gör att denna kategori ökar. Antalet utredningar av detta ökade med hela 7 ½ procent förra året. Polisen levererar nu mer i just de brottskategorier vi talar om än vad de gjorde för bara något år sedan.

Kanske kan det också finnas ett behov av fler kontroller. Det hänger naturligtvis ihop med vilka resurser man har. Vi förstärker nu Polismyndighetens resurser med 2 miljarder redan det här året, och vi bygger ut successivt. Vi genomför nu, fru talman, den största satsningen på polisen som någon regering har gjort på 20 år.

Prot. 2017/18:63
30 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 70 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Låt mig börja med att säga att det nog inte är någon som tycker att pinnjakt är bra. Däremot är forskningen rätt tydlig både när det gäller nykterhetskontroller och hastighetsövervakning: Det handlar om att man återupprepat som bilist ska möta denna typ av kontroller för att man också ska inrätta sig i det normerande arbetet. Jag har därför en uppriktig fråga, fru talman: Har ministern en annan uppfattning än att vi borde ha fler nykterhetskontroller och ökad hastighetsövervakning av våra vägar? Det vore bra att veta, för då har vi helt enkelt olika uppfattning om hur vi ska nå nollvisionen.

Jag tycker som sagt inte att pinnjakt inom svensk polis är bra, och jag har svårt att se att någon skulle tycka det. Däremot finns det ett egenvärde i att man har många kontroller när det gäller just de här delarna. Det utesluter inte på något sätt, fru talman, att man har riktade kontroller för att få bättre träffbild. Så jobbar polisen i dag, och så har man också jobbat tidigare. Man får tips om att det är någon som ofta kör berusad, och då ställer sig polisen på ett ställe där man får träff på denna person. Det är en del av arbetet. Den andra delen handlar om att många medborgare ska möta nykterhetskontroller och hastighetskontroller. Det är två olika delar.

Det skulle vara intressant att veta om det är ministerns uppfattning att det är i antalet kontroller, som har blivit färre – det är i praktiken en halvering på vissa områden sedan ni tog över regeringsmakten – som man hittar förklaringen till att polisen jobbar smartare. Polisen plockar alltså ut de enskilda som man punktbevakar när det gäller till exempel nykterhet och annat. Det är inte den bild jag får när jag möter svensk polis. Den är precis den motsatta, det vill säga att man har betydligt färre trafikpoliser och färre möjligheter att hantera detta. Det är den förklaring som jag får. Ministern får gärna korrigera mig om han har en annan bild av detta.

I den förra debatten sa ministern att man var tvungen att åtgärda alla de problem som hade ställts till under åtta år av alliansregering och att man ärvde ett underskott. Det var jätteproblematiskt för den här regeringen. Man ärvde alltså Europas mest välskötta ekonomi. Det måste ha varit jättejobbigt att kliva in på Rosenbad med de förutsättningarna – mycket jobbigt. Jag tycker verkligen synd om regeringen i detta.

Fru talman! När denna regering med socialdemokrater och miljöpartier ska satsa på någonting brukar jag säga att det är dags att börja bli lite observant som medborgare, för det verkar alltid bli mindre pengar till det de satsar på. Regeringen satsar på polisen, och då blir det färre poliser. Regeringen satsar på nykterhet och nykterhetskontroller, och då blir det färre nykterhetskontroller. Det verkar vara ett genomgående tema att så fort regeringen i ord ska satsa på någonting blir det mindre – färre poliser och mindre resurser.

Fru talman! Jag skulle vilja att ministern svarar uppriktigt på frågorna: Har han en annan uppfattning när det gäller just nykterhetskontroller och

hastighetsövervakning än att det finns ett egenvärde i att ha många kontroller? Jag frågar med tanke på att det har blivit så många färre. Om det inte är ministerns uppfattning är frågan: Hur ska man då få fler kontroller? Det är dessa frågor jag har ställt till ministern, fru talman.

Anf. 71 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Ja, det är klart att jag vill se fler kontroller. Men vad jag pekar på i mitt svar är också att det inte bara handlar om antalet. Det handlar förstås om vad man gör, hur man gör det och på vilka tider man gör det. Annars blir det bara denna enkla pinnjakt. Men det är klart att jag vill se fler kontroller.

Jag kan samtidigt konstatera att antalet trafikbrott som polisen utreder alltså ökade med 7 ½ procent förra året, och detta efter att ha minskat. Generellt sett har antalet utredningar som polisen gör minskat ända sedan 2009. Men 2017 ökade det alltså igen. Något rätt gör ju polisen i varje fall, när man som sagt utreder allt fler trafikbrott, också i detta avseende.

Vi konstaterar att antalet omkomna i trafiken var 254 förra året, vilket var all time low. Edward Riedl hade en formulering i sitt första inlägg som gick ut på att regeringen inte ens brydde sig om nollvisionen eller att vi vidtog åtgärder som inte skulle leda till att nollvisionen uppnåddes. Det var så jag tolkade honom. Resultatet är i alla fall att det blev färre omkomna i trafiken under förra året. Det beror på en lång rad åtgärder som har vidtagits under en lång period.

Förenkla inte saker och ting så där bara rakt upp och ned! Det här handlar om en sammansatt situation där vi satsar på väldigt olika åtgärder för att komma till rätta med det hela.

Samma sak gäller när vi diskuterar antalet poliser. Varenda gång man talar med Moderaterna om kriminalpolitik hamnar man antingen i antalet poliser eller i hur långa straffen är. Det är det enda ni egentligen bryr er om. Men bekymret är återigen att er regering utbildade alldeles för få poliser: 600–700 poliser per år. Edward Riedl kan väl ändå gå med på att det är alldeles för lite. Kan vi inte få höra ett erkännande av att det är alldeles för lite att utbilda 600–700 poliser per år när 400–500 poliser går i pension varje år? Man förstår att med den tillväxten i utbildningsdimensioneringen kommer man inte att få se poliskåren växa. Det är därför vi har fördubblat polisutbildningstakten, och vi utbildar nu dubbelt så många poliser som Moderaterna gjorde under sin tid. Det kommer efter hand som de kommer ut från sin utbildning att innebära att antalet poliser kommer att öka.

Sedan ska vi jobba med arbetsvillkoren. Vi har ett nytt löneavtal på plats. Vi ska återrekrytera poliser som har lämnat yrket och så vidare. Men för allt detta krävs återigen pengar, pengar och pengar. Då kan man inte i det ena andetaget gå till val på skattesänkningar i hundramiljardersklassen och i nästa andetag säga att man samtidigt tänker prioritera polisen. Det går inte. Om man gör så, fru talman, får man precis det resultat som man fick 2014, det vill säga ett jättestort underskott.

Edward Riedl försökte göra en poäng av detta och låtsas som att det inte skulle ha inneburit några bekymmer för oss att reda upp. Men vi socialdemokrater tycker faktiskt att det är ett problem när staten går med 60 miljarder kronor i underskott. Vi har nämligen varit med och stådat upp efter borgerliga regeringar två gånger tidigare när ni har fördubblat stats-

skulden, som ni gjorde på 90-talet, och nu senast med 60 miljarder i underskott. Vi tycker att det är ett problem, och vi vet att det inte är långsiktigt hållbart att driva samhällsekonomin och statsbudgeten med underskott i år efter år.

När vi tillträder i en sådan situation gäller det därför för oss att försöka städa upp. Och nu har vi överskott i statsfinanserna och, skulle jag säga, en ännu starkare statsfinansiell situation än den som vi har haft tidigare. Det där måste man ta tag i, och nu går vi som sagt också ut med stora pengar till just polisorganisationen.

Anf. 72 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Vi hamnar återigen i detta: När man kritiserar den här regeringen är det den förra regeringens fel, och det var fel med de skattesänkningar som gjordes. Låt mig återupprepa detta även i denna debatt: Med de skattesänkningar som Alliansen genomförde fick vanligt, hårt arbetande folk mer kvar i plånboken, och det blev långt många fler som fick jobb. Det ledde till att vi fick ökade skatteintäkter och Europas mest väl-skötta ekonomi under finanskrisen.

Det var också den möjlighet som gavs till Sverige att satsa på att få fler poliser. Under alliansregeringen blev det fler poliser varje år. Ministern skulle kunna säga, fru talman, att det var på det sättet. Min kritik gäller omvänt att sedan denna regering tillträdde har man talat om hur mycket man ska satsa på polisen, men varje år blir det allt färre poliser.

Jag har aldrig sagt någonting annat, fru talman, och jag säger det till ministern när han vill att jag ska erkänna att ni nu utbildar fler poliser: Ja, ni utbildar fler poliser. Jag läser samma statistik när det gäller det som när jag läser den tidigare statistiken över att det blir färre poliser. Problemet, fru talman, som ministern inte tycks se, är att poliser slutar som aldrig förr till följd av missnöje med ledningen och låga löner. Det gör att det blir färre poliser trots att ni utbildar fler poliser. Då blir det färre trafikpoliser i slutändan, vilket den här debatten egentligen borde handla om – färre trafikpoliser som kan göra nykterhetskontroller och hastighetsövervakning. Det är inte ett bra sätt att säkra nollvisionens mål.

Min kritik är, som den var tidigare, att det första den här regeringen gjorde när man tog över regeringsmakten var att montera ned de alkobommar som alliansregeringen hade satt upp i två av Sveriges hamnar och skeppa dem till Finland. Det var det första man gjorde.

Det andra var att skära ned i vägunderhållet. Ingen av de åtgärderna bygger på något sätt trafiksäkerhet. Läger man därtill att det är färre poliser, vilket i slutändan har lett till att det är färre trafikpoliser, får man också en minskad övervakning.

Min fråga till ministern är då: Hur ska ni vända den utvecklingen?

Anf. 73 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! När det gäller nykterhetskontrollerna har vi precis gett Trafikverket i uppdrag att införa anläggningar för nykterhetskontroll i en del hamnar, dessutom med mobila lösningar så att man ska kunna använda en anläggning på ett ställe vid ett tillfälle och på ett annat ställe vid ett annat tillfälle. Där har vi alltså också en utveckling på gång.

Fru talman! När vi tillträdde hade vi 60 miljarder i underskott. Edward Riedl vet vad ett underskott är. Det innebär att inkomsterna inte går ihop

med utgifterna och att man varje år får låna, ibland av utländska bankirer, för att klara av vår välfärd här i Sverige. När vi mötte ett sådant underskott, som Anders Borg lämnade över till oss, var vår första tanke som socialdemokrater att vi måste ordna upp det, för man kan inte ha det så. Man kan inte fortsätta sänka skatten eller göra stora satsningar utan att ha pengar i kassan.

Under första delen av vår mandatperiod jobbade med vi med att skapa det överskott som vi nu har så att vi kan satsa pengar på sjukvården, skolan, barnomsorgen, fritidsverksamhet och allt sådant som måste göras i välfärden – men vi satsar också på polisen.

Det är därför som resurserna till polisen nu under 2018 växer med 2 miljarder kronor. Ingen regering, oavsett färg, har lyft ekonomin för polisen lika mycket som den här regeringen gör från och med i år. De får mer pengar än vad de åskade, och därmed finns det också pengar att göra mycket annat: att anställa de poliser som kommer ut från utbildningarna men också att förbättra arbetsvillkoren på ett sådant sätt att man kan återrekrytera en del poliser och se till att fler poliser stannar i yrket. Grunden för det är bland annat det nya löneavtal som Polismyndigheten och Polisförbundet tecknade för bara 14 dagar sedan. Det är arbetsmarknadens bästa avtal när man ser det sammanvägt över de olika sektorerna.

Det är så man lyfter polisen.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2017/18:263 om fler poliser i Strömsunds kommun

Anf. 74 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Saila Quicklund har frågat mig hur jag avser att agera för att säkerställa en högre polisenärvaro i landets mer glesbefolkade delar, för att minska otryggheten bland jämtlänningar samt för att öka antalet upplärade våldsbrott.

De senaste åren har inneburit stora utmaningar för Polismyndigheten. Dessa har hanterats med den polisiära bemanningsnivå som den tidigare regeringen lämnade efter sig. Att det polisiära arbetet stärks och att fler poliser kan bekämpa brottsligheten och öka tryggheten i hela landet är prioriterade frågor för regeringen.

Regeringen har därför nyligen aviserat mycket stora resursförstärkningar till Polismyndigheten och fördubblat antalet antagna till polisutbildningen. Detta är nödvändigt för att utöka den polisiära närvaron och förbättra förmågan inom utredningsverksamheten. Till 2024 ska antalet polisanställda öka med 10 000. Det är en ökning som ska komma hela landet till del.

Det är dock inte enbart Polismyndighetens ansvar att öka tryggheten och minska risken för brott, utan ansvaret delas av flera. Regeringens brottsförebyggande program riktar sig till en bred målgrupp, vilket är en förutsättning för ett framgångsrikt brottsförebyggande arbete på lokal nivå.

Regeringen arbetar också kontinuerligt med att säkerställa att de brottsbekämpande myndigheterna har effektiva verktyg i den brottsutredande

verksamheten. Regeringen har därutöver lämnat ett uppdrag till Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten om förstärkt samverkan i det brottsutredande arbetet, vilket samtliga sju polisregioner redan har sett flera positiva effekter av. Enligt Polismyndighetens verksamhetsstatistik har antalet ärenden redovisade till åklagare ökat med 5,4 procent i Region nord under 2017 jämfört med föregående år.

För en god brottsbekämpning i landet krävs resurser på såväl nationell som regional och lokal nivå. Enligt uppgifter från Polismyndigheten fanns i december 2017 56 procent av Region nords resurser på lokalpolisområdesnivå, vilket är en klar förbättring sedan januari 2015.

I vilken utsträckning dagens fördelning är tillräcklig i förhållande till arbetsuppgifterna är en fråga för Polismyndigheten att bedöma. Men det är förstås en självklarhet att polisen ska finnas i hela landet. Det ekonomiska tillskottet som aviserats och andra åtgärder som regeringen har vidtagit ger förutsättningar för det.

Anf. 75 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Grunden till min interpellation är ett omfattande problem med underbemanning av poliser i Jämtlands län. Det här framhålls och bekräftas av en polischef, Jimmy Evans, i Strömsunds kommun. Samma polis beskriver också att Strömsunds kommun har sex poliser i yttre tjänst. Då ska vi komma ihåg att det här är en kommun som är precis lika stor som Skåne till ytan. Det är alltså sex poliser på det stora området. Då förstår man också utmaningarna och otrygghetsaspekten i Jämtlands län och i den här kommunen.

Det relevanta behovet är 8–15 poliser, och detta framhålls i direktiven till polisorganisationen. Det är alltså en stor lucka mellan det befintliga antalet poliser och det antal som det borde vara.

Det finns en mycket stor oro för otillräckliga resurser i länet generellt. Oron i Strömsunds kommun är bara *ett* exempel på den frustration som finns i Jämtlands län.

Självklart finns det också delar som har utvecklats i rätt riktning. Det tillstår poliserna, och vi kan se det i vissa områden också. Men den otillräckliga bemanningen är den mycket allvarliga frågan i det här sammanhanget.

Det här är inget nytt fenomen. Jag hade den här debatten med ministerns föregångare Anders Ygeman för ett år sedan. Han uttryckte då att Statskontoret hade flera initiativ som skulle stärka polisens kontakt med medborgarna samt att det lokala polisarbetet skulle prioriteras. Av det ser vi inga större effekter i dag. Därav min interpellation och fråga till ministern.

Jag är medveten om de stora utmaningar som vi verkligen har i storstäderna Göteborg, Stockholm och Malmö. Men *hela* Sverige måste leva, och det finns förväntningar på det bland de skattebetalare som vi har i vårt län.

Fru talman! Ministern svarar att regeringen satsar ett visst antal miljarder och då i en satsning till 2024. Jämtar och härjedalingar blir inte speciellt lugnade av det förhållandevis korta icke-svaret. Frågan var inte ställd ur ett riksperspektiv utan ur ett länsperspektiv och handlade inte om hur det ska se ut 2024, dit det är sju år, utan handlade om hur det är i dag.

Ministern säger i sitt svar att man har fördubblat antalet antagna på polisutbildningen. Fakta är att 900 poliser slutade 2017 och att 500 platser står tomma på polisutbildningen i dag.

Moderaterna föreslår 3 000 kronor mer i månaden till poliserna, 10 000 fler anställda inom polisen till 2025, bättre utrustning och hårdare straff för bostadsinbrott, vapenbrott, sexualbrott och attacker mot blåljuspersonal. Dessutom vill vi öka möjligheterna för kameraövervakning på brottsutsatta platser och strategiskt viktiga platser utan tillståndsplikt. Moderaterna lägger också 3,4 miljarder mer än regeringen under perioden 2018–2020 på att öka tryggheten i landet.

Min fråga till ministern är: Vilka åtgärder avser ministern att vidta för att lösa den mycket allvarliga situationen när otryggheten är större än någonsin i landet och i vårt län? Inte minst på landsbygden, om vi tar det perspektivet, är otryggheten stor.

Anf. 76 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det finns inga genvägar i det här. Om man vill öka antalet poliser är det ett antal åtgärder som man måste vidta. Man måste förbättra polisernas arbetsvillkor. Saila Quicklund nämnde löneavtal och lönefrågan.

Polismyndigheten och Polisförbundet tecknade för bara 14 dagar sedan ett avtal som ger poliser väsentligt större löneökningar än övriga grupper. Man ligger alltså väsentligt över det så kallade märket, som annars är det som lönerna sätts utifrån. Dessutom görs särskilda insatser för poliser i yttre tjänst. Det är också framtungt, det vill säga att de stora pengarna faktiskt går ut redan under det här året.

Det är möjligt att teckna ett sådant avtal eftersom regeringen har gått in med så mycket pengar till Polismyndigheten. Satsningen, från 2017 till 2018, är den största på 20 år. Den är på 2 miljarder i år, 2,3 miljarder året därpå och 2,8 miljarder 2020. Ingen regering, oavsett partifärg, har ökat polisens resurser på det sätt som vi gör just nu.

Att förbättra arbetsvillkoren är också avgörande för att kunna återrekrytera poliser som har lämnat yrket. Saila Quicklund nämner siffran 900. Det är den sammanlagda siffran för dem som har sagt upp sig och dem som går i pension. Ungefär hälften av dem, mellan 400 och 500, har gått i pension. Men ytterligare 400–500 har sagt upp sig. En del av de som har lämnat har gått till Säpo. De byter så att säga myndighet. Men det spelar ingen roll. Det viktiga är att man måste kunna erbjuda goda arbetsvillkor om man ska återrekrytera poliser som har lämnat yrket. De förutsättningarna finns nu, genom att vi har sett till att sätta av så mycket pengar.

Man måste också utbilda fler. Nu utbildas dubbelt så många poliser som för bara några år sedan. När vi tog över regeringsmakten var utbildningstakten 600–700 poliser per år. Det är alldeles för lågt. Om man betänker att 400–500 poliser per år går i pension är en utbildningstakt på 600 poliser alldeles för låg.

Vi har fördubblat det nu. År 2017 var kullen nya polisstudenter på 1 300, och de kommer att gå ut 2019. Saila Quicklund talar om att det är långt till 2024. Det håller jag med om. Men det är ändå inte särskilt långt till 2019. Och det är då den stora kullen, som påbörjade utbildningen för 2017, kommer att gå ut.

Vi kommer också att behöva bygga ut utbildningstakten. Det är därför vi ska starta en ny utbildning i Malmö från våren 2019. Vi startar också en ny utbildning i Västsverige. Jag tror att vi måste upp från 1 300 till ungefär 2 000 per år för att vi ska nå upp till målsättningen för 2024, det vill säga 10 000 polisanställda, totalt sett. Av dem kommer kanske 6 000–7 000 att vara poliser.

När expansionen sker måste den komma hela Sverige till del, såväl storstäderna som landsbygden. Jag är övertygad om att Polismyndigheten kommer att göra en rättvis fördelning i det avseendet. Men det är Polismyndigheten som gör de bedömningarna. Det är inget som regeringen styr över.

När det gäller Region nord, som Jämtland är en del av, har antalet poliser inte minskat där, totalt sett. Både antalet poliser och antalet civilanställda i polisorganisationen har tvärtom ökat där under 2017. Region nord har också den högsta personuppläringsandelen i hela Sverige samt gör allt fler utredningar, vilket är väldigt positivt.

Anf. 77 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Låt mig referera till några faktiska förhållanden och exempel på hur polisorganisationen har fungerat i länet efter att man flyttade länskommunikationscentralen, LKC, från Östersund till Umeå. En rad incidenter, en hel del mycket allvarliga sådana, har inträffat. Till exempel har poliser dirigerats till fel län, fel adresser och fel stad.

På grund av geografisk okunskap vid RLC i Umeå har patruller i Östersund skickats till Örnsköldsvik – det är 30 mil mellan de orterna. De har också skickats en patrull till en adress i Krokom som inte finns. Det är alltså akuta uttryckningar vi talar om.

En misstänkt olovlig körning ropades ut, och patrullen hänvisades till järnvägsövergången i Östersund, men det var järnvägsövergången i Brunflo det gällde. Det är ungefär 15 km dit.

En 13-årig flicka blev beskjuten. Det är ett solklart prio 1-ärende. Vid larm till polisen fick anmälaren svaret att det inte fanns några poliser att skicka till platsen. Det är fruktansvärda scenarier.

Under sommarperioden i fjol fanns det *en* polispatrull på ett område av 45 mil. En polispatrull på 45 mil är helt oacceptabelt.

I Strömsunds kommun är polisen under stora delar av året beroende av att en patrull åker från Östersund till Strömsund. Då ska vi veta att Gäddede ligger ungefär 25 mil från Östersund.

Inom länet pratar man mycket om behovet av framkörningstider. Det behövs alltså en sorts beräkningsmodell som tar hänsyn till avstånden i glesbygden. Jag skulle vilja att ministern kommenterar vad han tycker om det.

En likvärdig service i hela landet är helt relevant i sammanhanget. Även landsbygden behöver resurser.

Jag har tidigare lyft upp betydelsen av väl fungerande polisflyg. Pensionsavgångar väntar, och planerade utbildningar av piloter har ställts in tidigare. Det tar tre år att utbilda en pilot.

Polishelikoptern kunde inte åka till den tragiska bussolyckan i Sveg, som ministern säkert kommer ihåg. Det tar 30 minuter med helikopter till Sveg, och det var en väldigt allvarlig olycka. Man fick i stället koppla in Stockholm, varifrån det tog en och en halv timme. Det handlar om att man

inte har full bemanning vid polishelikoptern i regionen. Man har en helikopter för 60 miljoner, men man har en underbemanning som innebär att man inte kan rikta insatserna på ett optimalt sätt. Polisflyget är oerhört viktigt för att kunna agera snabbt med tanke på de stora avstånden.

Mycket av diskussionen här handlar om rikspolitiken och rikspolisorganisationen. Förstår justitie- och inrikesministern landsbygdens förutsättningar? Är det som jag beskriver nu känt för ministern? Hur känner ministern för det som jag har tagit upp, till exempel att man har *en* polispatrull på 45 mil, att man vid beskjutningar uppger att man inte kan komma på grund av att man inte har patruller, felkörningar på grund av geografiska okunskaper och så vidare? Ministern får gärna svara på det.

Anf. 78 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag besöker regelbundet polisorganisationer över hela landet, både i storstad och i glesbygd. Senast var jag i Sollefteå och Kramfors. Dessförinnan, i våras, besökte jag faktiskt polisen i Östersund. Då fick jag en ganska bra bild av hur de jobbar med sin utredningsverksamhet.

Som jag nämnde har just Region nord den högsta personupplklaringsandelen i hela Sverige, vilket jag tycker är bra. Man har också lyckats vända trenden när det gäller att göra fler utredningar 2017. Det är första gången sedan 2009 som det börjar vända uppåt igen. Polisen levererar fler utredningar. Där ligger Region nord riktigt bra till. Man utredde fler våldsbrott, fler skadegörelsebrott, fler narkotikabrott och fler trafikbrott än under 2016. Där har man sett en uppgång.

Det är klart att förutsättningarna är helt olika i olika delar av landet. Men oavsett var man bor i Sverige måste man ha tillgång till bra polisverksamhet. Det kan inte misskötas på ett sådant sätt att det till exempel utbildas alldeles för få poliser, så att det efter ett par år upptäcks att utbildningsinsatsen har haft en för liten dimension.

Det var precis den situationen vi tillträdde till. Den gamla regeringen utbildade alltså 600–700 poliser per år, och 400–500 poliser går i pension. Var och en förstår att man inte kan ha den marginalen. Den är alldeles för liten.

Då måste utbildningstakten öka. Man måste förstås också satsa på att förbättra arbetsvillkoren, så att folk blir kvar. Och man måste kunna återrekrytera dem som har lämnat yrket. Allt det jobbar nu regeringen med.

Det finns dock en tidsaspekt här. Det tar två och ett halvt år att utbilda en polis. Det innebär att de som vi tog in kommer att gå ut 2019. Men då går som sagt 1 300 nya poliser ut.

Jag är övertygad om att de kommer att fördelas på ett sådant sätt att det blir fler poliser på landsbygden, i de mer glesbefolkade delarna av Sverige och i de områden där man ska täcka väldigt stora ytor.

Men då måste man vara beredd att verkligen göra den satsningen. Då kan man inte snåla. Då kan man inte i ena andetaget säga att man ska sänka skatten med 100 miljarder och i nästa andetag säga att vi måste satsa på polisen också. Den ekvationen går inte ihop. Man måste bestämma sig, fru talman, om man är beredd att satsa på sjukvård, skola, äldreomsorg, barnomsorg, allt annat i välfärden och polisen eller om det är annat som man i stället prioriterar.

Prioriterar man polisen blir det också fler poliser, men prioriterar man annat, ja, då riskerar man i stället att få färre poliser och en sämre utveckling.

Min fråga till Saila Quicklund, som känner till bakgrunden, blir då: Om det nu är så att Moderaterna vill ha fler poliser bland annat i Strömsund, varför utbildade ni då så få?

Anf. 79 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Ministern hänvisade till alliansregeringen. De flesta är nog mer intresserade av vad som sker här och nu och framöver. Jag har nyss beskrivit var Moderaterna står i den här frågan. Vi satsar 3,4 miljarder mer än regeringen på trygghetsfrågorna.

Ministern sa att det tar tid att utbilda. Faktum är att 500 platser står tomma, och det är oroväckande.

Innan vi avslutar den här debatten vill jag säga att jag hyllar de poliser som jobbar i vår region. Men vi måste lyssna när de säger att det är ett allvarligt problem med underbemanning.

Att man löser fler brott handlar ju mer om administrativa tjänster. Otrygghetsfaktorn kvarstår när vi inte har poliser att skicka ut vid allvarliga händelser.

Det är ett år sedan som man presenterade kommande lösningar från regeringen och polisorganisationen. Men vi har inte sett så mycket av de positiva effekterna i vårt län när det gäller trygghet.

Människor känner otrygghet. Det ser vi också på de opinionsmätningar som handlar om vad som ska rankas som den viktigaste frågan. Där är tryggheten oerhört central.

Hela Sverige ska leva, det är viktigt. Men så ser det inte ut i dag. Vi moderater har förslag som kan lösa de svåraste utmaningarna. Jag hoppas verkligen för landets skull att vi får möjlighet att iscensätta dem efter nästa val.

Jag kommer att följa upp de här frågorna. De är oerhört centrala. Det är viktigt att landsbygdsperspektivet alltid lyfts fram och inte bara riksfrågorna.

Vi får säkert anledning att debattera detta på nytt igen. Tack så mycket för debatten!

Anf. 80 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! För det första: Om Region nord kan man säga att antalet poliser och civilanställda inte har minskat under 2017 i förhållande till 2016. Tvärtom ökade de något.

För det andra: Man genomför nu fler polisutredningar än vad man gjorde tidigare. Det handlar inte bara om administrativa tjänster, utan det handlar helt enkelt om att poliser och civila gör ett bra jobb. De utreder fler brott än vad de gjorde tidigare. Det innebär fler färdiga utredningar till åklagaren. Det gäller våldsbrott, skadegörelse, narkotikabrott och trafikbrott. Det handlar om ett utmärkt polisarbete.

För det tredje: I Region nord har man den högsta personupplklaringsandelen i hela Sverige. Det är bra, men det måste naturligtvis bli bättre. Det är precis därför som vi gör de satsningar som vi nu gör: 2 miljarder i år, 2,3 miljarder under året därpå och 2,8 miljarder under 2020. Det är den största satsning som någon regering, oavsett partifärg, har gjort på 20 år.

Men det handlar också om ett vägval. Om man ska fortsätta med detta måste man förstå att man inte i ena andetaget kan säga att man nu gör de stora satsningarna och i nästa andetag säga att man har lovat bort stora skattesänkningar. Det går inte. Man måste välja. Annars riskerar man att hamna i precis samma läge, fru talman, som man gjorde 2014, det vill säga att man måste gå ut till utländska bankirer och låna pengar för att man hamnade i ett stort underskott.

Så är politiken ibland. Man måste prioritera det som man tycker är viktigast. Den här regeringen prioriterar välfärd, satsningar på brottsbekämpning och polis före annat. Det är därför som vi nu kan redovisa de stora resurstillskotten.

Tack vare detta går det ut 1 300 poliser 2019. Jag är säker på att ni i Strömsund och Jämtland också kommer att få ett tillskott.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2017/18:299 om polisens svåra arbets-situation

Anf. 81 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Ann-Charlotte Hammar Johnsson har frågat mig om vad jag avser att göra konkret för att förbättra polisens arbets-situation. Hon har också frågat mig på vilket sätt det i Polismyndighetens regleringsbrev för 2018 tas höjd för att organisationen ska kunna utföra sin verksamhet utifrån faktiska förhållanden.

Sverige ska vara ett tryggt land att leva i. Regeringen vill ha ett starkt rättsväsen och en tillgänglig polis. För att åstadkomma detta har regeringen tillfört resurser till Polismyndigheten och vidtagit åtgärder för att skapa bättre förutsättningar för både poliser och civilanställda att utföra sitt arbete effektivt och med god arbetsmiljö.

Regeringens målsättning är att öka antalet polisanställda med 10 000 till år 2024. För att kunna öka antalet polisanställda har regeringen därför föreslagit och aviserat ett tillskott till Polismyndigheten på ca 9,8 miljarder kronor under perioden 2017–2020.

Regeringen har även fördubblat antalet antagna till polisutbildningen i förhållande till den förra regeringen. År 2014 antogs 689 studenter till polisutbildningen, förra året antogs 1 398.

Polismyndigheten har också fått i uppdrag av regeringen att inleda en rekryteringskampanj och att undersöka förutsättningarna för att starta polisutbildning på två nya platser i landet. Regeringen beslutade därefter i december att Malmö universitet ska vara ett av de lärosäten som också ska bedriva polisutbildning.

Polismyndigheten har även fått i uppdrag att, tillsammans med de fackliga organisationerna, intensifiera arbetet med den organisatoriska, fysiska och sociala arbetsmiljön, liksom arbetsbelastningen och utsattheten för hot och våld. Dessutom ska Polismyndigheten ta fram en strategisk plan på kort och lång sikt för fler utvecklings- och karriärvägar inom myndigheten.

Genom 2018 års regleringsbrev skärper regeringen ytterligare kraven på Polismyndigheten att följa upp och realisera de intentioner som en enig

riksdag beslutat om genom ombildningen av polisen. Det brottsbekämpande och förebyggande arbetet ska utgå från lokala problembilder, arbetet i utsatta områden ska prioriteras, förmågan att utreda brott, och i synnerhet grova våldsbrott och sexualbrott, ska stärkas. Myndigheten ska också redovisa i vilken utsträckning det finns likvärdiga möjligheter att få akut hjälp från polisen över hela landet.

Sammanfattningsvis kan jag försäkra Ann-Charlotte Hammar Johnson om att regeringen arbetar intensivt med att skapa de förutsättningar som saknats för att organisationen ska kunna utföra sin verksamhet utifrån faktiska förhållanden.

Anf. 82 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Tack, justitieministern, för svaret!

Jag har följt den här debatten under dagen, och nu hade jag tänkt att börja med att tala om ekonomi.

När man lyssnar på Socialdemokraterna är det som det går en lång tråd genom verkligheten där allting är konstant. När man pratar om olika insatser för att göra olika saker i vårt samhälle bör man lämpligen stimulera en ekonomi som är på nedgång samtidigt som man sparar i goda tider.

Mig veterligen var det under alliansregeringen en finanskris då man gick in en lågkonjunktur, och då stimulerade man. De pengar som investerades kunde satsas på poliser eller på att sänka skatten. I slutändan ledde det till att människor arbetade mer och att man fick igång hjulen. Då fick man också in mer pengar. Då kan vi inkludera RUT-avdrag och andra åtgärder som vidtogs under den här tiden.

Ministern har tidigare varit inne på antalet poliser. Det sas också i svaret: ”År 2014 antogs 689 studenter till polisutbildningen, förra året antogs 1 398.” Det är ju inget konstigt att siffrorna ser så ut.

Vi kan också backa bandet och tala om 90-talet då man hade broms och stopp på polisen. Kanske skulle man redan då eller tidigare ha stimulerat. Vi kan också tala om det ökande antalet år 2008, som alliansregeringen stod bakom. På våren var det 1 500 som gick på Polishögskolan i Solna. Samma höst var det 1 700 studenter, och våren 2009 var det 1 600.

Man lyckades alltså vidta en massa åtgärder här i landet fast det var en tid då omvärlden hade väldiga problem, och Sverige klarade sig väl.

När vi har talat klart om dessa siffror känner jag att de blir tjatiga. Jag vet inte om de leder till så mycket när vi ska prata om själva poliserna och svenska folket, som säkert funderar på vad som ska hända mellan här och där.

Det tar lite tid att utbilda personer – de kommer inte i tjänst på en gång. Det finns ett glapp i fråga om personer nu. Om man pratar med polisen säger de andra tal än vad som föreslås från politiken, och dessa tal är betydligt högre än de historiska satsningar som det nu talas om.

Rapportering sker kring brott och hur tufft det är för organisationer här och nu. Det är här och nu som man måste komma till rätta med situationen så att brotten klaras upp. I såväl dagens Helsingborgs Dagblad som Sydsvenskan kan man läsa att oron för brottsligheten ökar, att fler privatpersoner utsätts för brott och att förtroendet för polisen har minskat till 55 procent från 64 procent för två år sedan.

I utsatta områden hör vi att människor inte vågar vittna, att det är tufft för polisen att arbeta i dessa områden och att det också är tufft att splittra

sitt arbete mellan att bryta upp för att förstärka ute kontra att klara upp brott och se till att människor blir dömda. Man går alltså från olika delar och ska utreda brott samtidigt som man behövs där ute. Man får påbörja arbete som inte kan avslutas utan läggs på hög, och då får man börja om igen.

I sitt svar tar statsrådet upp att man ska arbeta med att intensifiera arbetet med den organisatoriska, fysiska och sociala arbetsmiljön. Det finns en massa punkter här som berättar om vad polisen ska göra. Jag tänkte, när jag återkommer i mitt andra inlägg, tala om en del som påverkar polisen just nu, och det är offentlig upphandling.

Anf. 83 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Vår ambition är att vi ska bygga ut polisorganisationen. Vi ska få 10 000 fler anställda inom polisen fram till 2024. Jag skulle tro att av dessa 10 000 talar vi om kanske 6 000–7 000 poliser och 3 000–4 000 civilanställda. Så är i alla fall fördelningen som den ser ut just nu: en tredjedel på de civila och två tredjedelar på poliserna. Det är Polismyndigheten som ska avgöra vilken kompetens som bäst behövs, men jag tror att vi lär landa där någonstans.

För att underbygga detta genomför vi nu det största resurstillskottet till polisen på 20 år. Ingen regering, oavsett partifärg – borgerlig eller socialdemokratisk – har gått in med lika mycket pengar till polisen som vi gör nu: 2 miljarder i år, 2,3 miljarder nästa år och 2,8 miljarder året därpå. De 2 miljarder som vi går in med i år är faktiskt mer än vad polisen äskade för 2018.

På detta sätt, med dessa pengar, kan vi behålla fler poliser genom att vi kan förbättra arbetsvillkoren. Det har precis kommit på plats ett löneavtal som är arbetsmarknadens bästa och där man ligger väsentligt över det så kallade märket för övriga grupper när det gäller löneutveckling.

Man kan också göra särskilda satsningar på poliser i utsatta områden och på poliser i yttre tjänst. Detta är framtungt, det vill säga de stora pengarna kommer redan i år. Det är nödvändigt att ha ett bra löneavtal på plats. Parterna har gjort upp om det tillsammans, så som jag tycker att man ska göra i den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Vi behöver göra återrekryteringsinsatser. De som har lämnat yrket bör komma tillbaka till polisen, och då bör man kunna erbjuda bra arbetsvillkor. Vi bör också – och det gör vi – bygga ut polisutbildningstakten kraftigt. Vi utbildar nu dubbelt så många poliser som Moderaterna gjorde på sin tid.

Ann-Charlotte Hammar Johnsson gjorde en referens till tidigare diskussioner om ekonomin, och så tog hon upp varför det stod så illa till 2014. Vi fick tillträda till ett stort underskott som hon sa berodde på finanskrisen. Men den var 2008, inte 2014. Under alla åren efter 2008 ser vi ett strukturellt växande underskott i svensk ekonomi, och det härrör från de mycket stora skattesänkningar som man gick fram med: 140 miljarder kronor sänktes skatten med.

Polisen fick 5 miljarder, men skattesänkningarna var på 140 miljarder. Det är förklaringen. De stora underskott som Anders Borg lämnade efter sig är möjligen en förklaring till den låga utbildningstakten under er sista mandatperiod, Ann-Charlotte Hammar Johnsson, från 2010–2011 och framåt. 600–700 poliser gick ni ut med per år under de sista åren. Det är

en alldeles för låg utbildningstakt om man på lång sikt ska klara att behålla den poliskår vi hade, men det är ännu sämre om man avser att se till att poliskåren växer. Då måste man upp betydligt högre.

Nu har vi som sagt 1 300 poliser som påbörjade sin polisutbildning 2017, och de kommer att gå ut redan 2019. Ni prioriterade skattesänkningar, helt enkelt, och vi prioriterar poliser. Så enkelt är förhållandet just nu.

Omorganisationen av polisen är genomförd. Vi har fler straffrättsliga verktyg på plats än någonsin tidigare. Vi har mer kamerabevakning än någonsin tidigare. Vi har bättre förutsättningar nu att kunna bekämpa den organiserade kriminaliteten än vi hade tidigare.

Anf. 84 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Fru talman! Jag tänker inte uppehålla mig vid ekonomin så mycket, men jag ska ändå säga att det var den djupaste finanskrisen sedan 30-talet. De som vill kan läsa de ekonomiska sidorna historiskt.

Vi får väl ändå säga att vi trots samhällsutvecklingen går framåt och att det händer fler saker. Om vi hade stannat upp och gått bakåt hade det varit riktigt illa, speciellt som vi har en av de starkaste högkonjunkturerna på länge nu, där ni bränner pengar fast det tickar på, Morgan Johansson. Då finns det inga till nästa lågkonjunktur. Nu fick jag detta sagt ändå.

Polisen har gjort inköp av service på sina bilar. De har gjort det på ett sådant sätt att de har 4 verkstäder för ett bilmärke och 26–27 för det andra bilmärket. Till sin hjälp har de haft ekonomiavdelningen, som har hållit i det hela. De har också använt en expert som är servicekunnig på bilar, vilket är alldeles ypperligt, för det bör man ha.

Det enda man glömde var organisationen, för det man inte har gjort är att ta reda på hur polisen arbetar, när de behöver sin service och hur de ska få hela organisationen riggad för att fungera, speciellt med alla problem som finns och som vi har diskuterat i flera debatter.

Det som händer nu är att en polisbil kan behöva ta sig i väg ett antal mil för att bli servad. Det är kanske ett par poliser som får köra i väg, och så upptäcker de att de inte kan få den service som var tänkt därför att något har hänt. Det kan vara en reservdel som saknas eller något annat som ställer till det. Detta innebär att poliserna måste ta sig därifrån, och då kan de åka taxi om de är på ett ställe där de inte kan ta sig fram, kanske i Jämtland. Det kommer att kosta pengar. Annars får de kanske åka tåg eller buss, och detta kommer att ta såväl logistik som resurser och pengar i anspråk.

Tidigare har man kunnat lämna in sin bil dagen före själva arbetet, och då är det närhetsprincipen som gäller för att det ska fungera. Nu har man inte med närhetsprincipen. Man kan tänka sig ett scenario där civilanställda gör detta i stället, men då hamnar man i ett läge där en civilanställd inte kan köra en polisbil, för vad händer då? Om man till exempel kommer ut på E4:an och det händer en olycka får civilanställda inte stanna med bilen. De som står där kommer att titta och undra vad det är som händer när polisen passerar förbi utan att stanna på grund av att det inte är möjligt.

Likadant är det med brott. Man kan inte ha civilanställda som har vapen, och de kan inte stanna för brott. Polisresurser kommer därför att gå till att serva bilar. Man hade behövt mogna inköpsprocesser.

Det som är så viktigt i detta och som ligger på justitieministerns regeringsskamrat civilministern är att ha upphandlingar som är i ordning och att det finns en ordentlig styrning i myndigheternas regleringsbrev. Statsrådet

tog upp vad som ska finnas i dem. Då kan vi få ordning på dessa processer, och organisationerna kan bli så mogna att de gör rätt saker.

Medan allt det andra ska hända och vi pratar om pengar – för vi återkommer till pengar liksom till vilka regeringar som har gjort minst och mest och så vidare – tickar det ut pengar på annat håll därför att man har gjort fel inköp. Om man tittar på hela inköpet och budgeten ser man att 20 procent går till utgifter och bnp. Detta skulle man kunna få ned till 10 procent om det gjordes på rätt sätt. Där borde staten gå före kommuner och landsting. Då kan vi få mycket bra nytta för de pengar som finns.

Statsrådet får gärna kommentera detta. Jag förstår om han inte kan kommentera den enskilda upphandlingen, men det är jätteviktigt med styrning för detta i regleringsbrevet.

Anf. 85 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag styr över mycket, men jag styr inte över serviceavtalen för polisbilarna. Det gör jag faktiskt inte. Det är en fråga för myndigheten. Det är klart att jag kan inhämta information om denna upphandling. Vi är säkert överens om att man måste ha avtal på plats som fungerar i polisens vardag så att säga. Det ska inte heller kosta mer än det behöver, och det ska inte heller stjäla tid från poliserna. Men detta är en typisk myndighetsfråga och egentligen inte en regeringsfråga och inte heller en riksdagsfråga. Men jag inhämtar gärna information om just denna upphandling.

Fru talman! Annars handlar denna interpellation om ett större perspektiv, det vill säga polisernas arbetssituation totalt sett och hur vi ska klara brottsbekämpningen på ett bättre sätt.

Jag har redovisat åtgärder som denna regering har vidtagit. Det är det största resurstillskott som har skett på 20 år. Vi har vidtagit åtgärder för att behålla poliser och förbättra arbetsvillkor, och löneavtal är nu på plats. Vi har gjort återrekryteringsinsatser, och det är nu en kraftigt ökad utbildningstakt. Det utbildas nu dubbelt så många poliser som under Moderaternas tid. Detta tror jag är otroligt viktigt för att kunna nå det mål som vi har satt upp, det vill säga att det ska vara 10 000 fler anställda i polisorganisationen till 2024.

Detta räcker egentligen inte. Jag måste ändå be Ann-Charlotte Hammar Johansson att kommentera en sak som jag hörde i förra veckan. Jag lyssnade på partiledardebatten där Ulf Kristersson sa något i stil med att våldet är här för att stanna, att våldsbrottsligheten är här för att stanna. Jag studsade till när jag hörde det. I mina öron låter det som en oerhört uppgiven inställning.

Min inställning är precis tvärtom: Samhället kan knäcka den organiserade kriminaliteten, om vi gör rätt insatser.

Herr ålderspresident! Frågar man poliserna på fältet ger de mycket klara direktiv om vad som måste göras. De säger att de behöver bli fler. Sedan säger de att de behöver ha bättre verktyg. Det kan handla om straffrätten, det kan handla om kameraövervakning och allt annat som vi gör. Men de säger också en annan viktig sak: Tänk på att det inte handlar om bara oss. Det handlar också om att skolan måste fungera för ungdomarna, att fritidsverksamheten måste fungera och att socialtjänsten måste fungera. Om inte socialtjänsten fungerar riskerar i stället nyrekryteringen till dessa kriminella gäng att fortsätta. Då är faktiskt inte särskilt mycket vunnet.

Jag är övertygad om att om vi samlar oss kring en politik som innebär större satsningar på brottsbekämpning, på polisverksamhet och på allt det som vi nu talar om, i kombination med sociala insatser för att bryta nyrekrytering till de kriminella gängen, kommer vi att kunna rycka upp denna organiserade kriminalitet med rötterna. Då kommer Ulf KristerSSon att visa sig ha fullständigt fel. Våldet är inte alls här för att stanna. Tvärtom kan vi vända denna utveckling.

Anf. 86 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Herr ålderspresident! Jag tänkte hålla mig till dessa inköp. Justitieministern sa att han kommer att ta med sig det som sagts om vikten av att man gör bra inköp på rätt sätt för att verksamheterna ska fungera väl.

Polisen kommer under två års tid att sitta fast i den upphandling som har gjorts av service på bilar. Det gör att de måste köra ett visst antal mil extra. Polisen kommer att ha personal avsatt för detta i onödan när det hade kunnat fungera på ett annat sätt om den som gjorde upphandlingen hade gjort en inventering från början. Det gäller inte den som gör upphandlingen, som är proffs på det, utan den person som är ansvarig.

Det som brister inom staten, och även i kommuner och landsting, är att en process för hur man gör inköp saknas. Det är märkligt att detta fungerar i privat sektor. Man vet att man måste göra en marknadsanalys för att se hur verksamheten fungerar och vad den behöver innan man gör en upphandling. Här har man bara tittat på en del, och det är själva servicen av bilarna. Men man glömde hela organisationen och vad det medför att lägga tid, resurser, pengar och logistik på detta.

Det vore mycket bra om regeringen kunde titta på innehållet när det gäller vad som ska göras vid inköp och tala med civilministern om hur viktigt det är att regleringsbrev blir utformade på ett sådant sätt att detta byggs in, så att myndigheterna kan leverera i denna del. Man kan också titta på Norge och se hur de arbetar med dessa inköp. Då tror jag att det tickar på med mindre pengar och resurser i ett läge där det är mycket tufft i polisverksamheten, vilket vi har varit inne på. De försöker göra ett mycket bra jobb med tanke på vad som händer.

Jag kan inte nog understryka hur viktigt detta är. I stället för att lägga 20 procent av bnp kan vi lägga 10 procent av bnp för att komma rätt med inköpen. Det finns mycket pengar att hämta hem.

Anf. 87 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr ålderspresident! Om jag hade vetat att Ann-Charlotte Hammar Johnson hade tänkt koncentrera sig på bara upphandlingsfrågan hade jag sett till att inhämta information om denna del. Men interpellationen är mycket bredare än så. Den handlar om polisens arbetssituation som sådan – resursfrågan, antalet poliser, hur man bekämpar brott och hur man prioriterar. Det är därför som hon har fått ett sådant svar. Men det är klart att jag, som sagt, kan begära in information om denna enskilda upphandling. Men jag ska också säga att det inte är i regleringsbrev som vi styr över enskilda upphandlingar. Det är inte så det går till. Här handlar det bara om att se till att man har den kompetens som man behöver ha på plats. Det är klart att man ska ha den service som gör att man också kan fungera effektivt som myndighet. Det har vi nog inte någon annan uppfattning om. Men jag tittar gärna närmare på det.

De frågor som interpellanten ställer är: Vad avser ministern att göra konkret för att förbättra polisens arbetssituation? Det har jag svarat på. Vi avser att se till att bygga ut polisorganisationen. Det ska bli 10 000 fler anställda till 2024. För detta avsätter vi resurser. Vi ökar nu resurserna till polisen på ett sätt som ingen har gjort på 20 år, oavsett partifärg. Det handlar om att behålla poliser, förbättra arbetsvillkoren, göra återrekryteringsinsatser och att öka utbildningstakten.

Jag sa också att polisen inte är allt om vi ska bryta den negativa utvecklingen på en del håll, utan då måste vi också se till hela samhället så att man klarar av att göra till exempel sociala insatser för att bryta nyrekryteringen till kriminella gäng.

Om vi gör båda dessa delar – brottsbekämpning och sociala insatser – kommer vi faktiskt att kunna vända den utveckling som vi har sett i en del områden.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2017/18:322 om arbetet mot våldsbejakande extremism

Anf. 88 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr ålderspresident! Roger Haddad har ställt ett antal frågor till mig om arbetet vid det nationella centret mot våldsbejakande extremism.

Centret mot våldsbejakande extremism vid Brottsförebyggande rådet inrättades den 1 januari 2018. Centrets uppgifter framkommer av myndighetens instruktion. Där tydliggör regeringen att centret ska bidra till att utveckla, samordna och effektivisera det förebyggande arbetet, ge stöd till yrkesverksamma och verka för kunskapsbaserade åtgärder. Arbetet ska ske från i huvudsak kriminalpolitiska utgångspunkter.

En av huvuduppgifterna för centret kommer att vara att stödja yrkesverksamma i frågor om våldsbejakande extremism. Brå bygger nu upp en stöd- och rådgivningsfunktion som startar den 1 april. Brå har också i uppdrag att senast den 29 mars redovisa hur ett förstärkt stöd avseende individrelaterade åtgärder skulle kunna tillgodoses. I det ingår att redovisa vilket stöd centrets verksamhet kan bidra med.

Regeringen beslutade i december 2017 att Anna Lekvall ska vara chef för centret fram till dess att en ordinarie chef tillträder. Rekrytering av en ordinarie chef pågår. Jag räknar med att kunna presentera den nya chefen inom kort.

Genom inrättandet av centret stärker regeringen förutsättningarna för ett mer effektivt, samordnat och långsiktigt förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism.

Anf. 89 ROGER HADDAD (L):

Herr ålderspresident! Jag tackar statsrådet Morgan Johansson.

Liberalerna ställde denna interpellation om arbetet mot våldsbejakande extremism inte minst mot bakgrund av kritiken – den kraftfulla kritiken, skulle jag vilja säga, herr ålderspresident – mot hur regeringen och statsrådet Alice Bah Kuhnke har hanterat dessa frågor. Det handlar bland annat

om den nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism och att vi återkommande i debatterna fick antingen felaktig information om eller felaktiga exempel på hur denna viktiga funktion har verkat.

Det rör även konsekvenser av verksamheten och inte minst hur de nationella funktionerna har bidragit till att kommuner, socialtjänst och andra verksamheter har kunnat jobba för att förhindra radikaliserings – men även, om det finns så kallade återvändande terrorister från Islamiska staten, hur staten och kommunernas förvaltningar har hanterat den typen av problem. Det blir inte bättre, herr ålderspresident, av att Säkerhetspolisen i sina rapporter i somras informerade om att vi har minst 2 000 personer i Sverige som sympatiserar med våldsbejakande islamistisk extremism och att det utgör det största hotet mot vår demokrati.

Därför blev vi väldigt besvikna och överraskade i somras när regeringen plötsligt meddelade att funktionen och ansvaret för arbetet mot extremism och radikaliserings i Sverige kommer att läggas under Brottsförebyggande rådet – en myndighet som i sitt svar till regeringen meddelade att man inte ansåg sig vara bäst lämpad att hantera denna typ av uppgifter.

Vi i Liberalerna föreslog att man ska avsätta de 35 miljoner som finns budgeterade under Polismyndigheten – att man inrättar ett centrum och använder den infrastruktur polisen har. Även om Säkerhetspolisen har det yttersta ansvaret för att skydda vår demokrati bygger man nämligen mycket av sin verksamhet, sina analyser och sin operativa kapacitet på att polisens del fungerar. Därför tycker vi att det hade varit mer lämpligt, och inte minst effektivt, att lägga detta under Polismyndigheten.

Nu har funktionen officiellt, skulle jag vilja säga, inrättats under Brottsförebyggande rådet, herr ålderspresident. Jag har ställt tre frågor till regeringen, och jag tycker att jag har fått ett svar: vem som för tillfället är chef för detta viktiga centrum. Det namnet har jag fått i statsrådets svar; det går inte att söka upp det. Det finns inget på centrumets hemsida och inga kontaktuppgifter till personer, utan det finns ett samlingsnummer och en samlad e-postfunktion som kontakt. Jag vill betona det regeringen faktiskt medger här, nämligen att detta är en verksamhet under uppbyggnad.

Därför anser jag att jag inte har fått svar på frågan hur detta centrum, som nu faktiskt har ansvar från den 1 januari, till exempel ska kunna gå in operativt. Det var ju det som var kritiken mot den förra nationella samordnarens myndighetsstruktur: att kommuner, socialtjänst och lärare på skolor inte kände att de fick tillräckligt stöd lokalt i arbetet mot extremism. Därför blir dessa frågor viktiga, och jag hoppas få svar i kväll.

Anf. 90 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr ålderspresident! Det första man kan konstatera är väl att denna regering har vidtagit fler åtgärder mot terrorism än någon regering föredet.

Exempelvis terrorresorna, alltså resorna till Syrien och Irak, peakade ju 2013–2014. Trots det vidtog alliansregeringen inga som helst åtgärder för att kriminalisera detta. Det var i stället vi som fick göra det. När vi klev in på Rosenbad i oktober 2014 och frågade tjänstemännen om alliansregeringen gjort någonting för att kriminalisera terrorresor fick vi beskedet att det inte fanns ett enda papper skrivet. Det fanns inga uppdrag från den dåvarande politiska ledningen. Nu är det kriminaliserat, och vi har även

gjort det kriminellt att ta emot utbildning för terrorism. Vi har utvidgat kriminaliseringen av finansiering av terrorism och mycket annat.

Vi har förstärkt polisen och Säpo. I år går vi in med den största satsningen på polisen sedan 20 år tillbaka. Likaså har vi byggt ut Säpo, och både insatsförmågan och utrustningen har förbättrats under de här åren. Vi har även utökat kameraövervakningen; denna mandatperiod har inneburit ett genombrott för kameraövervakning på brottsutsatta platser. Vi har också skärpt straffen i en lång rad avseenden. Bland annat, nu sist, har vi skärpt straffen för grovt vapenbrott och hantering av explosiva varor.

Vi har ett bättre samarbete mellan Säkerhetspolisen och Migrationsverket, där man tittar i asylsökandeströmmen för att hitta eventuella riskindivider. Det är mycket bättre nu än vad det var för bara ett år sedan. Vi har också ett bättre informationsutbyte mellan Säpo, Must och FRA än vad vi hade tidigare.

Det finns dessutom en lång rad åtgärder på gång. Vi ska ha på plats ett deltagandebrott när det gäller terrorism. Vi ska ha hemlig dataavläsning, vilket är på väg. Vi ser över sekretessreglerna mellan socialtjänsten och polisen, ett uppdrag som ska redovisas i augusti, och Säpo ska få utökad tillgång till FRA:s signalspaning efter att en förundersökning har öppnats.

Det vi har gjort när det gäller centrumet mot våldsbejakande extremism är att vi permanentar verksamheten. Den borgerliga regeringen inrättade en tillfällig kommitté, en samordnare, men nu har vi en permanent verksamhet vid Brottsförebyggande rådet. Den riktar sig mot alla tre extremistmiljöer, såväl den islamistiska som den vänsterextrema och den högerextrema. Den gör det utifrån kriminalpolitiska utgångspunkter.

Brottsförebyggande rådet har lång erfarenhet av att utveckla och stödja brottsförebyggande arbete i kommunerna; det har varit en del av myndighetens uppdrag i minst tjugo år, skulle jag vilja säga. Jag var faktiskt med om att bygga upp det lokala brottsförebyggande arbetet en gång för 20 år sedan, när jag var ordförande i just Brå. Polisen hade kunnat vara ett alternativ, men faktum är att inte heller polisen var särskilt positiv till detta i sitt remissvar. När vi hade att välja mellan polisen och Brottsförebyggande rådet valde vi alltså Brå därför att Brå under lång tid har jobbat med att just hjälpa och stödja kommuner i att bygga upp brottsförebyggande verksamhet. Det var ett naturligt val.

I interpellationen frågar Haddad faktiskt inte vem som är chef, men det svaret fick han nu. Däremot frågar han i interpellationen varför det inte står i regleringsbrevet. Det är den fråga han ställer. Saken är att regleringsbrevet gäller från ett år till ett annat. När vi startar nya verksamheter reglerar vi dem och ger instruktioner i en särskild instruktion till den nya myndigheten eller det nya centrumet, och den har Roger Haddad här. Nästa gång han frågar var det styrs och regleras kan han bara googla på ”instruktion för våldsbejakande extremism centrum”, så får han upp de uppgifterna.

Centrumet ska, vilket framgår i instruktionen, ge ett behovsanpassat stöd till kommunerna. Det ska ske med vägledning av bland annat hur Länsstyrelsen i Östergötlands län gör när det gäller att hjälpa till att hantera hedersbrottsproblematiken i många kommuner.

Anf. 91 ROGER HADDAD (L):

Herr ålderspresident! Statsrådet svarar inte på mina frågor. Statsrådet berättar om åtgärder mot terrorism i utlandet. Jag har själv suttit i båda dessa förhandlingar med regeringen, och jag vet exakt vad vi har kommit överens om. Men det är inte det interpellationen handlar om över huvud taget.

Detta handlar om inhemsk extremism och hur vi ska motverka, förebygga och förhindra att personer blir extremister och radikaliserade – inte minst i de utsatta och särskilt utsatta områdena mitt bland oss i vårt samhälle – för att de inte ska kunna begå terroristbrott eller för den delen resa utomlands. Det handlar inte om att åka utomlands och begå terrorism, utan interpellationen handlar om funktionen vid Brottsförebyggande rådet.

Jag har ställt frågan vem som är chef, för det var inte uttalat. Vi kände inte till det. Det svaret har vi fått i dag.

Vi har också ställt en fråga, som jag tycker är relevant, om vilka krav regeringen har i sitt regleringsbrev – i sitt styrdokument – till Brottsförebyggande rådet under 2018. Vilka mål och ambitioner finns? Vilka specifika uppdrag har man gett som man tänker följa upp, i ljuset av den kritik som har riktats mot den förra nationella samordnaren, som låg under demokratiminister Alice Bah Kuhnke?

Det var Liberalerna som i mars förra året krävde att frågorna skulle tas därifrån och flyttas över till justitiedepartementet under justitieministern. Detta är mycket positivt – vi välkomnar denna förändring. Men vi kan inte ha en situation där det inte står någonting i regeringens främsta styrdokument för myndigheter.

Jag saknar fortfarande ett svar på denna fråga. Det enda jag kunde hitta var under den ekonomiska tabellen, nämligen att regeringen avsätter 35 miljoner kronor till detta ändamål. Men det stod ingenting om mål eller förväntningar och ingenting specifikt om att återrapportera, trots att detta har en central och viktig del i Sveriges säkerhetspolitiska arbete.

Den tredje frågan är också relevant, för stödet från den nationella samordnaren till socialtjänst, skola och den kommunala nivån har ju inte fungerat. När regeringens demokratiminister tidigare fick frågan om det har fungerat eller inte kunde hon inte svara på om de nationella insatserna hade fungerat. Hon kunde inte ens redogöra för vilka kommuner som hade hjälpt personer att hoppa av en radikaliserad miljö.

Det har också funnits kritik från socialtjänster som träffar familjer eller personer som befinner sig i en extremistisk miljö. För att kunna lämna denna miljö har dessa oftast behövt operativt stöd – inte bara allmänna råd från den nationella nivån.

Det var ju detta som var syftet med den överenskommelse som jag själv var med om att sluta med regeringen om att vi ska ha såväl en permanent funktion som en bättre operativ förmåga. Det står inte ett ord om det i detta interpellationssvar.

Jag tycker att vi kan diskutera vad som gjordes och inte gjordes före 2014. Det var vi som tillsatte den nationella samordnaren. Nyamko Sabuni och Birgitta Ohlsson tog under sin tid som statsråd beslut om att kartlägga både den våldsbejakande islamistiska miljön och de andra extremistmiljöerna.

Men denna fråga handlar om att vi nu under våren faktiskt inte har en fungerande nationell verksamhet – jag skulle vilja hävda detta utifrån svaret att verksamheten ska byggas upp under våren.

Anf. 92 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr ålderspresident! Det är klart att vi har en fungerande verksamhet. Vi har till och med en permanent verksamhet. Det är inte som på er tid, Roger Haddad, när den befann sig i tillfällig kommittéform. Vi har en permanent verksamhet från och med den 1 januari.

Verksamhetens kompetens byggs upp succesivt. Man har 35 miljoner kronor till sitt förfogande och rekryterar nu personal.

Roger Haddad säger att han inte får svar på sina frågor. Vem är chef för det nationella centrumet mot våldsbejakande extremism? Jag tror att det hade krävts ett minimum av googling för att leta upp att regeringen har utsett Anna Lekvall till chef så länge, fram till att vi utser en permanent chef. Nu får Roger Haddad i alla fall svar på den frågan.

Han frågar också hur detta återspeglas i årets regleringsbrev. Återigen: När man ger ett uppdrag till en ny verksamhet gör man det i instruktionen till Brottsförebyggande rådet. Denna instruktion har jag här. När det gäller vad centrumet ska ägna sig åt säger den följande:

1. Det ska främja utvecklingen av förebyggande arbete på nationell, regional och lokal nivå.
2. Det ska verka för en högre grad av samordning och effektivitet i det förebyggande arbetet.
3. Det ska ge behovsanpassat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar frågor om förebyggande av våldsbejakande extremism.
4. Det ska samla och sprida kunskap om förebyggande av våldsbejakande extremism, baserat på forskning och beprövad erfarenhet, samt verka för en kunskapsbaserad praktik.

Allt detta ska centrumet göra utifrån i huvudsak kriminalpolitiska utgångspunkter, som vi också säger. När vi utvärderar vad centrumet gör kommer vi att göra det utifrån de uppgifter som det har fått.

Då kommer vi in på den tredje frågan – ska det nya centrumet kunna gå in operativt i ärenden där socialtjänsten i en kommun eller personalen i en skola misstänker en radikaliserad person?

Som jag sa i min inledning kommer detta centrum att kunna ge råd och stöd i dessa situationer, för övrigt precis som Länsstyrelsen i Östergötland gör när det gäller hedersproblematik. Vi vet att det där under många år har bedrivits en väldigt bra verksamhet, där kommunerna har kunnat få råd och stöd när de har hamnat i dessa diskussioner och situationer.

Innebär det att någon kan ta över själva myndighetsutövningen? Om jag tolkar Roger Haddads fråga rätt är han närapå inne på det, och mitt svar på den frågan är nej. Det är socialtjänsten som utövar denna myndighetsroll. Om man skulle gå ifrån detta – om någon annan skulle ta över myndighetsutövandet – skulle vi hamna i väldigt svåra situationer. Detta handlar trots allt om förvaltningsbeslut som ska kunna överklagas, och då måste man veta vem som är ansvarig i det enskilda fallet.

Dit kan vi inte gå – det kan inte vara så att någon annan än socialtjänsten tar över myndighetsutövandet. Men svaret på Roger Haddads fråga om huruvida man kommer att kunna hjälpa till i dessa situationer är ja. Det är faktiskt precis detta som den tredje punkten i instruktionen handlar om.

Som sagt: Jämför gärna hur vi jobbar med hedersbrott, vilket vi också har gjort under lång tid.

Anf. 93 ROGER HADDAD (L):

Herr ålderspresident! Jag konstaterar att regeringen inte vill kommentera frågan om regleringsbrev ytterligare. Jag har läst instruktionen till detta centrum och till brottsförebyggande myndigheter.

Min fråga handlar om regleringsbrevet. Det är där en regering brukar tala om för en specifik myndighet att man vill att myndigheten under detta år särskilt prioriterar en viss typ av frågor och att man särskilt kommer att kräva återrapportering till regeringen ett antal gånger per år.

Det står inte en rad om detta i regleringsbrevet. Jag tycker att det är anmärkningsvärt, med tanke på att fokus under hela denna mandatperiod har legat på Sveriges beredskap när det gäller terrorism och Sveriges beredskap när det gäller arbetet mot radikaliserings och extremism.

Att denna funktion permanentas var ett krav som kom fram under förhandlingarna med regeringen. Det är därför det finns en permanent verksamhet.

Sedan kunde vi inte komma överens om var denna permanenta funktion skulle finnas. Vi har från Liberalerna föreslagit att den ska finnas under polisen just på grund av de problem som finns, inte minst när det gäller kapacitet och operativ förmåga. När vi börjar närma oss de känsliga sekretessfrågorna kommer inte Brottsförebyggande rådet att kunna ingripa och delta aktivt och operativt när det gäller socialtjänsten och skolan.

Som vi betonar i vår interpellation är det på lokal nivå som arbetet mot extremism måste bedrivas, och det är där som det har störst effekt.

Jag konstaterar att detta centrum fortfarande är i en uppbyggnadsfas. Jag konstaterar att den nationella samordnaren och hela kansliet är avvecklat sedan den 1 januari.

Jag blir orolig – det finns inte någon operativt fungerande verksamhet när det gäller detta viktiga arbete om en situation skulle inträffa nu.

Anf. 94 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr ålderspresident! Jag tror att de flesta som har lyssnat på denna debatt förstår hur hopplöst det ibland kan vara att debattera med Roger Haddad. Jag upplever det som att han inte riktigt vill förstå. Han vill knappt lyssna på vad jag säger. Han vill till varje pris ha en konflikt, och om han inte får en konflikt misstolkar eller missförstår han medvetet någonting av det jag säger och få det till att vi inte gör på det sätt som han vill att det ska göras. Han är medvetet konfliktsökande.

Brottsförebyggande rådet är den expertmyndighet vi har när det gäller att förebygga brott. Det är också den naturliga platsen när man ska välja myndighet.

Vad gäller att gå in operativt kan man, som jag redogjorde för, inte i den meningen ta över myndighetsutövningen från någon annan. Då bryter vi mot socialtjänstlagen, och det kan vi inte göra. Det är socialtjänsten som

fattar dessa beslut, och det är den som är ansvarig om besluten sedan överklagas.

Däremot kan man ge stöd och råd i fråga om hur detta ska hanteras, men man kan aldrig ta över myndighetsutövningen.

Om det är råd och stöd som Roger Haddad menar med det operativa är vi nog överens. Men om han menar att man ska gå in och ingripa, som han sa, tolkar jag det som att man ska ta över beslutsfattandet. Det fungerar faktiskt inte inom ramen för nuvarande socialtjänstlagstiftning. Då bryter man helt mot de principer som vi har.

Jag har gett ett exempel på hur Länsstyrelsen i Östergötlands län jobbar med hedersrelaterade brott. Man utgör en praktisk rådgivnings- och stöd-funktion i förhållande till kommunerna. Det tycker jag är bra. Det är för övrigt en av de verksamheter som nu Brå ska titta på när man ska lösa också den här uppgiften. Man ska redovisa till oss den 29 mars hur ett system ska kunna byggas upp för att bli mer praktiskt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2017/18:295 om tvångsinlösen av skog

Anf. 95 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr ålderspresident! Saila Quicklund har frågat mig hur jag ser på situationer likt Almåsa där skogsägare har hotats med att få sin skog tvångsinlöst samt hur jag avser att agera för att stärka äganderätten för landets skogsägare.

Jag vill inleda med att säga att jag svarade på den första frågan från Saila Quicklund i september 2017, och min uppfattning har inte ändrats sedan dess. Äganderätten är grundlagsskyddad och inte ifrågasatt av regeringen. Hälften av landets skogar ägs och brukas i dag av enskilda privata skogsägare, och skogsägarna är således mycket viktiga för förvaltningen av Sveriges skogar. Frihet under ansvar innebär att den enskildes äganderätt till sin skog ska värnas samtidigt som skogsägaren har en betydelsefull del i det gemensamma ansvaret att förvalta skogsresursens alla värden. Detta ska ske på ett långsiktigt hållbart sätt i enlighet med ekosystemansatsen och de krav som följer av den miniminivå som lagstiftningen utgör. Skogspolitikens två jämställda mål och det delade ansvaret mellan samhället och skogsägarna kräver tydlighet och långsiktighet beträffande äganderätten.

Regeringen har en tydlig ambition att skyddsvärda skogar inte ska avverkas. I budgetpropositionen avsattes medel för en landsomfattande nyckelbiotopsinventering samt en förstärkning med 250 miljoner kronor per år under en tioårsperiod för att i större utsträckning kunna erbjuda skogsägare med nyckelbiotopsrika brukningsenheter möjligheter till ersättning för områdesskydd. Ersättningen som lämnas vid intrång ska motsvara ett bedömt marknadsvärde plus ytterligare 25 procent, enligt expropriationslagen. Jag konstaterar alltså att en berörd markägare får en ersättning som överstiger det bedömda marknadsvärdet med 25 procent. För mig är det viktigt att inte skogsägarna kommer i kläm. Satsningen bedöms ge stor naturvårdsnytta och ökar förtroendet för naturvårdsarbetet i skogen.

Skogsbruket är en av Sveriges basnäringar som tillsammans med annan näringsverksamhet bidrar till landets samlade välförhållanden. Skogspolitiken bygger på två jämställda mål; miljömålet och produktionsmålet. Det finns behov av att utveckla bägge dessa delar. Likaväl som skydd och miljöhänsyn ska öka är en ökad produktion av skoglig råvara viktig i omställningen till ett biobaserat samhälle och för att fasa ut fossil energi.

Regeringen bedömer att processen med att utveckla ett nationellt skogsprogram i dialog med alla skogens intressenter kommer att få betydelse för utvecklingen av och villkoren för skogsbruket. Visionen för skogsprogrammet Skogen – det gröna guldet är att bidra med jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi. Det ska vägleda oss i detta. Min förhoppning är att regeringens samlade insatser på det skogliga området, inte minst genom det nationella skogsprogrammet och satsningarna på skydd av skog, gör att arbetet mot de jämställda målen utvecklas på ett positivt sätt.

Anf. 96 SAILA QUICKLUND (M):

Herr ålderspresident! Tack, landsbygdsministern, för svaret! Låt mig först berätta om Tommy Hegestrand från Jönköping i Småland, som mot sin vilja fick sin fjällnära skog i Lofsdalen i Härjedalen omvandlad till naturreservat. Nu erbjuds Tommy 26 miljoner kronor av staten i ersättning, vilket är långt ifrån de 72 miljoner som han har begärt och som han anser att skogen är värd. Det här ärendet ligger nu hos Mark- och miljödomstolen, och det är Kammarkollegiet som har svarat att han bör få 26 miljoner. Han är bara en av de många skogsägare runt om i landet som oroas över situationen.

Förra året uppstod också en situation i Almåsa i Krokoms kommun i mitt hemlän Jämtland. Där hade länsstyrelsen planer på att tvångsinlösa skogsmark för att göra ett naturreservat. Självklart väckte detta också upprördhet och farhågor hos det 30-tal skogsägare som fanns på mötet. Jag deltog vid mötet. Det är beklämmande att se deras oro. Det handlar om personer och familjer som har skött sina skogsmarker som ett barn, och nu ska de tvångsinlösas.

På mötet fanns landshövding Jöran Hägglund. Han uttryckte att ingen ska behöva tvingas till försäljning i det aktuella fallet. Det beskedet var bra där och då, men det väckte också reaktioner och frågor om hur långt landshövdingars mandat sträcker sig när det gäller beslut i sådana här frågor.

Vi ser många markägare och företagare inom speciellt de gröna näringarna som ger uttryck för oro över att äganderätten håller på att urholkas. Det sker ofta i små steg, och det uppfattas inte alltid som dramatiskt, men det har lett till att äganderätten nu befinner sig på ett sluttande plan som lutar allt kraftigare. Exempel på detta är artskyddsförordningen, nyckelbiotoper eller diskussionen om utökad talerätt avseende avverkningar.

Vi moderater anser att den senaste tidens utveckling innebär att det finns anledning att påminna om de verkligt stora insatser som Sveriges 300 000 skogsägare gör för att vi ska ha ett fungerande skogsbruk, en levande landsbygd och en god miljö.

Herr ålderspresident! Äganderätten är en mänsklig rättighet som skyddas både av regeringsformen och Europakonventionen. Äganderätten omfattar rätten att bruka den mark man äger. Principen frihet under ansvar

krävs för att de svenska skogsbrukarna ska ha goda möjligheter att driva och utveckla sin verksamhet.

Det är därför viktigt att värna äganderätten för de svenska skogsbrukarna, för att de fortsatt ska stå starka i den internationella konkurrensen. Detta om något kommer vi moderater att stå upp för och värna.

När vi hör om fallet Almåsa i Krokoms kommun och om Tommy Hegestrands fall i Härjedalen undrar jag: Vad anser ministern om detta? Förstår landsbygdsministern den oro som finns på landsbygden och hos skogsägarna inför det som nu sker? Vilka åtgärder ska i så fall vidtas, om nu ministern har förståelse för detta?

Anf. 97 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr ålderspresident! Skogsägarna skapar många olika värden i sina skogar – för friluftslivet, besöksnäringen och för skogsindustrin. Alla dessa värden är viktiga också för landsbygdsutveckling. Jag tycker att ledamoten Saila Quicklund beskriver detta mycket väl i sin interpellation, där hon målar upp bilden av Almåsa i Jämtlands län.

De många olika områdena gör ju också att vi kan utveckla de olika näringar som jag beskriver, inte minst besöksnäring och friluftsliv.

Det är oroande och högst olyckligt, tycker jag, med den upprördhet som myndigheterna orsakade i Almåsa. Så ska vi inte ha det. Jag tar den här händelsen på mycket stort allvar och har svårt att se hur skydd av skog med tvång skulle kunna leda till vare sig positiv utveckling av det lokala näringslivet eller landsbygdsutveckling. Jag tror att vi måste hitta modeller där man kan göra det här i samklang.

När man skyddar skog på frivillig väg erhåller markägaren marknadsvärdet plus 25 procent. Regeringen har betalat ut 1,5 miljarder under 2016. Vi har höjt de här anslagen med 250 miljoner kronor per år i budgeten för 2018 i syfte att kunna ersätta skogsägarna i de fall man bedömer att man måste skydda områden.

Att utveckla besöksnäringen är också viktigt. Skogsindustrin är en basnäring för oss, men också besöksnäringen utvecklas väldigt positivt i vårt land, inte minst naturturismen. Turismens exportvärde har ökat med 177 procent sedan år 2000, och det finns väldigt stora värden också inom besöksnäringen. De utländska besökarnas konsumtion uppgick till ungefär 120 miljarder 2016. Besöksnäringen är alltså någonting viktigt, inte minst naturturismen, som utvecklas.

Sedan är det aktiva skogsbruket och skogsindustrin givetvis basen i vår export. Det finns väldigt stora värden i exporten, 125 miljarder årligen. Jag brukar säga att skogen och skogsindustrin under lång tid har varit det som byggt upp välfärdslandet Sverige. Det har skapats väldigt många jobb i skogsbruket och inte minst i skogsindustrin.

Anf. 98 SAILA QUICKLUND (M):

Herr ålderspresident! Ministern talar om ersättningsnivåerna, men i Tommy Hegestrands fall stämmer inte det här. Han har ett värde på 72 miljoner på sin skog men ska erhålla 26 miljoner. Det visar lite grann av vad problematiken härrör från.

Jag betvivlar inte landsbygdsministerns respekt för äganderätten. Men när det kommer till regeringens hållning till äganderätten sitter oftast djä-

vulen i detaljerna, särskilt i frågan om talerätt. I regeringens budgetproposition skriver man att man ”vill stärka allmänhetens delaktighet i naturvårdsarbetet, bl.a. genom tillgång till miljöinformation, deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning”. Jag har uppriktigt svårt att tolka den här formuleringen på annat sätt än att regeringen vill minska markägarens möjlighet att förfoga över sin egen mark. Att ytterligare inskränka äganderätten genom ökade möjligheter att invända mot avverkningar är absolut inte rätt väg att gå.

Dessutom ser vi exempelvis att tolkningen av artskyddsförordningen och nyckelbiotoperna i praktiken begränsar äganderätten. Ministerns kollega, miljöminister Karolina Skog, har meddelat att ingen översyn eller förändring av artskyddsförordningen kommer att ske, trots att detta efterfrågas både av Naturvårdsverket och av Skogsstyrelsen.

Vad vill då Moderaterna göra? Vi vill tillsätta en äganderättsutredning med särskilt fokus på de gröna näringarna, vilket utvecklas i den motion som mina kollegor i miljö- och jordbruksutskottet väckte i oktober förra året. Där skriver vi bland annat att utredningen bör undersöka statusen för äganderätten i Sverige med särskilt fokus på de gröna näringarna, att en historisk tillbakablick bör göras och att utvecklingen och förändringar som påverkat äganderätten över tid bör belysas.

Det är också av vikt att det arbete som alliansregeringen påbörjade med att ta fram ett nationellt skogsprogram fortsätter. Vi har konstaterat att den rödgröna regeringen har valt att fortsätta med det här arbetet. Det är bra, och det är av stor vikt att man fortsätter i samma anda.

Vår vilja med ett så kallat nationellt skogsprogram är att det ska bejaka ekonomiska, sociala och miljömässiga värden. Det ska också syfta till att skogen och dess värdekedja ytterligare bidrar till utvecklingen mot ett hållbart samhälle och en växande biobaserad samhällsekonomi. Dessutom ska man ta ett brett grepp och syfta till att med det hållbara brukandet skapa en grund för fler jobb med skogen som bas.

Jag måste ändå upprepa frågan till landsbygdsministern: Vad gör regeringen för att stärka den äganderätt som är ett grundfundament för landets över 300 000 skogsägare? Kan han svara något mer konkret än det som tidigare har presenterats i svaret?

Anf. 99 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr ålderspresident! Rådigheten över den egna skogen är väldigt viktig för att man ska kunna ha ett långsiktigt ägande och också kunna utveckla sin affärsverksamhet kring skogen. Den äganderätten ska respekteras och är grundlagsskyddad.

Sedan finns det oklarheter om vilken ersättning som ska gälla vid avslag när det gäller avverkning i fjällnära skogar. Den här oklarheten uppstod egentligen när Änokdomen föll i Högsta förvaltningsdomstolen i februari 2014. Den slog fast en annan ersättning än vad som hade skett tidigare.

Jag känner inte till det andra enskilda fall som Saila Quicklund relaterar till. Jag kommer inte ihåg namnet – Tommy någonting. Är det fjällnära skog som det handlar om kan jag säga att beslutet om att inte få nyttja fjällnära skog gäller under en femårsperiod och inte för evigt. Men eftersom jag inte känner till det här specifika fallet är det för mig väldigt svårt att kommentera det.

Ersättningsfrågorna är föremål för en rättsprocess i mark- och miljödomstol. De utreds också av Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket och Kammarkollegiet. För mig som statsråd är det väldigt viktigt att vi får tydliga regler kring ersättningarna och ersättningsnivåerna. Men regeringen måste avvakta de pågående rättsprocesserna och myndighetsutredningarna. Jag kan inte som statsråd stå och säga att det ska vara så eller så, för då skulle jag överskrida mina befogenheter.

Jag har väldigt stor förståelse för den frustration som många ägare av fjällnära skog kan känna i och med att det här just nu pågår. Men så länge ersättningsfrågan inte är avgjord i den domstol som just nu hanterar den och så länge myndighetsdialogerna pågår vill jag inte gå in i det här. När detta är lagt till rätta kan det hända att vi blir tvungna att se över lagstiftningen. Det vet vi inte än. Men det är viktigt att vi värnar äganderätten. Den ska inte på något sätt försvåras utan ska respekteras.

Anf. 100 SAILA QUICKLUND (M):

Herr ålderspresident! Vi kan inte nog understryka den svenska skogsnäringens betydelse för den svenska ekonomin. Sverige är det tredje största exportlandet vad gäller papper, massa och trävaror, och värdet är 125 miljarder kronor. Det är en bransch som sysselsätter över 100 000 personer i landet.

Vi svenskar har ett speciellt förhållande till skogen. Vi lever i ett land som till två tredjedelar består av skog. För oss som lever i ett skogslän är det bandet särskilt tydligt.

Självklart är det så att den svenska skogen bör värnas, både för tillväxten och för miljön. Det är också därför som vi oroas över att äganderätten till skogen håller på att urholkas och att skogsnäringen hotas, mycket på grund av den nuvarande regeringens politik.

Att bruka skogen är också en förutsättning för att vi ska klara av att möta de klimatutmaningar som vi står inför. En skog som inte vårdas och brukas växer inte heller ordentligt och är mindre effektiv i att motverka klimatförändringarna.

Skogsfrågorna är oerhört centrala, och skogen är en viktig basnäring i mitt hemlän och i andra län. Jag kommer att följa upp regeringens arbete och hur ni kommer att hantera äganderättsfrågan. Vi kommer säkert att mötas i någon debatt i framtiden. Jag tackar för den här gången.

Anf. 101 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr ålderspresident! Jag vill erinra både interpellanten och åhörare om att den lagstiftning som finns om fjällnära skogar sattes på plats av alliansregeringen 2010. Det är den lagstiftningen som råder i dag.

Jag kan inte, som jag sa här tidigare, gå in och göra bedömningar i de rättsprocesser som pågår eller gå in i de myndighetsdiskussioner som pågår. Det är möjligt att vi måste se över lagstiftningen. Vi får se vad man kommer fram till.

Det är väldigt viktigt att vi värnar skogen. Det är riktigt som ledamoten här säger att vår skogsexport är den tredje största i världen när det gäller pappersmassa och sågade produkter. Regeringen ser en jättestor potential

också i industriellt träbyggande som kan utvecklas och bli en exportprodukt. Vi ser en möjlighet i biobaserade bränslen, plaster, kompositmaterial och textilier som kan komma ur skogen.

Användningsområdet för skogsråvaran blir allt större med teknikutvecklingen. Det är väldigt viktigt för att vi ska kunna bli ett fossilfritt samhälle. Regeringen har ambitionen att Sverige år 2045 ska bli ett helt fossilfritt land och kanske det första i världen. Vi har den möjligheten i och med att vi har så mycket skog. Det är 70 procent av Sveriges yta som är täckt av skog.

En viktig del i arbetet är det nationella skogsprogrammet som vi nu driver i bred dialog. Jag hoppas att vi ska kunna gå i mål med det.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2017/18:314 om intrångsersättning till ägare av fjällnära skog

Anf. 102 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr ålderspresident! Johan Hultberg har frågat mig hur jag ställer mig till det faktum att ägare av fjällnära skog inte beviljas intrångsersättning samt vilka åtgärder jag ämnar vidta för att förtydliga lagstiftningen om fjällnära skog i syfte att säkerställa att beslut om avverkning fattas på ett tillämpligt, effektivt och rättssäkert sätt.

Vid förnygringsavverkning av fjällnära skog krävs tillstånd från Skogsstyrelsen. Om en avverkning är oförenlig med intressen som är av väsentlig betydelse för natur- eller kulturmiljövården enligt 18 § skogsvårdslagen får Skogsstyrelsen inte ge tillstånd till avverkningen. När en ansökan om tillstånd avslås innebär det att fastighetsägarens rådighet över skogsmarken inskränks. Det kan i sin tur ge rätt till en intrångsersättning. Ersättningens nivå bestäms av hur stort intrånget i rådigheten är och ska motsvara den uppkomna minskningen av fastighetens marknadsvärde.

Frågan om ersättning till markägare som inte fått tillstånd att avverka fjällnära skog prövas för närvarande i domstol. Skogsstyrelsen utreder i vilken grad beslut att inte ge tillstånd till avverkning i fjällnära skog begränsar rådigheten. Att klargöra begränsningen är viktigt för att kunna bestämma ersättningsnivån för intrånget.

Det här innebär att under tiden som Skogsstyrelsen utreder frågan och domstolsprövning pågår kan handläggning av övriga ärenden och utbetalning av eventuella ersättningar komma att fördröjas.

Jag är angelägen om att vi har tydliga regler kring ersättning som beaktar äganderätten och är ändamålsenliga för såväl miljö som produktion.

Jag följer denna fråga och avvaktar pågående domstolsprövning och Skogsstyrelsens utredning av frågan.

Anf. 103 JOHAN HULTBERG (M):

Herr ålderspresident! Tack, ministern, för svaret! Det blir måhända lite grann en favorit i repris av den debatt som nyligen var med min kollega Saila Quicklund från Jämtland. Det visar på det stora engagemang som vi

Prot. 2017/18:63
30 januari

Svar på
interpellationer

moderater har för äganderätten och skogen. Den är vårt gröna guld som ligger till grund för fantastiskt många jobb och företag i vårt land.

Den är också en viktig del av bygget av det framtida hållbara Sverige som är fossilfritt, som ministern var inne på, och biobaserat. Då måste vi bruka skogen. Det är en möjlighet som vi moderater slår vakt om både principiellt och utifrån det faktum att det betyder mycket för vår ekonomi.

Herr ålderspresident! Jag ska ge lite bakgrund till frågan om den fjällnära skogen. Den sträcker sig från Dalarna i söder längs fjällkedjan hela vägen upp till den finska gränsen i Tornedalen i ministerns eget hemlän Norrbotten. Vidare finns vissa områden längre österut som också klassas som fjällnära utifrån sina höjdlägen.

Totalt sett utgör den fjällnära skogen så mycket som 2,3 miljoner hektar. Av den fjällnära skogen är redan i dag mer än 50 procent formellt skyddad. För den delen som inte är formellt skyddad finns särskilda regler som reglerar hur den fjällnära skogen får brukas.

Ministern var i sitt svar inne på vad det är för form av regler. Det handlar helt enkelt om att man som skogsägare måste söka tillstånd för att få lov att genomföra en föryngringsavverkning. Det kan tyckas att det är mycket byråkrati. Men det är en ordning som ändå har fungerat förhållandevis väl fram tills nyligen.

I det fall som skogsägare inte har fått tillstånd att genomföra en avverkning har Skogsstyrelsen på eget initiativ kunnat betala ut ersättning till berörd skogsägare på 125 procent av marknadsvärdet. Då har man fått full ersättning för marknadsvärdet och också en ersättning för själva det intrång som staten gör sig skyldig till när den förbjuder skogsägaren att helt enkelt ägna sig åt skogsbruk.

Sedan domen kom i det så kallade Änokfallet i Norrbotten har Skogsstyrelsen stoppat utbetalningarna. Det har lett till att ett femtontal skogsägare har stämt staten för att få sin i mitt tycke självklara rätt till ersättning. Att skogsägare ska behöva stämma staten för att få ersättning vittnar om att något är allvarligt fel i dagens situation. Det är bakgrunden till min interpellation.

Tyvär svarar ministern inte riktigt på min fråga om vilka åtgärder ministern och regeringen är beredda att vidta för att komma till rätta med problematiken. Ministern låter helt enkelt meddela att man avvaktar och vill se vad domstolsprocesserna leder fram till. Jag vill ändå ställa en väldigt principiell fråga till ministern, för i grunden är det en principiell fråga.

Ska staten ha rätt att förbjuda avverkning av produktiv skogsmark utan att betala ersättning? Om inte är det glasklart att regeringen kommer att behöva göra en översyn av reglerna om det är den hållning som företräds av Kammarkollegiet som gäller. Kammarkollegiet driver nu linjen att en skogsägare inte ska ha rätt till ersättning om staten nekar avverkning i fjällnära skog.

Anf. 104 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr ålderspresident! Först en liten rättelse av den geografiska beskrivningen av fjällnära skog. Den når aldrig så långt österut som till Tornedalen. Det är långt ifrån.

När det gäller skogsägarna är min uppfattning att de icke ska komma i kläm. Äganderätten är fäst i grundlag. Jag har lärt mig att om man tar någonting från någon så ersätter man. Det måste gälla även skogen.

Låt mig, som situationen ser ut just nu och med anledning av ledamoten Hultbergs frågor, svara att ersättningen är under utredning av myndigheterna och även föremål för en rättsprocess, som jag sa i den förra interpellationsdebatten. Vi måste avvakta denna rättsprocess och myndigheternas utredning. Men jag har stor förståelse för den frustration som skogsägarna till den fjällnära skogen kan uppleva när de får ett beslut om att de inte kan avverka och att de, om rättsprocessen drar ut på tiden, inte får någon ersättning. Ersättning måste på något sätt betalas ut om man säger att man tar ifrån någon rådigheten.

Jag återkommer till det jag sa i den förra interpellationsdebatten: Vi ska inte glömma bort Änokdomen, som föll i februari 2014 i Högsta förvaltningsdomstolen. Den har lagt grund för den situation vi har i dag, där besluten om fjällnära skog handlar om ett femårigt moratorium och att man inte kan avverka. Ersättningarna har tidigare varit marknadsmässiga på 125 procent, och det är detta som myndigheter och domstolar nu tittar på: Vad ska vara en skäligen ersättning? Jag tänker inte gå in i den diskussionen innan dessa saker är avgjorda där.

Anf. 105 JOHAN HULTBERG (M):

Herr ålderspresident! Jag blev något lugnare av det andra svar som landsbygdsministern gav nu och även lite grann av det svar som ministern gav ledamoten Quicklund tidigare. Jag blev nämligen inte särskild lugnad av ministerns inledande svar där han nämnde att han är angelägen om att vi har regler som beaktar äganderätten. För mig och Moderaterna är det viktigt att vi har regler som inte bara beaktar äganderätten utan som också respekterar och värnar den.

Därför blev jag glad att ministern nu tydligt sa att den skogsägare som får mark inlöst och den som får sitt skogsbrukande hindrat självklart också ska få intrångsersättning. Det var ett välkommet och viktigt besked som jag också noggrant kommer att följa upp. Jag kanske även kommer att få anledning att ställa samma fråga till andra ministrar i den nuvarande regeringen, då vi tyvärr vet att det finns en ganska stor splittring kring skogsfrågorna i regeringen. Det är inte alltid svaren blir riktigt desamma om man ställer samma fråga till exempelvis miljöminister Skog.

Men det var ett viktigt och välkommet förtydligande, för det är viktigt och självklart för Moderaterna att äganderätten inte bara ska beaktas utan också värnas och respekteras.

Anf. 106 EDWARD RIEDL (M):

Herr ålderspresident! Jag satt och lyssnade på debatten och kunde inte avhålla mig från att ställa några frågor till landsbygdsministern. Jag lyssnade på hans svar, herr ålderspresident, och jag tycker att mycket av det han säger låter klokt – låt mig säga det.

Men det som blir mina frågor till landsbygdsministern är: Är det Sven-Erik Buchts uppfattning som det redogörs för i talarstolen? Är det socialdemokraten Sven-Erik Buchts uppfattning som det redogörs för i talarstolen? Är det ministern Sven-Erik Buchts uppfattning som det redogörs för i talarstolen?

Herr ålderspresident! Är det som sas i talarstolen uppfattningen hos den regering som ministern företräder och som han talar för i den här kammaren?

För den som lyssnar och följer debatten ska jag tala om skälet till att jag ställer frågan. Det är klart att vi inte ska misstro varandra med flit i de här rollerna. Men låt mig ändå påminna om en debatt för en vecka sedan, herr ålderspresident, då miljöministern i samma regering stod här i talarstolen och mycket tydligt och upprört deklarerade att hon minsann talade för hela regeringens uppfattning. Och hon hade en helt annan uppfattning än den, vem det nu är, som ministern företräder under kvällens debatt har. Det lät helt annorlunda. Då var tongångarna i stället att det skulle vara så stora kostnader förknippade med att ersätta markägarna att det var alldeles omöjligt. Därför skulle regeringen fortsätta på den inslagna vägen.

Herr ålderspresident! Då kan jag bara konstatera en sak: En av de två ministrarna kan inte tala för regeringen eftersom de uppenbart har två olika positioner. Det skulle jag tycka vore både lämpligt och rimligt att ministern svarar på.

Anf. 107 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr ålderspresident! Det är inte försumbara pengar. Det är höga ersättningar. Det betalades ut 1,5 miljarder 2016. Den här regeringen har höjt beloppen, så det blir 250 miljoner till i 2018 års budget.

Däremot noterar jag att Moderaterna i sin budgetmotion har över 1 miljard mindre i ersättning till markägarna. Det är en avsevärd skillnad. Jag vet egentligen inte var Moderaterna står i frågan. Vill man ersätta markägare när samhället i vissa fall måste ta i anspråk en enskild skogsägars tillgångar? Kan ni lämna svar på den frågan? Ni har tagit bort över 1 miljard i ersättningar till markägarna.

Anf. 108 JOHAN HULTBERG (M):

Herr ålderspresident! Vad tråkigt att det är min sista debattrunda, för nu hettar debatten till något! Det är bra, för detta är principiellt viktiga frågor som är av avgörande betydelse för vårt land.

Moderaterna tycker att det grundläggande är att skogen ska brukas. Sverige har avsatt väldigt mycket skog redan i dag både genom formella avsättningar och, inte minst, genom Sveriges 300 000 skogsägars frivilliga arbete. 1,1 miljoner hektar har Sveriges skogsägare helt utan ersättning avsatt till förmån för miljön. Det är ganska få andra företagare som agerar på samma vis och som väljer att ge upp 5 procent, och ofta mer, av sin verksamhet till det allmänna goda. Men det gör Sveriges skogsägare, och det visar på det fantastiska engagemang som de har för den biologiska mångfalden och för att vi ska nå de mål som vi i ganska bred politisk enighet har formulerat i den här riksdagen: skogspolitikens två jämställda mål om produktion och miljö.

Jag kan också konstatera, herr ålderspresident, att under Moderaternas och Alliansens tid ökade takten i avsättning av skog tack vare att vi arbetade på ett smart sätt med hjälp av statlig utbytesmark. Men i denna debatt tycker jag att det är rimligt att ställa sig frågan om det är rimligt att skydda mer av den fjällnära skogen när mer än 50 procent av marken redan i dag är undantagen brukande. Mer än 50 procent av den fjällnära skogen är alltså redan i dag formellt skyddad.

Här är det viktigt att processerna löper ut, och jag kan bara konstatera att en av de statliga myndigheterna, Kammarkollegiet, agerar på ett som jag tycker helt absurt sätt när man försöker driva tesen att det som ägarna av den fjällnära skogen ägnar sig åt inte skulle vara pågående markanvändning. Jag är minst sagt bekymrad över den okunskap som finns på de statliga myndigheterna, och för detta har regeringen ett ansvar.

Anf. 109 EDWARD RIEDL (M):

Herr ålderspresident! Låt mig börja med att säga att jag vet att regeringen har höjt beloppen, för regeringen har som ambition att ha mer avsättningar. Vi moderater har sänkt därför att vi vill att man ska göra mindre på det här området, och därför har vi mindre pengar till det. Skälet är att vi redan har skyddat mest skog i hela EU. Det finns alltså inget skäl till att Sverige ska gå ännu längre än vad vi har gjort. Det är själva bakgrunden till detta.

Jag svarade nu ministern på hans fråga, herr ålderspresident och ni som lyssnade. Landsbygdsministern ställde en fråga och jag svarade på den. Jag har en fråga tillbaka till landsbygdsministern.

Landsbygdsministern och miljöministern som företräder samma regering har två olika uppfattningar, men båda hävdar att de företräder regeringen. Det, herr ålderspresident, är helt orimligt. Min fråga är: Är det landsbygdsministerns svar här i dag, som jag förvisso tycker är mycket bättre, som gäller, eller är det miljöministerns svar som gäller? Båda kan ju inte gälla samtidigt för samma regering.

Jag svarade på ministerns fråga. Kan ministern svara på min mycket enkla fråga? Är det din uppfattning här i dag i talarstolen som gäller, Sven-Erik Bucht, eller är det miljöministerns? Ni har olika uppfattning.

Anf. 110 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr ålderspresident! Mot bakgrund av den oro som finns för äganderätten vill jag avslutningsvis vara väldigt tydlig och betona den rättssäkerhet som vi har i Sverige. Den enskildes rätt till ersättning bör ses i ljuset av bestämmelserna i regeringsformen 2 kap. 15 § och vad som sägs där om egendomsskydd.

Enligt regeringsformen ska den enskilda vara tillförsäkrad ersättning när det allmänna inskränker användning av hennes mark eller byggnad. Det här är någonting som regeringen håller högt.

Jag blir förvånad – eller kanske inte egentligen – när man ger flera olika bilder. Moderaterna står och pratar om fantastiska frivilliga avsättningar från privata skogsägare men minskar samtidigt ersättningen med 1 miljard. När man själv har tagit på sig ansvaret för att ungefär 150 000 hektar mer ska skyddas i Sverige, varav 90 000 är kvar, plockar man bort pengar för ersättning till skogsägarna. Det här gör att skogsägarna inte kommer att få en ersättning.

Den här regeringen höjer ersättningen till skogsägarna för att man ska kunna gå vidare och leva upp till det som finns i regeringsformen om skydd av äganderätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2017/18:320 om torskbeståndet i Östersjön

Anf. 111 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr ålderspresident! Jesper Skalberg Karlsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att rädda Östersjötorsken.

Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013 av den 11 december 2013 om den gemensamma fiskeripolitiken ska nyttjandet av de levande marina biologiska resurserna ske på ett sådant sätt att populationerna av skördade arter återställs och bevaras över nivåer som kan ge MSY, maximal hållbar avkastning.

De närmare ramarna för förvaltning av torsk i Östersjön anges i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2016/1139 av den 6 juli 2016 om upprättande av en flerårig plan för bestånden av torsk, sill och skarpsill i Östersjön, den så kallade Östersjöplanen. Planen syftar till att uppnå målen med den gemensamma fiskeripolitiken och grundar sig på Internationella havsforskningsrådets, Ices, råd. Sedan Östersjöplanens ikraftträdande har rådet varje år fastställt fiskemöjligheter för torsk i Östersjön i linje med planen.

Kvotsättning är ett centralt verktyg för att uppnå målet om ett hållbart fiske men är ett av flera verktyg som står till buds. Redskapsbegränsningar och begränsningar i tid och rum är exempel på andra viktiga verktyg. För ett hållbart fiske krävs även ett kontrollsystem som är effektivt, ändamålsenligt och anpassat till den gemensamma fiskeripolitiken.

Det finns två torskbestånd i Östersjön: det östra och det västra. Fiskekvoterna för torsk i Östersjön fastställs för två förvaltningsområden, ett östligt och ett västligt. Det är dock viktigt att vara medveten om att de två beståndens utbredningsområde inte fullt ut motsvarar de två förvaltningsområdena. Detta innebär att man inte direkt kan jämföra Ices råd för ett torskbestånd med kvoten som fastställts för ett torskförvaltningsområde.

För det västra torskbeståndet har Ices lämnat vetenskaplig rådgivning och gett råd för 2018 om fiskeridödlighetsnivå i enlighet med Östersjöplanen. När det gäller det östra torskbeståndet kan Ices på grund av bristfällig biologisk information inte genomföra en fullständig beståndsanalys, och därmed kunde Ices för 2018 inte lämna någon information om fiskeridödligheten.

Regeringen anser att det är bekymmersamt att den vetenskapliga informationen inte är fullständig för det östra torskbeståndet.

Fiskemöjligheterna i Östersjön för 2018 fastställs i rådets förordning (EU) 2017/1970 av den 27 oktober 2017 om fastställande för 2018 av fiskemöjligheter för vissa fiskbestånd och grupper av fiskbestånd i Östersjön och om ändring av förordning (EU) 2017/127.

Förordningen om fiskemöjligheter i Östersjön för 2018 är grundad på den vetenskapliga rådgivningen från Ices och försiktighetsansatsen samt i enlighet med den fleråriga planen för torsk, sill och skarpsill i Östersjön. Utöver fastställande av kvoter för torsk har även lekstängningsperioder införts för torsken i Östersjön. Även fritidsfiske på torsk i västra Östersjön regleras i förordningen under 2018.

Regeringens grundinställning är att de åtgärder vi beslutar om ska vara i linje med den gemensamma fiskeripolitikens mål och principer. Målen och principerna är satta för att säkerställa att vi fortsatt har fisk i våra hav

men även för att optimera den hållbara produktionen av fisk till förmån för såväl vår fiskerinäring som allmänheten och konsumenterna.

Min målsättning är att torskfisket i Östersjön ska bli både biologiskt och socioekonomiskt långsiktigt hållbart. En förutsättning för socioekonomisk lönsamhet är hållbara bestånd. Jag kommer därför att fortsätta verka för ett långsiktigt hållbart fiske som gynnar vår näring och våra kustsamhällen och som erbjuder hälsosamma livsmedel både till oss och till framtida generationer.

Det är dock inte bara fiske som påverkar torskens situation. Det är viktigt att vara medveten om att effekterna av klimatförändringar och övergödning resulterar i allvarliga konsekvenser för torsken i Östersjön. Förändringar i temperatur och i halterna av salt och syre tillsammans med föroreningar är exempel på faktorer som har stor påverkan på torsken i Östersjön.

Anf. 112 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr ålderspresident! Tack, statsrådet, för svaret! Interpellationer är ett viktigt verktyg för riksdagens folkvalda för att ställa regeringen till svars och för att lyfta olika politiska frågor här i kammaren. Det kan tyckas lite märkligt att jag har ställt en fråga som är så väldigt specifik. Hur kan en enskild art som inte är akut utrotningshotad föranleda att landsbygdsministern i Sverige ska stå här och orda med mig klockan nio en tisdagskväll? Ja, det är för att torsken är en särdeles viktig fisk för den biologiska balansen i vårt nära innanhav Östersjön.

Herr ålderspresident! Torsk är en av de allra vanligaste matfiskarna i Sverige, och den har därför ett stort ekonomiskt värde. De flesta svenskar har någon gång i sitt liv haft torsk från Östersjön på sin tallrik. Det är bra, för torsk är smal, proteinrik mat som inte har behövt resa så långt för att hamna i köket. Men en obalans i torskbeståndet gör inte bara att det är svårare för svenska fiskare att få upp sin tilldelade kvot utan leder också just nu till att torsken inte växer som den ska.

I det mest utsatta beståndet kan forskare inte få upp några fiskar som är längre än 50 centimeter. Det är alarmerande. Och de äldsta Östersjötorskarna i dag väger inte ens hälften så mycket som torskarna gjorde för tio år sedan. Vuxna fiskar ser ut som unga, och de unga ser ut som sill.

Herr ålderspresident! Som statsrådet Bucht nämner i sitt interpellationssvar har Sverige att rätta sig efter den gemensamma fiskeripolitiken i Europeiska unionen. Jag vill understryka att Moderaterna är ett av de sex partier i Sveriges riksdag som står bakom och står upp för den linjen. Och vetenskaplig rådgivning ska leda vägen för fiskeripolitiken.

Torsken är som sagt särskild. Det ledde bland annat till att landsbygdsministern i fjol gavs stöd i EU-nämnden för att förhandla i EU för att reglera även fritidsfiske. Jag som är ledamot i EU-nämnden var initialt tveksam till det men har gett stöd åt den linjen eftersom situationen är just alarmerande.

Nu finns det skäl att fråga landsbygdsministern om man ser några nya vägar framåt för att rädda särskilt det östra beståndet. Man skulle exempelvis kunna fundera på att sträcka ut en hand till Danmark. De får ändå genom sin ganska enorma kvot för rödspätta ta upp ganska mycket torsk. 10 procent får nämligen vara fisk som inte är den specifika fisk som man tilldelats en kvot för och den specifika fisk som man fiskar på just nu.

Prot. 2017/18:63
30 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 113 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr ålderspresident! Låt mig först tacka Jesper Skalberg Karlsson för att han lyfter upp den här viktiga frågan, oaktat att det är sent på kvällen.

Ett välmående torskbestånd i Östersjön är en prioriterad fråga för mig och regeringen. Jag delar också Jesper Skalberg Karlssons oro över Östersjötorskens många utmaningar.

Samtidigt som mycket görs inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken för att förbättra situationen för torsken är det oroande att det just i det östra beståndet är väldigt mycket småtorsk. Och det har inte förbättrats trots att man var väldigt restriktiv när man satte kvoterna. Under de senaste åren, då jag har varit med, har vi inte sett någon förbättring.

Man har också följt Ices rådgivning, och när Ices inte har kunnat ge någon rådgivning, till exempel just när det gäller det östra beståndet, har man använt försiktighetsprincipen. Och jag tycker att vi ska vara stolta över att Sverige i alla diskussioner på EU-nivå har varit den som drivit försiktighetsprincipen. Jag är också glad över att vi partipolitiskt har varit överens om allvaret i situationen och att vi måste driva den linjen.

Jesper Skalberg Karlsson frågar om nya åtgärder. Jag tror att det är viktigt att vi har den vetenskapliga rådgivningen som grund. Jag har i flera år frågat om man inte har kommit fram till någonting när det gäller vetenskaplig rådgivning. Men det har man tyvärr inte gjort ännu. Det kan vara en farlig väg att införa någon annan åtgärd utan att ha vetenskaplig grund för det.

Men det handlar kanske ändå inte bara om hur mycket som fiskas upp, utan det handlar också om tillståndet i Östersjön. Det gäller salthalten, vattentemperaturer, föroreningar och så vidare.

Anf. 114 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr ålderspresident! Jag vill tacka statsrådet Bucht för det svaret.

Statsrådet Bucht nämner i sitt interpellationssvar att det inte bara är fisket som påverkar Östersjötorskens vara eller icke vara. Det är jag den första att skriva under på. Östersjön blir nu brunare, sötare och varmare. Det är klart att vi märker det. Sverige har ju en av Europas längsta kustlinjer. Och jag som är ledamot från Gotland märker det definitivt. Nästan varje sommar omges vi av en aggressiv algbloomning, som påverkar möjligheterna till bad och i förlängningen turismen som många av oss lever av.

Under resten av året ser vi dock inte riktigt vad som händer. Men under vattenytan finns ären från tidigare synder kvar, i form av döda och syrefria bottenar.

Herr ålderspresident! Sverige har under lång tid, inte minst under alliansregeringen, drivit på genom Oskar och Helcom för en bättre havsmiljö. Under den förra regeringen påbörjades ett Sidaprojekt som finansierade en upprustning av reningsverket i Kaliningrad. Nu är det invigt, och med ett nytt reningsverk kan man plocka bort motsvarande nästan ett helt Sverige i utsläppta näringsämnen.

Jag har personligen lovat miljöministern att bjuda på tårta för att fira det. Men allt det är en separat debatt som förtjänar ett helt batteri av interpellationer till just miljöministern.

Herr ålderspresident! Fiske på rovfiskar leder till ganska starka kedje-reaktioner i näringskedjan. Just nu har vi en situation där det verkar som att fiskarna i beståndet inte bara är små; de är dessutom alla av samma storlek. Och om alla letar efter kräftdjur att äta och inte äter små bytesfiskar blir det obalans i närliggande arter.

Det är just obalansen som jag är osäker på om Ices rådgivning fångar upp. Det kan nämligen vara på det sättet att vi har en hel del fiskar. Men om alla är i så dåligt skick – vissa kallas för slipstorskar, eftersom de är så smala – känns det som att Ices missar någonting. Jag vet inte om det beror på att man inte får upp en enda fisk, eller om man har fel mätmetod.

Jag vill fråga landsbygdsministern: Om vi i dagsläget inte kan vidta nya åtgärder själva finns det då möjlighet att be Ices revidera de mätmetoder de använder? Likt landsbygdsministern är jag övertygad om att svensk expertis skulle vara till stor hjälp i ett sådant eventuellt arbete. Havs- och vattenmyndigheten, som inrättades av alliansregeringen, har mycket bra folk som jobbar aktivt med den här frågan och med andra frågor som ligger nära.

Anf. 115 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr ålderspresident! Jesper Skalberg Karlsson frågar om Ices kanske missar någonting. Jag vill inte misstro Ices. Jag vet att man på Ices är besjälad av att hitta ett svar på frågan. Men man har inte hittat det än. Jag tror ändå att vetenskapens drivkraft är att hitta en möjlig lösning för det östra beståndet. Torsken är väldigt liten där.

Jag tror också att vi alla måste verka för att fisket av torsk ska bli hållbart på sikt. Då är det också viktigt att vi inser att hur mycket fisk vi lyfter upp kanske inte är det enda som påverkar torskens situation. Ledamoten är själv från Gotland och beskriver förändringar i vattenkvalitet. Klimatförändringar, övergödning, temperatur och föroreningar påverkar också.

En annan sak som vetenskapen pekar på och som kan påverka är sälparasiter, som lever av torsken.

Det är viktigt att man tar ett helhetsgrepp om de här frågorna, inte minst när det gäller klimat och miljö. Därför har regeringen anslagit 600 miljoner i budgetpropositionen till satsningen på rent hav. Det handlar om att komma till rätta med övergödningar. Det handlar om läkemedels- och miljögifter i reningsanläggningar, plaster i haven och så vidare. Alla de åtgärderna påverkar givetvis situationen i Östersjön och inte minst torsken och kan påverka i rätt riktning.

Jag tror alltså att man måste ha ett brett arbetssätt i det här arbetet, oaktat att vetenskapen i dag inte kan säga exakt vad detta beror på.

Anf. 116 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr ålderspresident! Politik handlar om att prioritera. Vi kan inte säga att alla frågor är viktigast. Då blir det ordet snabbt urvattnat. I den här debatten får man fråga sig: Är det här den viktigaste frågan för Östersjön? Rimligtvis inte, den största frågan för vårt sjuka innanhav är ju övergödningen som leder till enormt stora följd effekter för alla arter som lever där.

När det gäller hotade arter är Östersjötorskens situation kanske den som är mest alarmerande. I dag betraktas torsken som sårbar snarare än akut hotad. Men gör vi ingenting vet vi att torskens utplånande kan få stora följd effekter i näringskedjan eller näringsväven, om man så vill.

Jag hoppas att vi hinner agera innan det händer. Jag försäkrar att om regeringen lägger fram evidensbaserade åtgärder som kan rädda torsken ställer sig Moderaterna bakom dem.

Med det tackar jag för ordet. Tack för i kväll!

Anf. 117 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr ålderspresident! Långsiktiga hållbara bestånd, oavsett vilken fisk vi talar om, gynnar fiskenäringen och bidrar också till arbetstillfällena, inte minst i våra kustnära samhällen där fiskeverksamheten är en viktig del.

Jag håller med ledamot Jesper Skalberg Karlsson om att det absolut viktigaste är miljön i Östersjön där det finns stora problem. Jag upplever det faktiskt som att vi partipolitiskt är väldigt överens om att man måste komma till rätta med det här. Det är också därför som regeringen i budgeten för 2018 har anslagit 600 miljoner för att man ska ta itu med dessa frågor. Jag ser fram emot att det också på sikt ska ge effekt på torskbeståndet och andra bestånd.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2017/18:321 om bilstödet

Anf. 118 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Herr ålderspresident! Bengt Eliasson har frågat mig om jag kan bekräfta att anslaget till bilstöd för 2017 inte har använts fullt ut och, om så är fallet, vilken min bedömning är av orsakerna till detta. Bengt Eliasson har vidare frågat om jag mot bakgrund av den utveckling vi har sett är beredd att omedelbart se över reglerna för bilstödet. Han har också frågat om jag är beredd att vid fastställandet av förordning om bilstödsregler ge standarden i tjänstebilar en lägre vikt än vad som motsvarar deras marknadsandel eller helt bortse från den när standarden ska bedömas.

Reformeringen av bilstödet genomfördes för att åstadkomma en mer ändamålsenlig och effektiv ordning. De bilar som ersättning lämnas för ska vara trafiksäkra och kräva mindre efteranpassning. Bilstödet ska också i högre grad riktas till dem med bristande ekonomiska förutsättningar för inköp av bil och till dem som får extra kostnader för detta inköp. Det är viktigt att stödet fungerar på det sätt som var avsikten.

Jag kan bekräfta att anslaget för bilstöd inte användes fullt ut under 2017. Historiskt har åtgången av anslaget varierat. Vissa år har regeringen fått tillskjuta ytterligare medel, och andra år har anslaget inte använts fullt ut. För att kunna svara på varför medlen inte gick åt just 2017 behövs kunskap och uppföljning. I det sammanhanget vill jag framhålla att det endast är ett år sedan det reformerade bilstödet trädde i kraft. Försäkringskassan och Trafikverket har sedan dess vidtagit ett flertal åtgärder, som är brukligt vid implementering av ny lag för att få till stånd en fungerande handläggning. Precis som Bengt Eliasson påpekar tar det arbetet tid. Ur uppföljningshänseende är det alltså förhållandevis kort tid som det nya bilstödet har tillämpats, och välgrundade slutsatser om konsekvenserna av lagändringen kan inte riktigt dras ännu. En anledning till att Försäkringskassan

inte har använt hela anslaget för bilstöd under 2017 är det som myndigheten själv pekar på i sin utgiftsprognos för 2018, nämligen att implementeringen av det nya regelverket har inneburit fördröjningar i olika skeden av handläggningen. Detta har medfört förskjutningar av utbetalningarna från 2017 till 2018. Försäkringskassan förutser att utgifterna 2018 i stället kommer att överstiga bilstödet anslagna medel med 1 miljon kronor.

Bengt Eliassons fråga om bilstödsförordningen rör närmast hur en myndighet, Trafikverket i detta fall, ska tillämpa en förordning. Detta kan jag som statsråd inte uttala mig om.

Jag vill avslutningsvis betona att jag anser att bilstödet är en viktig förmån för att främja delaktighet i samhällslivet för personer med funktionsnedsättning. Det är viktigt att stödet fungerar på det sätt som är tänkt och jag följer noggrant utvecklingen på området.

Anf. 119 BENGT ELIASSON (L):

Herr ålderspresident! Tack, statsrådet, för svaret!

Innehållet i interpellationen är i vissa delar ganska tekniskt, eftersom bilstödet är en teknisk konstruktion. Men utfallet och användandet av bilstödet är ett stöd i människors liv och vardag som är oerhört viktigt.

Jag uppfattar svaret som att statsrådet är införstådd med problematiken och inser att det finns potential för förbättringar i systemet.

Självklart har det gått mycket kort tid sedan de nya reglerna började gälla. Inledningsvis vill jag betona att vi var helt överens här i kammaren när vi klubbade den nya lagen och den nya förordningen. Vi är också helt överens om att utformningen av målet är helt rätt, men tillämpningen och utfallet under det år som har gått är inte riktigt det som var förväntat.

Tiden som har förflutit är kort och genomförandetiden har varit lite för lång. Men för varje icke fattat beslut ökar problemen och tiden blir lång, och det kan vara förödande.

Jag vill inleda den här debatten med att citera min socialdemokratiska kollega och ledamoten Mikael Dahlqvist. I samband med propositionens behandling sa han följande: ”Jag vill vara tydlig med att regeringen kommer att följa upp frågan noggrant och göra utvärderingar. Om reformen får felaktiga effekter kommer det givetvis att ske korrigeringar. Här handlar det inte i första hand om en besparing i statsbudgeten utan om ett effektivare och mer rättvist system.”

Jag hoppas verkligen att statsrådet å regeringens vägnar står bakom det här uttalandet och att vi gemensamt kan finna lösningar på den uppkomna problematiken.

Enligt vår mening var hela propositionen en ansats till att det skulle bli bättre, enklare och mer hållbart för den enskilde, transparent och långsiktigt – ett förutsägbart system helt enkelt, till skillnad från det gamla, fria bilvalet som i stora delar var ganska tveksamt.

Men den gångna tiden har utvisat att det har blivit tvärtom. Ett normalår har det beviljats ungefär 1 800 ansökningar om bilstöd. Förra året beviljades det mindre än 60 ansökningar. Stödet som är tänkt att stödja de resurssvaga, som statsrådet säger i sitt svar, har i verkligheten tyvärr blivit en fälla för dem och stöd för de resursstarka. Stödet uppgår till 280–300 miljoner kronor. Visst är det mycket pengar, men i sammanhanget är det en ganska liten peng i motsats till vad alternativkostnaderna skulle uppgå till.

Då kommer jag till mina följdfrågor. Genom åren har pengarna varit slut i augusti, och efter det har man fått vänta till nästa år. Nu finns det mycket pengar över. Kommer Försäkringskassan att kunna föra över de överblivna pengarna och fylla på året med för att fatta ännu fler beslut, om de kommer till stånd? Om man inte får behålla pengarna för 2017 under 2018, kommer det då att bli som vanligt, höll jag på att säga – att pengarna är slut i augusti och så får man börja om från början?

Anf. 120 JAN LINDHOLM (MP):

Herr ålderspresident! Ministern! Jag blev mycket intresserad av denna fråga när vi 2016 diskuterade förändringen av bilstödet. Vi har haft ett bilstöd länge i Sverige, ända sedan 40-talet, för att göra det möjligt för människor som har svårigheter på grund av handikapp att ta sig fram i samhället.

Jag tillhör dem som i sammanhanget har varit oroliga för de konsekvenser som tanken att redan färdiga fabriksmonterade fordon är bättre skulle kunna få. Ja, rent tekniskt kanske det kan vara så – det är möjligt. Men att tillämpningen skulle bli så som den har blivit var en dimension av oron som vi inte riktigt hade då.

Nu har vi sett att tillämpningen har inneburit att en person som behöver en anpassad bil tvingas köpa en bil som man kanske inte ens är intresserad av därför att regelverket är sådant att Försäkringskassan inte accepterar en mer normal bil som passar in i ett villa- eller bostadsområde och som gör att man inte sticker ut och är alltför annorlunda som bilägare.

Försäkringskassan ställer krav på att bilen ska vara så färdig att den blir stor, ofta en buss. Den är kanske inte alls särskilt lämplig för familjen men blir billigare genom den lilla restanpassning som behövs, och Försäkringskassans kostnad blir liten. Men bilägaren får en större initial kostnad och sedan en nästan orimligt hög årskostnad för att driva denna bil som man kanske egentligen inte vill ha.

Det finns exempel som jag har fått reda på. När jag läste interpellationen tog jag kontakt med och besökte ett företag som gör bilanpassningar. De berättade om exempel för mig. Det finns familjer som är tvungna att bygga om sitt garage för att den bil som man kan få bidrag till inte går in i ett vanligt garage. Det finns exempel på att man inte kan parkera bilen på jobbet därför att den typen av parkeringsplatser inte finns för de anställda. Värst av allt var exemplet att man inte kunde ställa bilen på en handikapp-parkering vid sjukhuset när man gör ett besök på akuten därför att den helt enkelt inte går in.

Som Bengt Eliasson påpekade är det väldigt få beslut som har tagits under den nya lagen sedan den inrättades. Som ministern säger ska man inte dra alltför stora slutsatser av detta. Det kan hända att tillämpningen kan förändras till det bättre så att man som funktionshindrad efter en tid kanske kan få möjlighet att få bidrag till en bil som man tycker passar för familjen, i stället för någon sorts yrkesfordon.

Det är alltså en tillämpning som har skadat mycket. Sedan har vi en annan fråga som inte har tagits upp ännu, och det är att detta är ett område som är väldigt speciellt. Det finns inte många som klarar av att anpassa bilar. Få ärenden har gått igenom – under 60, som Bengt Eliasson sa – och många av dessa företag har inga jobb i dag. Om detta fortsätter ett tag

kommer vi kanske inte att ha några företag som kan göra de Anpassningar som behövs i framtiden. Detta oroar mig kanske allra mest.

Prot. 2017/18:63
30 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 121 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Herr ålderspresident! Tack för inläggen och frågorna!

Vi gjorde detta gemensamt och med den gemensamma uppfattningen att detta var bra förändringar och en bra målsättning. Som jag uppfattar det fanns det hos organisationer, till exempel Funktionshindersdelegationen som jag träffar regelbundet, stöd för att detta behövde göras. Man behövde modernisera med människan i centrum.

Det var rimligt att man från början hade bilar som var bättre anpassade. Det är inlagt en fördelningsprofil. Denna målgrupp har tyvärr sämre ekonomi i stort än vad majoritetsbefolkningen har. Det är en fråga som jag tycker att vi pratar för lite om. Därför finns element i strukturen för att kunna kompensera för detta.

Bilarna skulle vara mer trafiksäkra, och det har de också blivit, såvitt jag förstår. Det skulle vara funktionellt och ändamålsenligt. Pengarna skulle gå till just detta viktiga behov, såsom ökad delaktighet och så vidare.

Vi är överens om detta. Det finns ingen skillnad i ideologi eller inriktning här, utan frågan är hur tillämpningen har fallit ut. Jag är den första att säga att när jag talar med Försäkringskassan och Trafikverket – det har framför allt ansvariga experter och handläggare på departementet gjort – är myndigheterna mycket medvetna om detta. Försäkringskassan avser själv att göra en uppföljning av detta.

Om jag behöver styra detta på ett eller annat sätt har jag verkligen ingenting emot det när det gäller uppföljning. Jag vill att detta ska fungera. Däremot tror jag inte att alla beslut är dåliga eller att reformen i stort inte har uppfyllt sina ändamål, men det finns utan tvekan barnsjukdomar i detta.

Ja, medel kan användas 2018, och beslut kommer att falla ut då. Avsikten var inte att de skulle ta slut i augusti utan att man skulle kunna ha mer planering och förutsägbarhet i medlen.

Det är tidigt att följa upp detta, men jag vet att det kommer att ske uppföljningar. Om jag behöver ge en impuls till detta har jag ingenting emot det. Det är naturligt att följa upp en ny lagstiftning.

Anf. 122 BENGT ELIASSON (L):

Herr ålderspresident! Stort tack för svaret och för klargörandet, inte minst i den ekonomiska delen för myndigheten! Det var mycket bra.

Det känns lite märkligt i en interpellationsdebatt att vara överens om att grundlagstiftningen är bra. För det är vi verkligen, och det vill jag betona återigen. Det gamla systemet med det fria bilvalet var sannerligen inte bra. Tillämpningen har som sagt blivit fel.

De personer och exempel som Jan Lindholm pekade på i sitt inlägg visar att man väljer bort bilstödet när man ser att familjeekonomin går i kras och att man inte har möjlighet att ha den stora och dyrare bilen därför att kravet är att man ska ha så mycket fabriksmonterat som möjligt – elbakluckor och allt vad det nu kan vara. Detta gör att man väljer bort stödet och att man i stället själv handlar begagnat på marknaden. Det blir en sämre bil, ingen kvalitetskontroll och framför allt ingen kontroll av vad de tillägg som tidigare gjorts på bilen har för kvalitet i dag. Då är vi inne på

trafiksäkerhetsfrågan, och där har vi egentligen ingenting som gör att tilläggsdelarna besiktigas. Det är ett bekymmer när människor väljer att gå ut på den övriga marknaden.

Äldre sämre bilar finns på marknaden. I många fall är det vad vi med förlov sagt kan kalla lite hantverksmässiga bilar som inte från början är byggda för att vara personbilar och köra familjer i, utan de har anpassats lite längre fram. Det sker också en överflyttning till färdtjänst och så vidare.

I söndags var det Parasportgalan. Jag var där, och jag hoppas att ministern följde den med intresse. Det var en fantastisk tillställning där vi prisade och hyllade fantastiska idrottares framgångar under året.

Parasportarna är några av dem som är väldigt beroende av sitt bilstöd för att kunna utöva sin sport, köra sina grejer och ta sig till träningar och tävlingar och så vidare. De har gjort ett upprop, som ministern säkert har sett, där de trycker på vikten av att kunna ha bilar anpassade efter sina behov mycket mer än efter Försäkringskassans behov.

Jag ska återge lite av uppropet helt kort: Försäkringskassan bestämmer nu vad som är en lämplig bil för oss. Det är tvingande, det vill säga att du måste välja den bil som är lämpligast i relation till Försäkringskassans kostnader, oavsett vilka konsekvenser det medför för dig.

Bilen kan kosta hur mycket som helst att köpa, driva och underhålla. Det är inte relevant enligt Försäkringskassan att ta reda på det.

När det gäller frågan om fastställande av förordningen och tillämpningen skulle jag vilja ha ett förtydligande av vad statsrådet faktiskt menar i sitt svar. Statsrådet har också varit inne på det i sitt anförande.

Jag har uppfattat att Trafikverket har lagt fram ett förslag till regeringen som den ska fastställa att det i förordningen ska stå att man ska beakta standarden i alla sålda bilar, inklusive tjänstebilarna. Och nu kommer vi in på de fördyrande åtgärderna. Det handlar väl egentligen inte om en myndighetstillämpning som ministern, vad jag förstår, säger? Det handlar väl om en rätt kraftfull förändring i den förordning som vi var helt överens om i denna kammare och som leder till en förändring och försämring för de behövande?

Jag skulle gärna vilja höra ett litet förtydligande om just problemet att det för omkring 30 procent blir en besparingseffekt, eller fördyring för kunderna, om man tar in tjänstebilarna.

Anf. 123 JAN LINDHOLM (MP):

Herr ålderspresident! Jag avslutade mitt förra anförande med att säga att det finns risk att denna bransch är på väg att slås ut. En idé var att man skulle få bättre konkurrens, men kanske inte att man skulle slå ut företagen.

Jag vill ge ytterligare ett exempel på saker som jag har lärt mig vid besök hos detta företag. Jag talade förra gången om nya bilar. Men det går också att få stöd och bidrag till en begagnad bil. Men då ställs det ganska specifika krav på bilen. Den får inte vara äldre än fyra år, den får inte ha gått mer än 6 000 mil och den ska ha en hel del avancerad förmonterad utrustning för att Försäkringskassan ska ge bidrag.

När anpassningsföretaget då gör en sökning för att hitta en sådan bil hittar man i en del fall bara ett enda exemplar på begagnatmarknaden i hela

landet som uppfyller kraven. Det är alltså inte så lätt för den som vill försöka komma undan med en lägre initial kostnad. Det verkar inte heller fungera.

Jag blir mycket glad över att höra att ministern är engagerad i frågan och verkligen vill följa upp detta. Jag tror att det är bråttom. Därför hoppas jag att ministern tar tag i denna fråga ganska snabbt. Här finns nämligen stora problem, som interpellanten och jag har försökt påpeka, med att de som behöver bil blir sittande med en bil som många gånger inte är trafik-säker. Dessa stora fordon är oftast inte testade på samma sätt som personbilar och kan, även om de är nya, faktiskt ha sämre trafiksäkerhetsegenskaper än vad de har haft tidigare. Det kan också vara svårigheter att få gamla fordon reparerade med detta nya regelverk. Det finns alltså många saker att ta tag i. Jag hinner inte ta upp så mycket mer, men jag hoppas verkligen att ministern tar tag i denna fråga så att det inte går för långt. Då har vi ingen sådan näring kvar.

Anf. 124 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Herr ålderspresident! Jag tror att första gången som jag privat kom i kontakt med denna fråga och förstod att det är en viktig fråga var när jag någon gång i mitten av 1980-talet läste tysk grammatik på 60-poängsnivå. Sådant har jag roat mig med i livet. Då träffade jag en kamrat som några år tidigare hade råkat ut för en svår bilolycka. Icke desto mindre hade han med sina mycket omfattande funktionsnedsättningar en anpassad bil som var en mycket viktig förutsättning för att vi skulle kunna göra kul saker efter studierna. Vi hade väldigt roligt och många samtal om tysk grammatik i denna bil. Detta tror jag öppnade ögonen för mig när det gäller vilken stor skillnad detta kan göra i en ung människas liv i detta fall. Men det kan det också göra för någon som är äldre och ska ta sig till jobbet eller vad det kan vara. Det är ingen tvekan om det.

Det var också för att detta är viktigt som vi gjorde förändringen och för att detta behöver moderniseras. Jag redogjorde för vilka grunder som fanns för dessa förändringar, som är ganska viktiga principer, och som vi också delade.

Sedan kommer man ganska snabbt in på teknik och detaljer. När det gäller denna förordning är det Trafikverket som har i uppdrag att enligt denna förordning om bilstöd göra utredningar av förekomsten av en viss utrustning på marknaden. Hur denna analys exakt ska gå till ska de bestämma och inte jag, eftersom Trafikverket är expertmyndighet på detta område. Men de utgår från köpbeteenden när de tar fram sitt underlag, och de tittar därmed på vilken sorts utrustning som är normalt förekommande i de bilar som säljs i Sverige. Där ingår både privatbilar och tjänstebilar.

Det finns säkert andra modeller som skulle innebära för- och nackdelar för olika parter. Men man menar att det inte är rimligt att plocka bort just tjänstebilar ur underlaget. Tjänstebilar säljs ofta efter ett par år. Då kan de vara mycket intressanta för denna målgrupp med bilstöd, eftersom dessa bilar ofta är utrustade med modern teknik.

Min poäng är helt enkelt att jag inte är expert på detta, utan det är Trafikverket. Varken Trafikverket eller Försäkringskassan vill sätta några käppar i hjulet för ett genomförande av denna reform.

Prot. 2017/18:63
30 januari

Svar på
interpellationer

Som jag sa följer jag gärna upp dessa delar. Det är också rimligt att man gör det när lagstiftningen har varit i kraft ett tag. Men framför allt vet jag att dessa myndigheter själva vill göra det. De har också märkt att det finns en bra lagstiftning i grunden – det tycker myndigheterna – men de ser att dessa barnsjukdomar finns.

Därför tar jag med mig detta. Vi återkommer helt enkelt till dessa frågor.

Anf. 125 BENGT ELIASSON (L):

Herr ålderspresident! Jag tackar statsrådet för detta. Vi kommer säkert att återkomma till varandra i denna fråga.

Problemet med dessa så kallade listor, alltså med Trafikverkets sammanställningar, är att när man tar in tjänstebilarna höjer man prisnivån till en premiumnivå av bilstandard i stället för att ha en standardnivå. Då petar man också bort en lång rad – jag struntar fullständigt i bilmärken och försäljare – möjligheter för enskilda och familjer att faktiskt köpa bilarna. Det är det som är grundtesen i problematiken. Det är därför som jag ber ministern att hålla ett särskilt öga på just detta. Jag säger detta för att förtydliga för dem som lyssnar.

Sedan finns det också några övriga stödsystem som vi inte har diskuterat och som egentligen inte rör interpellationen men som är viktiga att nämna, eftersom de är kommunicerande kärn till bilstödet. Det gäller det nu nästan obefintliga mobilitetsstödet, som verkligen behöver ses som en möjlighet för ett fritt och rörligt liv för många människor. Det gäller parkeringstillståndens utformning och tilldelning, som hänger ihop med hur man som funktionsnedsatt kan använda sin bil på olika sätt. Det gäller naturligtvis även färdtjänsten. Alla dessa tre har dessutom bäring på personer över 65 år, där gränsen för bilstödet går, och blir därför viktiga för dessa personer.

Herr ålderspresident! Bilstödet räddar möjligheterna till ett fungerande liv, precis som ministern har varit inne på. Det räddar också familjer och många gånger karriärer. Låt oss nu gemensamt, statsrådet, se till att det fortsätter att göra det. Konsekvenserna av att fortsätta på den inslagna vägen tror jag är mycket allvarliga. Vi behöver snabbt rätta upp detta till den intention som vi är helt överens om, inte minst för samhällsekonomin.

Jag tackar statsrådet för en givande debatt och önskar både kansliet och statsrådet en god natt.

Anf. 126 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Herr ålderspresident! Jag önskar interpellanten god kväll och tackar för engagemanget. Jag tackar även Jan Lindholm för hans inlägg.

Jag vill påminna om att det system som lämnades verkligen inte heller var perfekt. Det var stora problem med det också, bland annat att bilarna behövde oerhört omfattande upprustningar. Det var inte heller ett rimligt system, och pengarna tog slut och så vidare.

Om man genomför en sådan här reform, som är viktig för människors liv, får man dock även följa upp den och se till att den funkar. Jag tar med mig det och tackar för detta engagemang sent på kvällen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 127 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr ålderspresident! Edward Riedl har frågat mig dels om jag bedömer att exkluderingen av Visby flygplats från fjärrstyrning konfirmerar Försvarsmaktens yttrande avseende fjärrstyrningens väsentliga påverkan på deras verksamhet, dels vilka åtgärder jag avser att vidta för att fjärrstyrningen inte ska medföra negativa konsekvenser ur ett försvarspolitiskt perspektiv och inverka negativt på den svenska försvarsberedskapen.

Luftfartsverkets huvuduppgift är att tillhandahålla en säker, effektiv och miljöanpassad flygtrafiktjänst för civil och militär luftfart. Flygtrafikledning är en nödvändig komponent i Försvarsmaktens flygverksamhet. Försvarsmakten ställer krav på verksamheten utifrån militära behov, och Luftfartsverket ansvarar för att flygtrafikledning kan bedrivas utan störning för den militära luftfarten. Luftfartsverket ska samråda med Försvarsmakten innan verket fattar beslut som kan påverka Försvarsmaktens verksamhet. Detta samrådsförfarande är till för att tillvarata Försvarsmaktens intressen.

Det är mot den bakgrunden som Luftfartsverket i juni 2017 begärde samråd med Försvarsmakten om fjärrstyrd flygtrafikledning från Arlanda av flygplatserna i Malmö, Åre Östersund, Umeå och Kiruna. Av begäran framgår att det kommer att finnas en reservfunktion vid dessa flygplatser. Försvarsmakten har i oktober 2017 lämnat samråd till fjärrdrift av flygtrafikledningen för dessa flygplatser under förutsättning att en reservfunktion ska finnas i drift senast ett år efter det att fjärrdriften av flygtrafikledningen har drifatts på respektive flygplats.

För att undvika att skapa en beredskapslucka mellan att fjärrdriften tas i bruk och att reservfunktionen är driftsatt kommer Luftfartsverket, enligt uppgifter från Försvarsmakten, att vidmakthålla flygtrafikledningsförmågan i de fysiska flygledartornen fram till dess att den reservfunktion Försvarsmakten krävt finns i operativ drift.

Jag noterar att begäran om samråd inte omfattar fjärrstyrd trafikledning vid Visby flygplats och att trafikledningen vid Visby flygplats därmed fortsatt kommer att vara bemannad.

Anf. 128 EDWARD RIEDL (M):

Herr ålderspresident! Jag tackar försvarsministern för svaret.

För att den som lyssnar ska förstå frågan vill jag berätta att regeringen ska flytta samtliga flygtrafikledare i Umeå, Kiruna, Östersund och Malmö ned till Stockholm. I denna debatt med försvarsministern tänker jag huvudsakligen uppehålla mig vid det som faktiskt berör Försvarsmakten, men för att den som lyssnar ska förstå helheten vill jag säga att det givetvis kommer att bli fler debatter på området – då med andra ministrar. Denna kväll debatterar vi dock som sagt det som rör Försvarsmakten.

Det som är viktigt att komma ihåg är att beslutet gäller dessa fyra flygplatser och att det är det samrådet har gällt. Från början var ambitionen att ha med även Visby, men då hade Försvarsmakten synpunkter. Som jag förstår det har man därför backat från detta. Men man bygger en anläggning i Stockholm, och den är alltså påbörjad redan. Därifrån ska 20 flyg-

platser kunna flygtrafikledas. Personalen ska sitta i en byggnad i Stockholm, och på 20 flygplatser runt om i Sverige – det är en stor del av den kapacitet vi har i Sverige när det gäller flygplatser, ska tilläggas – ska man ersätta människor med kameror. Människorna ska sitta i en byggnad i Stockholm.

Herr ålderspresident! Jag vill börja med att säga att jag absolut inte är någon militärstrateg – inte på något sätt. Men om man samlar en stor del av landets viktiga förmågor i en och samma byggnad, på en geografisk plats, tänker åtminstone jag mig att sårbarheten ökar. Som sagt: Bygger man kapacitet för 20 flygplatser på en och samma plats måste sårbarheten rimligen öka, som jag ser det. Försvarsministern kanske har en annan uppfattning, och då får han gärna berätta det i debatten.

Jag har egentligen fyra frågor till försvarsministern. Den första är om ministern ser någon risk med att man samlar all denna förmåga i en byggnad på en och samma geografiska plats. Den andra frågan jag har till ministern är om han anser att detta beslut ökar eller minskar vår försvarsförmåga eller lämnar vår försvarsförmåga oförändrad.

Den tredje frågan har också på något sätt bäring på detta, och det är om ministern har någon kunskap om hur mycket pengar Luftfartsverket sparar genom denna typ av åtgärder. Jag tänker mig nämligen att ett sådant här beslut har föregåtts av en del diskussioner i regeringen, och min sista fråga på detta tema är därför om försvarsministern eller någon annan minister har ställt den typen av frågor på något av regeringssammanträdena: Hur mycket pengar sparar man när man genomför denna förändring – om det nu inte är så att man tycker att detta är en förmågehöjande åtgärd?

Jag nöjer mig där och ser fram emot att få svar på dessa fyra frågor under debatten.

Anf. 129 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr ålderspresident! Man kan välja många olika infallsvinklar i en sådan här debatt.

Jag vet inte om det är Moderaternas partiuppfattning att de åtgärder som nu är på gång är sådant som borde stoppas eller läggas ned. Det vore intressant att få den kommentaren, för ibland kan det vara så att det är lätt att prata när man är i opposition och en annan sak när man sitter i regeringsställning. Jag vill även påminna om att det var den förra regeringen som öppnade för att lokala flygtrafiktjänster skulle kunna konkurransut-sättas. Det kan öppna för många olika typer av perspektiv här.

Det som har varit viktigt för Försvarsmakten i sammanhanget, vilket jag instämmer i, är att det finns en reservfunktion och att denna reservfunktion kan träda i kraft om den ordinarie flygtrafikledningsförmågan inte fungerar. Jag redogjorde för detta i min inledning. Det är det som kan göra att man kan hantera denna typ av frågor i en eventuell krissituation, och det är en väldigt viktig del som Försvarsmakten har ställt krav på i sammanhanget. Det täcker alltså upp för Försvarsmaktens verksamhet och den typ av bedömningar de gör i sammanhanget.

Jag tror att det är viktigt att kunna titta på en fredsrationell drift som också kan ersättas av en annan typ av drift i en situation av kris eller höjd beredskap. Det är alltså det man har garderat sig för. Jag vill också klara ut att det är Luftfartsverket som ansvarar för denna verksamhet även under höjd beredskap och i krig. Det är också just därför samrådsfunktionen med

Försvarsmakten finns, för att samråd ska ske innan verket kan fatta beslut som kan påverka Försvarsmaktens verksamhet. Det är i detta samrådsförfarande som Försvarsmaktens intressen ska tillvaratas.

Jag har uppfattat att detta ändå har fungerat på ett rätt smidigt och bra sätt. Det är så att säga det perspektiv vi kan ha från mitt departement i sammanhanget. Det är väl alltså så det ser ut. Vilka samtal och diskussioner som förs inom regeringen är dock ingenting jag tänker gå in på i offentligheten, utan det är diskussioner som stannar i det sammanhanget.

Anf. 130 EDWARD RIEDL (M):

Herr ålderspresident! Till skillnad från ministern tänker jag försöka hålla mig till det interpellationen egentligen handlar om och det jag vill fråga ministern. Men det är klart att man skulle kunna anlägga en mängd olika perspektiv på både det ena och det andra.

Det är rätt omfattande förändringar man vill genomföra: Man samlar en stor del av de flygtrafikledare som finns runt om i landet. Man bygger alltså i dag en funktion för 20 flygplatser i en och samma byggnad. Reservkapaciteten som ministern talar om, herr ålderspresident, är någon form av mobilt flygledartorn – någon form av glorifierad husvagn som ska stå ute på flygplatserna. I fara för kris eller krig ska man kunna flyga ut de flygtrafikledare som finns i Stockholm till alla dessa orter ute i landet så att man kan bibehålla kapaciteten.

Då får vi hoppas, herr ålderspresident, att vi blir ordentligt förvarnade, så att vi kan genomföra denna typ av manövrar.

Anser ministern att det försämrar eller förbättrar vår försvarsförmåga och vår försvarsberedskap att man samlar så mycket viktig kapacitet på ett och samma ställe? Det är vad min frågeställning handlar om.

Ministern kan välja att svara eller inte svara på frågan, herr ålderspresident, men jag tycker att det är rimligt att man som försvarsminister kan ha en synpunkt på detta.

Jag skulle vilja återkomma till det som jag frågade ministern om, huruvida han ser någon risk med detta eller inte. Möjligen kan ministern svara att han inte ser någon risk med detta, och då får jag helt enkelt acceptera det svaret.

Om man genomför förändringar tycker jag att det är rimligt att fråga hur mycket pengar man sparar på detta. Eller är det en försvarshöjande åtgärd att samla all denna kapacitet på ett och samma ställe?

Herr ålderspresident! Ministern ställde en fråga till mig. Jag tänker svara på den frågan, för jag tycker att det är så man gör i en debatt.

Jag har nu ställt några frågor till ministern för andra gången, och jag hoppas att han använder sitt nästa inlägg till att besvara någon av dem. Jag kräver inte att ministern på något sätt ska hålla med mig, men det är ju bra om man svarar på varandras frågor.

Ministern frågade om det var min eller Moderaternas uppfattning som jag redogjorde för i talarstolen. Jag vill vara mycket tydlig med att jag ställer frågor till ministern som jag tycker är rimliga att svara på. Det bygger nämligen upp kunskap för att ett parti ska kunna fatta beslut.

Nu ställer jag dessa frågor till ministern.

Prot. 2017/18:63
30 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 131 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr ålderspresident! Jag kan bara konstatera att den första frågan som Edward Riedl ställde i sin interpellation har anknytning till dels om jag bedömer att exkluderingen av Visby flygplats från fjärrstyrning konfirmerar Försvarsmaktens yttrande avseende fjärrstyrningens väsentliga påverkan på dess verksamhet, dels vilka åtgärder jag avser att vidta för att fjärrstyrning inte ska medföra negativa konsekvenser ur ett försvarspolitiskt perspektiv.

Jag har redogjort för att Visby är undantaget. När det gäller den andra delen har jag redogjort för att vi har en reservfunktion. Detta har jag sagt både inledningsvis i mitt svar och i repliken.

Jag har också konstaterat att denna luftfartsverksorganisation handlar om en fredstida organisation och att vi har backup när det gäller hur vi ska hantera kris och höjd beredskap.

Kris och höjd beredskap kan se ut på väldigt många olika sätt. Detta är alltför omfattande för att gå in på här i dag, men att bygga upp en parallellfunktion enligt den intention som Försvarsmakten har är ändå ett sätt att möta den kravbild som Försvarsmakten har ställt. Det tycker jag är en lösning som tydligt är i rätt riktning.

Jag noterar att Moderaterna egentligen inte har någon uppfattning om detta. Det ställs en lång rad frågor som indikerar att man själv skulle göra på något annat sätt, men jag kan inte se att det egentligen finns någon sådan substans i det som Edward Riedl säger.

Förmodligen är sanningen att det skulle bli ungefär samma slutresultat i denna fråga om Moderaterna skulle sköta det hela. Men det är naturligtvis intressant att ställa frågor och ge en bild av att man själv skulle agera på något annat sätt i praktiken.

Dessa frågor ser jag i stor utsträckning som förvaltningsfrågor där man inom Luftfartsverket försöker att hitta en rationalitet i en fredstida organisation men där man är lyhörd inför det som sägs från Försvarsmaktens sida.

Jag har tidigare redogjort för den ordning som gäller, där man samråder med Försvarsmakten och tittar på hur det påverkar Försvarsmaktens verksamhet. Utifrån detta kommer man fram till lösningar, vilket är vad man har gjort i detta fall.

Om inte mina svar passar Edward Riedls förväntningar i sammanhanget är det väl som det är med den saken. Jag har dock redogjort för hur dessa ärenden har hanterats, och jag har gjort det utifrån de frågor som interpellationen inledningsvis handlade om.

Jag har också redogjort för att jag inte anser att jag behöver kommentera interna resonemang i regeringen. Detta var någonting som i högsta grad gällde för de statsråd som representerade den förra regeringen. Eftersom jag själv ställde en del interpellationer på den tiden vet jag att det var ungefär så de brukade förhålla sig, och det är väl också ett rimligt förhållningssätt.

Det här är den bild jag har av ärendet.

Anf. 132 EDWARD RIEDL (M):

Herr ålderspresident! Jag måste ändå säga att det i ett demokratiskt land är rimligt att det valda parlamentet har möjlighet att ställa frågor till den regering som svarar inför riksdagen. Jag tycker att det är rimligt att man

har den ordningen. Det är ingenting märkligt med att riksdagen riktar frågor av olika karaktär till regeringen.

Det som jag däremot tycker är märkligt, herr ålderspresident och ni som möjligen lyssnar på debatten i denna sena timme, är att ministern väljer att inte svara på relativt enkla frågor. Huruvida en åtgärd som är rätt omfattande i denna del ökar eller minskar försvarsförmågan tycker jag är en fråga som det är rimligt att en försvarsminister ska kunna svara på. Jag noterar dock att jag inte kommer att få något svar på detta, och det får väl vara i sin ordning. Ett icke-svar, herr ålderspresident, är dock i någon mån också ett svar i det avseendet.

Den andra frågan gällde hur mycket pengar detta sparar och om man har diskuterat dessa frågor inom regeringen. Jag har full respekt för att försvarsministern inte vill röja interna diskussioner, men han hade ändå, herr ålderspresident, kunnat delge riksdagen huruvida det på detta sätt finns några stora pengar att spara på detta område.

Jag tror, herr ålderspresident, att man gör stora förändringar. Frågan är hur mycket pengar man sparar och hur mycket flygsäkerhet man får för detta. Blir den bättre eller sämre? Ökar eller minskar man försvarsförmågan?

Det är ett pussel man kan lägga för att se om man ska vara för eller emot. Jag tror inte att det finns någon som är emot teknikutveckling i sig, men frågan är hur pusslet ser ut. Jag får tacka för att försvarsministern i denna debatt genom sina icke-svar har klarlagt att det inte finns särskilt mycket att bidra med från Försvarsmaktens sida vad gäller detta område, åtminstone inte via försvarsministern.

Anf. 133 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr ålderspresident! Jag har aldrig nekat någon att ställa en enda fråga. Om svaren inte passar interpellanten kan man naturligtvis kritisera det.

Det som jag har redogjort för är ett sätt att lösa de eventuella problem som kan uppstå i samband med att man får en fjärrstyrning av flygtrafikledningen. Det är det sätt som har blivit resultatet av denna process mellan Luftfartsverket och Försvarsmakten.

Det handlar dessutom om hur man klarar att ha en sådan funktion i samband med en krissituation eller en situation där höjd beredskap råder. Resultatet är också att det inte blir något glapp när det gäller beredskapen.

Om man är överpolitiserad i framtoningen, och om det viktiga är att klämma åt någon i en diskussion, kan man alltid hålla på med en lång rad frågeställningar där intrycket blir att man aldrig blir nöjd.

Jag kan konstatera att vi utifrån de förutsättningar som råder har löst problemet och att det är så man kommer att jobba vidare med det här.

Jag kan också konstatera att Moderaterna egentligen inte har någon annan uppfattning – i varje fall har ingen sådan redovisats här, utan det är en lång rad frågor som har ställts.

Det är väl också så att det ska ses ur ett totalförsvarsperspektiv att en civil myndighet också har att tillhandahålla dessa tjänster i en situation där kris och höjd beredskap råder. Det finns alltså ett totalförsvarsperspektiv.

Vi jobbar nu med att utveckla totalförsvaret i Sverige, och vi måste se till att sådana här funktioner är robusta och fungerande i framtiden. Då

Prot. 2017/18:63
30 januari

Svar på
interpellationer

handlar det om att kunna balansera fredstida rationalitet mot hur vi hantlar kris och höjd beredskap.

Jag anser att jag utifrån de två frågor som ställdes i interpellationen har kunnat leverera relevanta och fungerande svar.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 20 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2017/18:80 Ny lag om bostadsanpassningsbidrag

2017/18:82 Personalliggare i fler verksamheter

2017/18:86 Mer ändamålsenliga bestämmelser om rättsliga biträden

2017/18:87 Åsnens nationalpark

§ 21 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 26 januari

2017/18:339 Svarta körskolor

av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:340 Krafttag mot svarta körskolor

av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:341 Kvarkenfärjan

av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:342 Antalet handledartillstånd

av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:343 Säkerhet inom flygledning

av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:344 Besparingar kring fjärrstyrning

av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:345 Snöröjning i Norrland

av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:346 Ökad sårbarhet vid centraliserad flygledning

av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:347 Arbetsmiljöverket och företagsklimatet

av *Jörgen Warborn* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

den 29 januari

Prot. 2017/18:63
30 januari

2017/18:348 Migrationsverkets benämning av kristna församlingar

av *Andreas Carlson* (KD)
till statsrådet *Heléne Fritzon* (S)

2017/18:349 EU-trailer på hala vägar

av *Lotta Finstorp* (M)
till statsrådet *Tomas Eneroth* (S)

2017/18:350 Styrelsearvoden

av *Jörgen Warborn* (M)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

§ 22 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 26 januari

2017/18:662 Läkardist samt ändrad praxis gällande utvisning av arbetskraftsinvandrare

av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet *Heléne Fritzon* (S)

2017/18:663 Direktimport för privat konsumtion

av *Mikael Eskilandersson* (SD)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2017/18:664 Omlokaliseringen av Sidas verksamhet

av *Sofia Damm* (KD)
till statsrådet *Isabella Lövin* (MP)

2017/18:665 Förlegade papperskvitton

av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet *Heléne Fritzon* (S)

den 29 januari

2017/18:666 Klinisk läkemedelsprövning

av *Jenny Petersson* (M)
till socialminister *Annika Strandhäll* (S)

2017/18:667 Barns rätt till båda sina föräldrar

av *Mikael Eskilandersson* (SD)
till statsrådet *Heléne Fritzon* (S)

2017/18:668 Brandskydd i äldreboenden

av *Caroline Szyber* (KD)
till statsrådet *Peter Eriksson* (MP)

2017/18:669 Kömiljarden

av *Jenny Petersson* (M)
till socialminister *Annika Strandhäll* (S)

2017/18:670 Narkotikapolisens krav på familjeklassning

av *Cecilia Widegren* (M)
till socialminister *Annika Strandhäll* (S)

- 2017/18:671 Finansieringen av Unrwa**
av *Sofia Arkelsten* (M)
till statsrådet Isabella Lövin (MP)
- 2017/18:672 Hbtq-rättigheter i Egypten**
av *Sofia Arkelsten* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)
- 2017/18:673 Åtal om hedersbrott**
av *Roger Haddad* (L)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
- 2017/18:674 Satsning på bistånd**
av *Sofia Arkelsten* (M)
till statsrådet Isabella Lövin (MP)
- 2017/18:675 Tillgången till distriktsveterinärer**
av *Lotta Olsson* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)
- 2017/18:676 It-kompetens**
av *Lotta Olsson* (M)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)
- 2017/18:677 Ökade befogenheter för tullen**
av *Andreas Carlson* (KD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
- 2017/18:678 Skärpning av Sveriges och EU:s handelspolitik gentemot Kina**
av *Yasmine Posio Nilsson* (V)
till utrikesminister Margot Wallström (S)
- 2017/18:679 Utförsel av stöldgods ur landet**
av *Anders Åkesson* (C)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

§ 23 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 29 januari

- 2017/18:582 Moms- och tullförluster vid privatimport**
av *Olle Felten* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
- 2017/18:595 Utförsäljning av allmännyttiga hyresrätter**
av *Nooshi Dadgostar* (V)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)
- 2017/18:600 Investeringsstödet och statsstödsreglerna**
av *Caroline Szyber* (KD)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)
- 2017/18:618 Åtgärder mot inbrott hos företagare**
av *Sofia Fölster* (M)
till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till och med § 7 anf. 35 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.53,
av förste vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 85 (delvis) och
av ålderspresidenten därefter till dess slut.

Vid protokollet

JOHAN WELANDER

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Meddelande om frågestund	1
§ 2 Anmälan om faktapromemoria	1
§ 3 Ärenden för bordläggning	1
§ 4 Svar på interpellation 2017/18:306 om en mänsklig sjukförsäkring.....	1
Anf. 1 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	1
Anf. 2 JONAS SJÖSTEDT (V).....	3
Anf. 3 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	4
Anf. 4 JONAS SJÖSTEDT (V).....	5
Anf. 5 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	6
Anf. 6 JONAS SJÖSTEDT (V).....	7
Anf. 7 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	8
§ 5 Svar på interpellation 2017/18:271 om vinstförbud i vården	8
Anf. 8 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	8
Anf. 9 LARS BECKMAN (M)	10
Anf. 10 ANN-BRITT ÅSEBOL (M)	11
Anf. 11 SOTIRIS DELIS (M)	11
Anf. 12 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	12
Anf. 13 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	13
Anf. 14 LARS BECKMAN (M)	14
Anf. 15 ANN-BRITT ÅSEBOL (M)	15
Anf. 16 SOTIRIS DELIS (M)	15
Anf. 17 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	16
Anf. 18 MONICA GREEN (S)	16
Anf. 19 STAFFAN DANIELSSON (C).....	17
Anf. 20 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	18
Anf. 21 LARS BECKMAN (M)	19
Anf. 22 MONICA GREEN (S)	20
Anf. 23 STAFFAN DANIELSSON (C).....	20
Anf. 24 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	21
§ 6 Svar på interpellation 2017/18:303 om läkemedelskostnader inom psykiatri	21
Anf. 25 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	21
Anf. 26 MARGARETA LARSSON (-)	22
Anf. 27 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	23
Anf. 28 MARGARETA LARSSON (-)	24
Anf. 29 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	25
Anf. 30 MARGARETA LARSSON (-)	26
Anf. 31 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	26
§ 7 Svar på interpellation 2017/18:304 om vanvård inom svensk psykiatri.....	27
Anf. 32 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	27
Anf. 33 MARGARETA LARSSON (-)	28
Anf. 34 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	29

Anf. 35 MARGARETA LARSSON (-).....	30
Anf. 36 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	31
Anf. 37 MARGARETA LARSSON (-).....	31
Anf. 38 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	32
§ 8 Svar på interpellationerna 2017/18:323 och 334 om en utredning om dödshjälp	32
Anf. 39 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	32
Anf. 40 STAFFAN DANIELSSON (C).....	34
Anf. 41 JOHAN HULTBERG (M)	35
Anf. 42 BARBRO WESTERHOLM (L).....	36
Anf. 43 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	37
Anf. 44 STAFFAN DANIELSSON (C).....	37
Anf. 45 JOHAN HULTBERG (M)	38
Anf. 46 BARBRO WESTERHOLM (L).....	39
Anf. 47 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	40
Anf. 48 STAFFAN DANIELSSON (C).....	40
Anf. 49 JOHAN HULTBERG (M)	41
Anf. 50 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	41
§ 9 Svar på interpellation 2017/18:208 om säkerhetsbrister i offentliga it-system	42
Anf. 51 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	42
(forts.).....	43
Ajournering.....	43
Återupptaget sammanträde	43
§ 9 (forts.) Svar på interpellation 2017/18:208 om säkerhetsbrister i offentliga it-system	43
Anf. 52 LOTTA FINSTORP (M).....	43
Anf. 53 PÅL JONSON (M).....	44
Anf. 54 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	45
Anf. 55 LOTTA FINSTORP (M).....	46
Anf. 56 PÅL JONSON (M).....	47
Anf. 57 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	48
Anf. 58 LOTTA FINSTORP (M).....	49
Anf. 59 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	50
§ 10 Svar på interpellationerna 2017/18:211 och 213 om svarttaxi	50
Anf. 60 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	50
Anf. 61 EDWARD RIEDL (M)	51
Anf. 62 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	52
Anf. 63 EDWARD RIEDL (M)	53
Anf. 64 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	54
Anf. 65 EDWARD RIEDL (M)	55

Anf. 66 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	55
§ 11 Svar på interpellationerna 2017/18:215 och 216 om nykterhets- och hastighetskontroller	56
Anf. 67 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	56
Anf. 68 EDWARD RIEDL (M)	57
Anf. 69 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	58
Anf. 70 EDWARD RIEDL (M)	59
Anf. 71 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	60
Anf. 72 EDWARD RIEDL (M)	61
Anf. 73 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	61
§ 12 Svar på interpellation 2017/18:263 om fler poliser i Strömsunds kommun.....	62
Anf. 74 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	62
Anf. 75 SAILA QUICKLUND (M).....	63
Anf. 76 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	64
Anf. 77 SAILA QUICKLUND (M).....	65
Anf. 78 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	66
Anf. 79 SAILA QUICKLUND (M).....	67
Anf. 80 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	67
§ 13 Svar på interpellation 2017/18:299 om polisens svåra arbetsituation.....	68
Anf. 81 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	68
Anf. 82 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	69
Anf. 83 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	70
Anf. 84 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	71
Anf. 85 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	72
Anf. 86 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	73
Anf. 87 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	73
§ 14 Svar på interpellation 2017/18:322 om arbetet mot våldsbejakande extremism.....	74
Anf. 88 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	74
Anf. 89 ROGER HADDAD (L).....	74

Anf. 90 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	75
Anf. 91 ROGER HADDAD (L).....	77
Anf. 92 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	78
Anf. 93 ROGER HADDAD (L).....	79
Anf. 94 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	79
§ 15 Svar på interpellation 2017/18:295 om tvångsinlösen av skog.....	80
Anf. 95 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	80
Anf. 96 SAILA QUICKLUND (M)	81
Anf. 97 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	82
Anf. 98 SAILA QUICKLUND (M)	82
Anf. 99 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	83
Anf. 100 SAILA QUICKLUND (M)	84
Anf. 101 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	84
§ 16 Svar på interpellation 2017/18:314 om intrångsersättning till ägare av fjällnära skog	85
Anf. 102 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	85
Anf. 103 JOHAN HULTBERG (M)	85
Anf. 104 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	86
Anf. 105 JOHAN HULTBERG (M)	87
Anf. 106 EDWARD RIEDL (M)	87
Anf. 107 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	88
Anf. 108 JOHAN HULTBERG (M)	88
Anf. 109 EDWARD RIEDL (M)	89
Anf. 110 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	89
§ 17 Svar på interpellation 2017/18:320 om torskbeståndet i Östersjön.....	90
Anf. 111 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	90
Anf. 112 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	91
Anf. 113 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	92
Anf. 114 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	92
Anf. 115 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	93
Anf. 116 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	93
Anf. 117 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	94
§ 18 Svar på interpellation 2017/18:321 om bilstödet	94
Anf. 118 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	94
Anf. 119 BENGT ELIASSON (L)	95
Anf. 120 JAN LINDHOLM (MP).....	96
Anf. 121 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	97
Anf. 122 BENGT ELIASSON (L)	97
Anf. 123 JAN LINDHOLM (MP).....	98
Anf. 124 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	99
Anf. 125 BENGT ELIASSON (L)	100
Anf. 126 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	100
§ 19 Svar på interpellation 2017/18:226 om fjärrstyrd flygledarverksamhet	101
Anf. 127 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	101

Anf. 128 EDWARD RIEDL (M)	101
Anf. 129 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	102
Anf. 130 EDWARD RIEDL (M)	103
Anf. 131 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	104
Anf. 132 EDWARD RIEDL (M)	104
Anf. 133 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	105
§ 20 Bordläggning.....	106
§ 21 Anmälan om interpellationer	106
§ 22 Anmälan om frågor för skriftliga svar	107
§ 23 Anmälan om skriftliga svar på frågor	108
§ 24 Kammaren åtskildes kl. 22.10.	109